LETO VI. ŠT. 33 (274) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 6. SEPTEMBRA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

SLOVENSKA ZASTAVA - ZAKAJ NE?

Pred kratkim me je goriški prijatelj, ki živi v Turinu, opozoril na članek v znanem tamkajšnjem dnevniku La Stampa. V rubriki Pisma bralcev je bil namreč zanimiv dopis pod naslovom Ne zastav za Slovence. V njem bralec, domačin iz Piemonta, opisuje svoj obisk v Kopru. Med drugim omenja, da je na balkonu mestne občine videl izobešene tri zastave, in sicer državno slovensko, mestno in italijansko, slednjo v duhu spoštovanja italijanske manjšine. Nato pisec omenja položaj v svoji deželi, Piemontu, kjer so npr. v obmejnih občinah s Francijo (kot Sestrier, Oulx in druge) razobešene poleg državne zastave tudi francoska, okcitanska in še druge. Kaj pa pri nas?

Pisec omenjenih vrstic še ugotavlja, da recimo v občini Trst, kjer živi avtohtona slovenska manjšina, nimajo izobešene slovenske zastave... O sancta simplicitas! Slovenska zastava z zvezdo je v Trstu in Gorici plapolala leta 1945. Potem nič več. Vsaj ne, kar zadeva uradno rabo. Na pokopališčih večkrat srečamo vence s slovensko in italijansko trobojnico, ki jih prinašajo slovenske levičarske organizacije (še do pred kratkim so bile slovenske barve z rdečo zvezdo...). Zakaj vse to? V duhu nekdanje že zarjavele "fratelance"? Ostale slovenske organizacije se seveda takemu načinu izobešenja slovenske zastave niso nikoli prilagodile.

Slovenci v Italiji, ki smo že prej (pod staro Avstrijo) uporabljali svojo trobojnico zato tudi danes menimo, da imamo kot del slovenskega naroda tudi iz matične domovine moralno pravico do izobešenja svojih simbolov, tudi če morda juridično to ni še povsem jasno.

Kdaj so zastave postale nacionalni simbol evropskih narodov? To v glavnem v 19. stoletju, v dobi romantike, ki je oživila idejo naroda, jezika, zgodovine, itd. To smo občutili tudi Slovenci, zlasti po letu 1848, ko se je manifestirala pomlad narodov. Tedaj so npr. Čehi že vihteli svoje barve, Italijani svoj "tricolore", Slovenci pa svojo trobojnico. Z vsem tem je seveda povezana tudi narodna himna. Poleg navedenih narodov smo tudi Slovenci sprejeli, malo kasneje, kot svojo himno Jenkovo pesem Naprej, zastava Slave (avtor, ki je dal tudi Srbom himno Bože pravde).

To so narodni simboli. Danes so ti še vse vredni spoštljivega spomina Slovencev. Tako pa imamo danes drugo uradno in lepo ter obenem veličastno himno (Zdravljico). Na drugi strani gremo že po evropskih začrtanih poteh. Slovenci v Italiji bomo tudi z novim letom prevzeli evro, denar, ki bo tudi pomenil nov simbol Evropske unije.

Če se vrnemo nekoliko nazaj, naj omenimo na kratko, kar pišejo iz leta 1848 v zvezi s slovensko zastavo razni takratni slovenski veljaki in časopisi. Znano je, da je cesar Ferdinand I. leta 1836 uradno odobril kot kranjsko zastavo bele-modre-rdeče barve. Tako je takrat govoril narodni voditelj dr. Janez Bleiweis: "Bratje, zadobili smo spet stare pravice... spet se svetijo naše narodne barve pred Slovenijo kakor beli dan". Časopis Novice pa so oktobra leta 1848, po potrditvi avstrijskega notranjega ministra, pisale med drugim o veliki proslavi v Ljubljani, ki je pri meščanih, "ki še vedo, da jih je rodila slovenska mati in da jih slovenska zemlja redi", vzbudila neznansko veselje. STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

"Sirahova knjiga nas vabi k ponižnosti. Ni lahka ta krepost, toda omogoča nam, da spoznamo svoje meje, ne da bi nas utesnjevale naše šibke strani in naše pomanjkljivosti, ne da bi pri tem izgubili pogum. Nasprotno, navdaja nas s prepričanjem, da je Bog naša moč, v nas vzbuja zanimanje, in ko se mu prepustimo, nam daje vedrino. Ne le to, naredi nas tudi prikupne ljudem, ki so poleg nas. Kdor je zaverovan vase, ne more računati na Božjo ljubezen; kdor se drugim predstavi kot prevzetnež, ne bo nikoli sprejet."

TRŽAŠKI ŠKOF MSGR. EVGEN RAVIGNANI,
DRAGA 2001, 2. SEPTEMBRA 2001

36. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2001 IN 11. DRAGA MLADIH

POGLED V SLOVENSKO PRIHODNOST

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

"Seme razkolništva neprestano med Slovenci kali in vsak napredek ovira in kasni..." Ta stavek blaženega škofa Antona Martina Slomška so si prireditelji 36. študijskih dni Draga 2001 – Društvo slovenskih izobražencev – izbrali za geslo letošnjega srečanja. Slovenci smo trenutno med seboj precej razdeljeni glede nekaterih osnovnih vprašanj (tudi znotraj sorodnih miselnih in svetovnonazorskih krogov), odgovor na to dejstvo pa je bil – vsaj po mnenju podpisanega – podan ravno med nekaterimi predavanji letošnje Drage, kjer je bil poudarjen pomen medsebojnega sodelovanja in solidarnosti.

Tema letošnje Drage je bila pogled v slovensko prihodnost. V tretjem tisočletju čakajo slovenstvo nekateri veliki izzivi: največji od teh izzivov je prav gotovo vstopanje države Slovenije v Evropsko zvezo. Kaj si od tega vstopa pričakuje slovenska manjšina v Italiji, katere pa so bojazni prebivalcev osrednje Slovenije v dobi, ki je zaznamovana z vedno močnejšimi integracijskimi in globalizacijskimi tokovi? Se bosta zamejstvo in Slovenija znala povezati in najti obliko skupnega življenja v Evropski zvezi ob odpravi meje? Kako pa bo s slovenskim jezikom in kulturo, če se bodo nekatera zaskrbljujoča znamenja, ki jih danes mnogi zaznavajo, tudi dejansko uresničila? Kakšni izzivi pa čakajo krščanstvo in Cerkev – tudi slovensko krščanstvo in slovensko Cerkev seveda – v komaj pričetem tisočletju? Bo prišlo do večjega medsebojnega zaupanja in solidarnosti znotraj cerkvene skupnosti? O tem je bil govor pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah od petka, 31. avgusta, do nedelje, 2. septembra.

ZAMEJSTVO IN SLOVENIJA V EVROPSKI ZVEZI

Prvo srečanje v okviru Drage 2001 je torej potekalo v petek, 31. avgusta, ko je stekla okrogla miza z naslovom *Zamejstvo brez meja*. Na vprašanje, kakšne so možnosti in perspektive slovenske manjšine v Italiji po vstopu Slovenije v Evropsko zvezo na kulturnem, pravno-administrativnem in gospodarskem področju so skušali odgovoriti Evelina Umek, Damjan Hlede in Boris Siega. Po mnenju prve govornice bi moralo ob vstopanju Slovenije v Evropsko zvezo in posledično ob odpravi meje priti do intenzivnega sodelovanja – v obliki skupnih pobud in projektov – na področju kulturnega udejstvovanja, šole in sredstev javnega obveščanja. Pri tem pa se pogreša uresničevanje nacionalnega kulturnega programa, v katerem naj najde svoj prostor tudi zamejstvo, in vidnost slovenskih televizijski oddaj v zamejstvu, manjka pa tudi strategija skupnega življenja v Evropski zvezi. Damjan Hlede meni, da bo Slovenija z vstopom v Evropsko zvezo postala del zahodnega meddržavnega sistema, kar bo po njegovem mnenju tudi okrepilo njene diplomatske pozicije. Tudi z brisanjem meje pa bodo manjšine ostale manjšine, poleg tega pa se bodo morale soočati tudi z vprašanjem novega osmišljanja prostora v času globalizacije. Evropska zakonodaja je v zvezi z vprašanjem manjšin še vedno nejasna in nedorečena. Pravo je v zagati, vendar obstajajo tudi razmišljanja o novi konceptualizaciji prava, po kateri "drugi" (v tem oziru manjšinec) ne predstavlja omejevanja posameznikove svobode, pač pa jo utemeljuje. Po besedah Borisa Siege pa bo slovenska manjšina v Italiji morala pravilno analizirati prednosti, ki se zanjo ponujajo z vstopom Slovenije v Evropsko zvezo. Obstaja kar nekaj področij sodelovanja, ki so zelo zanimiva: mala industrija in obrtništvo, trgovina, široka distribucija, finančno posredništvo in servisiranje. Še posebej zanimivi, je še dejal Siega, pa so projekti v obmejnem pasu na področju turizma in gostinstva. Vsekakor zamejsko gospodarstvo še vedno premalo investira v Sloveniji, po drugi strani pa v slovenski državi še manjkajo konkretne stimulacije na davčnem in kreditnem področju, manjka pa tudi sistemski pristop.

SLOVENSKA KNJIGA V TRETJEM TISOČLETJU

150-letnica ustanovitve Mohorjeve družbe, najstarejše slovenske založbe, je bila priložnost za globlji razmislek o položaju in perspektivah slovenske knjige in slovenskega založništva v tretjem tisočletju, pa tudi o preteklem in novem pomenu krščanske prisotnosti v slovenski kulturi in njeni zgodovini. O tem je v soboto, 1. septembra, predaval dr. Janez Dular, nekdanji minister za Slovence po svetu v prvi demokratično izvoljeni slovenski vladi, urednik celjske Mohorjeve družbe in danes direktor urada za slovenski jezik pri vladi Republike Slovenije. Slovenska knjiga (se pravi knjiga v slovenskem jeziku) je še vedno tu, je dejal predavatelj: število naslovov narašča, knjigarne in knjižnice so lepo opremljene, priče smo različnim pobudam, kot so npr. podeljevanje bralnih značk ter razni literarni natečaji in nagrade, veliko se prevaja in vlada popolna svoboda izražanja. Po drugi strani pa knjigo bremenijo visoki stroški, slaba prodaja, majhne naklade, visok davek na dodano vrednost, pomanjkanje prevajanja zlasti strokovne literature, pomanjkljiva promocija, upadanje jezikovne kakovosti in rivalstvo med knjigarnami in knjižnicami. Poleg tega ima človek občutek, da mnogi založniki opravljajo svoje delo le zaradi ekonomskega interesa, ne da bi vnesli vanj ljubezen do knjige.

Te sončne in senčne plati se tičejo tudi Mohorjeve, ki je danes le ena od založb na slovenskem knjižnem trgu, poleg tega pa se krščanska prisotnost ne odraža le preko nje (kar se je po sili razmer dogajalo v preteklosti), ampak tudi preko drugih založb.

STRAN 3

VSEBINA

02 Janez Povše
TESNEJŠE SODELOVANJE

02 Alojz Tul
POSKUSI IZIGRAVANJA MANJŠINSKE ZAŠČITE

03 Breda Susič
RAZHAJANJA OSTAJAJO MOČNA

05 msgr. Evgen Ravignani
SANJAMO O ODPRAVI MEJE

06 Marko Krečič
S SLOVENŠČINO NIMAM TEŽAV - ?!

09 BAZOVICA 2001, SPORED PRIREDITEV

10 Jurij Paljk
NEPRECENLJIVA VLOGA SLOVENSKE ŠOLE

11 Iva Koršič
NAŠI NAJMLAJŠI UMETNIKI

14 Mara Petaros
S HITRIMI KORAKI SE BLIŽA EVRO

15 KOŠARKA: SLOVENIJA IN ITALIJA DOMOV!

SVET OKROG NAS

OBČINA DEVIN-NABREŽINA

POSKUSI IZIGRAVANJA MANJŠINSKE ZAŠČITE

ALOJZ TUL

Na Tržaškem že nekaj časa razburja Slovencem nenaklonjene kroge vprašanje dvojezičnega poslovanja občinskih organov v slovenskih okoliških občinah, še posebno v občini Devin-Nabrežina, kjer se, recimo, predstavniki Nacionalnega zavezništva (prej MSI) že vrsto let zavzemajo za odpravo izdajanja dvojezičnih osebnih izkaznic za vse občane. Pred kratkim so, sklicujoč se na zaščitni zakon št. 32 z dne 32.2.2001, zahtevali od nabrežinskega župana in tržaškega prefekta, naj omenjene okoliške občine izdajajo na zahtevo prizadetih občanov osebne izkaznice samo v italijanskem jeziku. Dobili so odgovor, da vlada ni še izdala izvršilnih norm k zadevnemu zakonu, zato se zakon ne more še aplicirati.

Skoro sočasno je deželno upravno sodišče na uradno pritožbo odv. dr. Škerka zadržalo vstop v veljavo treh sklepov nabrežinskega občinskega odbora v zvezi z urejanjem Sesljanskega zaliva, ker niso bili sestavljeni in objavljeni tudi v slovenskem jeziku, kot to predvideva veljaven občinski statut. Krajevni italijanski tisk se je o tem na široko razpisal z objavo posegov številnih javnih predstavnikov. Večina teh posegov sicer ni izpodbijala pravice oziroma dolžnosti okoliških občin, da izdajajo dvojezične akte, vendar se ni odločno postavila na stran zakona, češ da občinski statut samo dopušča možnost, da se sklepi občinskega sveta in odbora sestavijo oziroma prevedejo v slovenščino. Če se ne motimo, takšno razlago zastopa tudi župan, čeprav je odločitev upravnega sodišča nedvoumna. Pa se je našla bistra glava v vrstah krajevnih predstavnikov Nacionalnega zavezništva, ki je predlagala, da se čimprej spremeni statut glede rabe slovenščine. Ker zaščitni zakon v 28. členu izrecno določa, da ostanejo v veljavi vsi doslej sprejeti zaščitni ukrepi, omenjeni predstavnik NZ predlaga, da predsednik republike Ciampi odobri odstopanje od veljavnega zakona (sic!), kar meji že na pavlihovstvo, saj ustava ne predvideva česa podobnega. Toda za izigravanje manjšinskih pravic so omenjeni krogi pripravljeni predlagati tudi takšne absurdne in neresne predloge.

Da bodo naši bralci lahko neposredno seznanjeni, za kakšno določilo gre, navajamo dobesedno drugi odstavek četrtega člena statuta občine Devin-Nabrežina: Vse odredbe, določila, javna obvestila in drugi akti javnega interesa, ki so izpostavljeni javnosti, kot tudi cestni znaki v staronaseljenih vaseh, so sestavljeni tudi v slovenskem jeziku.

Iz povedanega je razvidno, kako so mnogi predstavniki večinskega naroda zaostali v pravnem in političnem dojemanju manjšinskih pravic, zlasti še, kadar gre za pripadnike slovenske manjšine na tukajšnjem obmejnem področju. Namesto da bi se ob zadnjem primeru ravnanja deželnega upravnega sodišča glede znanih sklepov devinsko-nabrežinske občine globoko zamislili in se nedvoumno zavzeli za spoštovanje jezika avtohtone in v vseh ozirih priznane manjšine, so začeli iskati vse mogoče izgovore in opravičila za izigravanje omenjenih pravic. V zvezi s tem vprašanjem smo lahko brali in slišali, da zadevne manjšinske pravice ni moč dosledno in vedno spoštovati zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za plačilo tolmačev in prevajalcev.

Tudi takšno razmišljanje je z vseh vidikov nevzdržno. Gre namreč za spoštovanje priznanih pravic, zato morajo prizadete krajevne in druge uprave storiti vse, da jih uresničujejo in si torej pravočasno preskrbijo potrebna finančna sredstva. Prva in temeljna dolžnost javnih upraviteljev je spoštovati zakone, tudi če nam niso po volji. Stari rimski pravniki so to izrazili z rekom: "Dura lex, sed lex". Ali so vsi pristojni krogi pripravljeni držati se tega načela, tudi kadar gre za manjšinske pravice?

TISKOVNO POROČILO SSk

KONGRES V BRUSLJU

V prostorih evropskega parlamenta v Bruslju je 30. avgusta potekal redni letni kongres Evropske svobodne zveze – EFA (European Free Alleance), ki združuje manjšinske, etnične in avtonomistične skupnosti, ki živijo na ozemlju stalnih članic Evropske unije.

Pod predsedstvom evropske poslanke Nell Maes so člani kongresa obravnavali vrsto perečih vprašanj Evropske zveze s posebnim ozirom na problematiko manjšinskih realnosti. Veliko pozornost so delegati posvetili statutu in financiranju političnih manjšinskih strank, širjenju Evropske unije na vzhodne države in s tem v zvezi sprejetju v zvezo novih manjšinskih in etničnih skupnosti vzhodne Evrope ter srečanju, ki bo novembra letos v Bruggeju v Belgiji.

Slovensko skupnost, ki je že mnogo let včlanjena v zvezo EFA (letos ta praznuje dvajsetletnico svojega delovanja), je zastopal dr. Drago Štoka, ki je na kongresu tudi spregovoril o problemih slovenske narodne skupnosti v Italiji. Štoka je v svojem daljšem posegu govoril o zaščitnem zakonu, ki ga je letos odobril italijanski parlament, o njegovih pozitivnih in tudi negativnih aspektih, o pričakovanju slovenske manjšine po zajamčenem političnem zastopstvu na vseh nivojih ter o posebnih problemih, ki danes tarejo slovensko tako glasbeno kot splošno šolstvo. Poudaril je nujnost sprejetja s strani italijanske vlade izvršilnih norm, ki jih predvideva zaščitni zakon predvsem na šolsko-glasbenem področju ter glede rabe slovenskega jezika v odnosih s krajevnimi in državnimi oblastmi.

Kongres je posvetil nadalje veliko pozornost nastajajoči evropski politični demokratični stranki, katere pobudnik je EFA in ki naj bi čimprej združila vsa narodnostna in avtonomistična gibanja in stranke, ki so zastopane v evropskem parlamentu. Ustanovitev take stranke bi nedvomno odpirala nove možnosti vsem evropskim etničnim skupnostim, njihovemu prizadevanju za obstoj in razvoj v vidiku nove, velike in pravične Evrope.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

JE SEDANJA VLADA SPOSOBNA ZAGOTOVITI RED?

DRAGO LEGIŠA

To vprašanje se že od konca vrhunskega srečanja industrijsko najbolj razvitih držav (G8) v Genovi stalno pojavlja v svetovnem tisku in v drugih sredstvih množičnega obveščanja po svetu. Vprašanje je dejansko močno zasenčilo vse drugo dogajanje v Italiji in ohranja svojo aktualnost, čimbolj se bližamo datumom pomembnih mednarodnih srečanj, ki so za letos predvidena prav v Italiji.

Marsikateri tuj politik je namreč že nekajkrat poudaril, kako je za demokratično državo nedopustno, da je od "ulice" odvisno, če se demokratično izvoljeni predstavniki mednarodnih ustanov , katerih članica je tudi Italija, lahko srečajo ali ne.

Predsednik vlade Berlusconi je takoj po Genovi javno izjavil, da Organizacija Združenih narodov za boj proti lakoti po svetu FAO (Food and Agriculture Organization), katere osrednji sedež je že od ustanovitve v Rimu, ne bo imela že določenega zasedanja v italijanski prestolnici, češ da je "Italija že dala svoj prispevek za boj proti lakoti", napovedano zasedanje pa bi lahko po njegovem bilo v eni afriških držav. Ta izjava je povzročila pravi upor v sami prizadeti organizaciji in v samih Združenih narodih, tako da je Berlusconi takoj hitel nekoliko popravljati svoje besede. Zdi se, da bo naposled to zasedanje na začetku novembra v Italiji, čeprav se nekateri vladni krogi zavzemajo, da bi potekalo v kraju, ki bi ga varnostne sile laže nadzorovale. Prav isto se dogaja s pomembnim zasedanjem Atlantske zveze (NATO), ki je bilo že pred časom predvideno, da bo potekalo v Neaplju, a ima osrednja vlada tudi o tem velike pomisleke.

Kakor mora po eni strani demokratična država zagotoviti reden potek srečanj najvišjih predstavnikov pomembnih mednarodnih ustanov in organizacij, kot sta na primer FAO in NATO, mora taista država prav tako dovoliti ljudstvu, da javno, svobodno ter glasno pove svoje mnenje o vseh pomembnih in aktualnih vprašanjih, ki pobliže zadevajo široke ljudske množice. Vsaka demokratična država pa ima in mora imeti sredstva, s katerimi zagotavlja, da ob takih priložnostih ne pride do neredov in do takšnega nasilja, kot smo ga videli v Genovi. Zdaj že vemo, da so tedaj nekateri vrhovi policije in orožnikov kratko malo izgubili glavo, dovolili, da so se njihovi podrejeni znašali nad miroljubnimi demonstranti, medtem ko niso znali ali hoteli ukrotiti oziroma onesposobiti nasilnežev, čeprav so jim njihova imena že bila znana več dni prej. V teku je več preiskav, od katerih je seveda še najbolj važna sodna preiskava, medtem ko je osrednja vlada odstavila nekaj vodilnih policijskih funkcionarjev. Vzporedno poteka tudi parlamentarna preiskava, ki pa ima le tako imenovani "poizvedovalni" značaj. Berlusconi, ki ima v parlamentu krepko večino, ni dovolil, da bi zakonodajna zbornica ustanovila pravo "preiskovalno" komisijo.

Kdor je spremljal povojno italijansko notranjo politiko, ta dobro ve, kako so bila cela obdobja, ko je v samih vrhovih varnostnih sil prihajalo do hudih odklonov. Sam pojav "rdečih brigad" ni doslej popolnona razčlenjen in pojasnjen. Imamo celo vrsto sodnih obravnav, na katerih je kljub obsodbam marsikaj ostalo nedorečenega. Ne smemo med drugim pozabiti, da je Italija imela ves povojni čas zelo močno komunistično partijo.Tako močne partije ni bilo v vsem zahodnem svetu. Ta "anomalija" je gotovo marsikoga bodla v nos, kot je po drugi strani prav tako res, da je Italija dolga leta po vojni imela v prlamentu razmeroma močno predstavnistvo misovske stranke, ki ni skrivala in se manj tajila, da je dedič Mussolinijeve fasistične stranke.To se je dogajalo, čeprav je v XII. prehodni ustavni normi rečeno, da je "vsakrsna reorganizacija razpuščene fasistične stranke prepovedana".

V takih okoliščinah ni čudno, če je kdo skusal kdaj vplivati tudi na same vzvode oblasti. To poglavje zgodovine italijanske republike se nikakor ni povsem razčisčeno. Zato se tudi marsikdo posem upravičeno sprašuje, kam bo Italija pripeljala sedanja večina, o kateri marsikdo prav tako upravičeno dvomi v njeno trdno zasidranost v resnično demokracijo.

S 1. STRANI

ZASTAVA

Sedanji evropski simboli, zlasti modra zastava s petnajstimi zvezdami, bodo gotovo vedno bolj prodirali v javno rabo. Državne in narodne zastave pa s tem ne bodo zgubile svoje aktualnosti. Tako bo tudi slovenska poleg evropske zastave še naprej plapolala. Upajmo, da tudi pri nas.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

TESNEJŠE SODELOVANJE

Na vsak način velja podčrtati dogodek v zvezi z ustanovitvijo koordinacijskega odbora Sveta slovenskih organizacij in Slovenske kulturno gospodarske zveze. Znano je, da oba naslova že kar nekaj časa smotrno sodelujeta pri vzpostavljanju pogojev za delovanje našega kulturnega in športnega življenja, vse bolj pa tudi številnih drugih dejavnosti. Na tem mestu smo se vedno zavzemali za trdnejše skupno delovanje znotraj manjšine, ker smo prepričani, da je to pot, ki je koristna za prav vse manjšinske različnosti. To pot pa se je dodatno pokazala velika potreba po prodornejšem sodelovanju, in sicer v zvezi z uresničevanjem določil zaščitnega zakona.

Dejstvo je, da smo kot manjšina v zadnjem desetletju doživeli poseben razvoj. Žal ni bilo pogojev za celovito politično vzpostavitev, kar bi bil gotovo daleč najmočnejši odgovor izzivom novega časa. Zaradi tega je stopila na prizorišče tako imenovana civilna družba z obema krovnima organizacijama, ki je postala vse uglednejši predstavnik manjšine tudi v odnosu do Slovenije oziroma italijanske institucije. Krovni organizaciji sta na ta način po svojih močeh nadomestili manjkajoči politični manjšinski dogovor, ki seveda ni samo usklajen nastop na najrazličnejših volitvah, ampak najučinkovitejša povezava manjšinskega življenja kot posebnega družbenega prostora. Več kot razveseljivo je, da so predstavniki obeh krovnih organizacij začutili možnost in potrebo vse bolj strnjenega skupnega načrtovanja, kot se je po drugi strani mogoče čuditi, kako je siceršnja manjšinska razdrobljenost za večino sama po sebi razumljiva in neškodljiva. Očitno je dediščina povojnega obdobja pretežka, da bi se organizacijsko še do tega trenutka dvignili tako visoko, kot to nedvomno zaslužimo.

Odločitev SSO in SKGZ, da torej še močneje poveže svoje moči, je zaradi vsega povedanega toliko bolj spodbudna in vsesplošno koristna. Delo za uveljavitev zaščitnega zakona je namreč zares zahtevno in obsežno. V vsakem primeru zahteva ne samo trdnejšo manjšinsko povezanost, pač pa tudi prodornejše politično delo. Slej ko prej bi bilo nujno zbrati takšno "diplomatsko" ekipo, ki bi bila s svojimi sposobnostmi kakor tudi popolno časovno razpoložljivostjo vsak trenutek na delu oziroma povsod in vselej prisotna. Brez tovrstnega pristopa si je uspešno uveljavitev zaščitnega zakona težko predstavljati. Zaščitni zakon pa prinaša še nekaj drugega, paritetni odbor, ki bo zelo odločilen, bo pa v bistvu predstavljal še eno manjšinsko predstavništvo, saj bomo imeli ob njegovem boku obe naši krovni organizaciji kakor tudi politične stranke, v katerih delujemo. Potrebno bo torej povezovati kar troje manjšinskih vrhov ter sprotno usklajevati nastope naših predstavnikov. In v tej situaciji sta SSO in SKGZ stopili še bliže in prav gotovo dali zgled celotni manjšini.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it
34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

KONFERENCA PROTI RASIZMU

RAZHAJANJA OSTAJAJO MOČNA

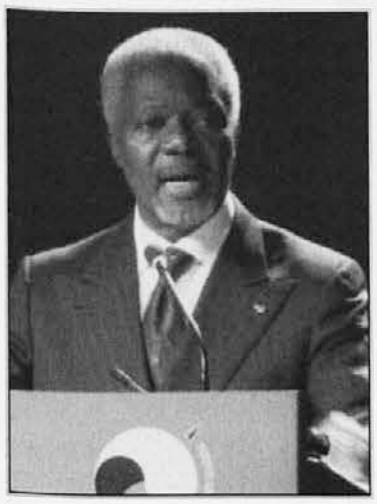

Svetovna konferenca proti rasizmu, rasni diskriminaciji, ksenofobiji in nestrpnosti se je začela v Durbanu v Južnoafriški republiki 31. avgusta (zaključila se bo 7. septembra) z govorom generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov. Kofi Annan je dejal, da so bili Judje žrtve holokavsta, vendar da si ne morejo domišljati, da bodo Palestinci sprejeli preteklost kot opravičilo za sedanje krivice, ki jih morajo prenašati v Izraelu.

Annan je tako upošteval pritožbe večine arabskih držav, ki so že med pripravami na konferenco zahtevale, da se Izrael obsodi zaradi rasističnega odnosa do Palestincev. Iz protesta proti tem pritiskom in zaradi (neuspelega) poizkusa, da bi se ponovno izenačil judovski sionizem z rasizmom (OZN je leta '75 sprejela deklaracijo - ki jo je kasneje preklicala - v kateri je enačila dva pojma), se je ameriški državni sekretar Colin Powell odpovedal udeležbi na konferenci, na svoje mesto pa je poslal člana Kongresa Toma Lantosa. Ves čas, do trenutka, ko pišemo, sta tako ameriška kot izraelska delegacija grozili, da konferenco zapustita. Vzdušje je postalo še posebno napeto, ko so na vzporedni konferenci predstavniki nevladnih organizacij (med njimi ni bilo judovskih, pa niti ne nekaterih vplivnih, kakršni sta Amnesty international in Human Rights Watch, ki sta nasprotovali uporabi izraza "genocid") v zaključnem dokumentu obtožili Izrael, da je "rasistična država, kjer je v veljavi aparthaid", in da je zakrivila "vojne zločine, genocid in etnično čiščenje". Podobne obtožbe je v svojem govoru nanizal tudi palestinski voditelj Arafat, ki je - poleg Fidela Castra in ruandskega predsednika Kagama - prvi dan konference imel najodmevnejši poseg. Odločno je obsodil Izraelce, da imajo rasistično mišljenje, da vsiljujejo kolone Palestincem in da izvajajo etnično čiščenje. Izraelski predstavnik Mortehai Yedit pa je s svoje strani v ponedeljkovem govoru očital Arafatu, da je bil njegov govor jasen izraz sovraštva do Judov.

Konferenca je zaradi omenjenih razhajanj med državami udeleženkami glede vprašanja odnosa Izraela do Palestincev in tudi glede odškodnin žrtvam suženjstva in kolonializma (tudi proti temu so nastopile ZDA - pa tudi evropske države) izgubila na ugledu in vplivnosti. Obenem se je tako odpovedala iskanju boljše definicije pojma rasizma, ki ga ne bi smeli mešati z drugimi tipi medetničnega sovraštva (na primer zaradi teritorialnih problemov), kakršno se dogaja med Palestinci in Izraelci. Kot je zapisala Tullia Zevi v časniku La Repubblica, "poizkus, da se eno od dveh strani označi za rasistično, gotovo ne bo pripomogel k sožitju dveh ljudstev".

BREDA SUSIČ

S 1. STRANI

POGLED V SLOVENSKO PRIHODNOST

Če pa je za daljno preteklost veljalo, da je med krščanstvom in kulturo vladala popolna identifikacija, pa danes krščanska prisotnost pomeni prisotnost v kulturi sekularizirane družbe postmodernega časa, v kateri vlada tudi pluralizem vrednot.

Na tej "borzi kulturnih vrednot", kot jo je imenoval predavatelj, je treba konkurirati s krščanskimi vrednotami, kar pomeni konkretno služenje današnjemu človeku in krščanski način obravnavanja katerekoli teme. Tematik, ki jih kristjan mora obravnavati, pa je kar veliko: od ekologije, vojne in miru, bioetike, tempa in prezapletenosti informatizirane družbe ter odvisnostnega sindroma pa do bega v potrošništvo, vprašanja kristjana v politiki, sprave ter slovenske narodno-jezikovne in kulturne identitete.

FOTO KROMA

CERKEV KOT BOŽJE LJUDSTVO

Pojem Cerkve kot božjega ljudstva in posledično vidnejše vloge laikov v njej je večkrat prišel do izraza v dopoldanskem delu zadnjega dneva letošnje Drage, se pravi v nedeljo, 2. septembra. Tržaški škof Evgen Ravignani je med svojo pridigo v okviru tradicionalne maše za udeležence študijskih dni namreč poudaril, da smo vsi Cerkev in nihče ni Cerkev sam zase. Različnost služb ne sme postati razlog za nerazumevanje in razdeljenost. Duhovniki so poklicani k ovrednotenju karizem laikov. Priznanje vloge laikov v katehezi, diakoniji ljubezni, administraciji in na drugih področjih bi tudi duhovnikom pomagalo, da bi opravljali svojo specifično pastirsko službo. Laiku ni dovoljen beg pred svetom in izmikanje poslanstvu, delovati mora na področjih, kot so šola, univerza, znanost, delo, soudeležba, socialno življenje in politika.

FOTO KROMA

O Cerkvi kot skupnosti je bil govor v predavanju tržaškim Slovencem zelo dobro znanega in priljubljenega teologa dr. Zvoneta Štrublja, nekdanjega openskega župnika, ki sedaj živi in deluje v Nemčiji. Njegovo predavanje z naslovom *Antropološka in teološka izhodišča krščanske vere in duhovnosti v tretjem tisočletju* je bilo razmišljanje o psihološko problematičnem položaju človeka v postmoderni dobi ter o možnostih in perspektivah, ki se odpirajo krščanstvu in Cerkvi v tretjem tisočletju. Temeljna preizkušnja za vero in krščanstvo je prav postmoderna doba s svojo pluralnostjo in relativizacijo vrednot, ki se odraža tudi v vsakdanjem življenju. Znotraj Cerkve nastajajo številna duhovna gibanja in narašča vloga laikov. Cerkev se sooča z novimi izzivi globalizacije, z vprašanjem ekologije, pravičnosti, etike in svetovnega miru, pri tem pa sta bistvena dva procesa, in sicer ekumenski in medverski dialog ter regionalizacija in inkulturacija vere. Priče smo tudi popolnoma novemu geografskemu zemljevidu Cerkve, ki nam kaže, kako je na severni polobli potrebna premostitev orientacijske in etične krize, medtem ko je na južnem delu sveta treba rešiti problem revščine, zatiranja in človeške odtujenosti. Velik izziv predstavlja dialog z velikimi svetovnimi verstvi (npr. z judovstvom in islamom), perspektive Cerkve v tretjem tisočletju pa je dr. Štrubelj ponazoril s pomočjo prilike o Cerkvi štirih vetrov. Tako severni veter pomeni ohranitev zvestobe zavezi prijateljstva med Bogom in človekom, vzhodni veter bogastvo krščanskega univerzalnega sporočila, ki se udejanja v pluralnosti kultur krajevnih Cerkva in v pojmu Cerkve kot občestva, južni veter pristno veselje bratskega občestva, zahodni veter pa je veter upanja.

Okrogla miza *Tisočletje laikov*, ki je sledila Štrubljevemu predavanju in na kateri so spregovorili Nadja Maganja iz Trsta, Alenka Šverc iz Maribora in Janko Merkač iz avstrijske Koroške, je še poudarila pojmovanje Cerkve kot občestva, kot skupnosti, kjer morata vladati enakopravno sodelovanje in solidarnost med posvečenimi osebami in laiki. S tem je povezana naraščajoča vloga laikov v Cerkvi, o kateri govorijo tudi določila Drugega Vatikanskega cerkvenega zbora, ki pa prevečkrat ostajajo mrtva črka, saj smo vsi skupaj še vedno preveč zavezani tradicionalnemu razmišljanju, ki duhovniku nalaga tudi take obveznosti, ki niso strogo povezane z njegovo pastirsko službo in k opravljanju katerih so v veliko večji meri poklicani laiki. Treba pa je spoznati znamenja časov in poiskati poleg tradicionalnih tudi nove oblike krščanskega združevanja in delovanja, vsekakor pa je potreben skupno izdelan jasen pastoralni načrt. Idealne Cerkve ni, cerkveno občestvo sestavljamo duhovniki, redovniki in laiki z vsemi svojimi človeškimi vrlinami in slabostmi. Treba je delovati, upoštevajoč, da je stvarnost taka, kot je, z gradnjo medčloveških odnosov ter medsebojnega zaupanja in sodelovanja. Upati je, da se glede tega vprašanja ne bo vse končalo pri okrogli mizi na študijskih dnevih Draga, saj zlasti v zamejstvu, ki je po sili razmer številčno omejena skupnost, še kako prihaja do izraza dejstvo, da smo od pojmovanja Cerkve kot občestva še daleč.

SLOVENSKI JEZIK IN KULTURA PRED IZGINOTJEM?

To vprašanje je bilo vseskozi prisotno v tistih, ki so se udeležili zaključnega predavanja letošnje Drage. Filozof dr. Ivan Urbančič je namreč v svojem predavanju z naslovom *Jezik in kultura Slovencev v času vstopanja v Evropo* podal analizo nekaterih znamenj današnjega časa, ki po njegovem mnenju naznanjajo, če gre seveda razvoj dogodkov tudi zares v to smer, uničujoč vrtinčasti vihar, kakršnega nismo še doživeli. Gre za evropski in posledično slovenski problem, ki sestoji v tem, da je današnja Evropa oziroma Evropska zveza skupnost, ki jo zaznamuje proces permanentne revolucije proizvajanja. Ta proces pa utegne pripeljati do razčlovečenja človeka, ki je v nevarnosti, da postane moderni suženj, saj tega procesa proizvajanja ne more nadzorovati. Pri tem se je predavatelj v prvi vrsti zaustavil ob vprašanju usode slovenskega jezika in kulture v takem procesu. Če namreč globlje pogledamo v stvari, lahko opazimo zaskrbljujoča znamenja, ki lahko naznanjajo konec našega jezika in kulture. Če gre neobvladljiv proces globalizacije naprej tako, kot sedaj, utegne v nekaj desetletjih slovenščino zamenjati angleščina, in to opustošena angleščina, zreducirana le na nekatere signale reagiranja. Že danes je opaziti, kako se na nekaterih področjih vedno bolj uporablja angleški jezik, katerega raba se utegne v prihodnje še razširiti. Urbančič je bil pri tem zelo kritičen do današnje levo-liberalne vodilne garniture v Sloveniji, ki je nekdanje "jugoslovenarstvo" zamenjalo z "evropejstvom": slednje pa je po predavateljevih besedah "duhovni zmazek" brez jasnosti in čistosti o osnovnih vprašanjih. Edina rešitev, ki jo dr. Ivan Urbančič uvidi, je vrnitev k t.i. "izvornemu bistvu besede": to je tudi izvorno bistvo človeka samega in edini pravi temelj Evrope, ki se bo rešila – in Slovenci z njo – le, če se bo oprla nanj.

KAKO KOMUNICIRAJO MLADI?

Govorica mladih pa je bila osrednja tema 11. Drage mladih, ki je potekala skoraj istočasno z Drago 2001, in sicer od 30. avgusta do 1. septembra. Prireditelji (glavni prireditelj je bila letos Nova generacija, sicer pa Drago mladih prireja večje število mladinskih organizacij iz Slovenije in zamejstva) so hoteli s tem obravnavati vprašanje o tem, kako mladi danes komunicirajo med seboj, kako se izražajo, kakšno govorico uporabljajo in kakšna sporočila posredujejo. Pri tem so se odločili tudi za nekaj novosti: tako je uvodno srečanje v četrtek, 30. avgusta, potekalo preko videokonference, ki je povezala mlade, zbrane v treh različnih krajih Slovenije. Mladi iz Prekmurja in Štajerske so se zbrali v Beltincih, kjer jim je mladinski duhovnik p. mag. Branko Cestnik govoril na temo *Mladi govorimo v Cerkvi*; mladi iz osrednje Slovenije so se zbrali v Podpeči pri Brezovici, kjer so prisluhnili predavanju dr. Toneta Kunstlja, zdravnika in predsednika Odbora za družino, ki je spregovoril o mladih in gradnji odnosov; nazadnje so se mladi s Primorskega in iz zamejstva dobili v Komnu: tam so jim publicistka Breda Susič ter psihologinji Mateja Metlika in Roberta Sulini spregovorile o mladih v iskanju pozitivne komunikacije (bila je to v prvi vrsti osvetlitev novih oblik komuniciranja, zlasti računalnika, interneta in mobilnih telefonov) ter o mladih pod vplivom zasvojenosti. Pri tem je bil poudarek zlasti na zamejski mladini ter njenih vprašanjih in izbirah. Mladi zamejci namreč vedno bolj komunicirajo preko novih elektronskih sredstev (mobilnih telefonov, računalnika in interneta), ki človeku dajejo tudi vtis, da je bolj svoboden kot v medsebojnem komuniciranju v dvoje. Ko govorimo o oblikah zasvojenosti med zamejsko mladino, pa je treba imeti pred očmi v prvi vrsti zasvojenost z alkoholom, šele nato pridejo razne droge: tu se mladi zamejci v precejšnji meri razlikujejo od italijanskih vrstnikov in so v tem bolj podobni mladim iz Slovenije.

Z govorico in komuniciranjem mladih so se udeleženci 11. Drage mladih seznanili tudi s pomočjo ustvarjalno-razvedrilnih delavnic, ki so potekale skozi ves dan v petek, 31. avgusta, ko se je srečanje preselilo pod šotor v park Finžgarjevega doma. V soboto, 1. septembra, pa je bilo na vrsti še zadnje dejanje letošnje Drage mladih, ko je stekla okrogla miza z naslovom *Govorica mladih*. Na njej so spregovorili Miran Košuta, profesor slovenščine na univerzah v Rimu in Trstu, Igor Saksida, profesor mladinske književnosti v Ljubljani, Gregor Batagelj, časnikar Svobodne Slovenije v Buenos Airesu, in Mirko Pelicon, jezuit in mladinski duhovnik iz Gorice. V postmodernem svetu, ki ga zaznamujeta pluralizem in razpršenost vrednot, ni ene skupne govorice mladih, ampak jih je več. Veliko število mladih se tudi ne upira sistemu, kot se je dogajalo v preteklosti, ampak je njegov sestavni del, pa čeprav je še vedno tudi veliko drugih mladih, ki se zavzemajo za prave vrednote in te svoje želje izražajo na različne načine. Mladim je treba prisluhniti in jim prepustiti besedo, in to vsakemu mlademu človeku posebej. Po drugi strani obstaja pri današnjem mladem človeku velik dvom v vsako vero in ideologijo, ker jih ljudje večkrat doživljajo kot sporočila, ki nimajo nobene zveze z življenjem. Tudi ni več zaupanja v današnjo razdvojeno družbo in pripravljenosti upoštevati avtoriteto, ker mladi ne morejo več sprejeti ukazov kar tako. Mlad človek je ujetnik sedanjega časa, istočasno pa hoče imeti neposredno izkušnjo ljubezni. Ravno slednja ga lahko tudi osvobodi, saj je ljubeč človek tudi svoboden človek. Vse ostalo je surogat.

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

23. NAVADNA NEDELJA, MARIJINO ROJSTVO - MALI ŠMAREN 8.9.

"Kdo more razločiti, kaj hoče Gospod?" (Mdr 9, 13)
"Gospod, daj nam spoznati, kako dolgo je naše življenje." (Ps 90, 12)
"Pavel, starec, zdajle tudi jetnik Kristusa Jezusa." (Flm 9 b)
"Nobeden izmed vas, ki se ne odpove vsemu, kar ima, ne more biti moj učenec." (Lk 14, 33)

Bog "hoče, da bi se vsi ljudje rešili" (1 Tim 2, 4). V vsej zgodovini stare in še posebej Nove zaveze vabi vse ljudi v svoje kraljestvo. Prikaže ga kot nekaj prijetnega, kot npr. gostijo ali svatbo (Iz 25, 6; Lk 14, 15 nss; Mt 22, 1 nss).

Toda večina povabljenih se za Boga ne zmeni. Zanimajo jih druge stvari. Izgovorov je nič koliko (Lk 14, 15 – gl. zgoraj).

A Gospod ne odneha z vabilom, ki ga raztegne na najbolj revne sloje. Njegovo vabilo je kakor mreža, ki zajame vsakovrstne ribe. Je podobno pšenici, ki raste pomešana z ljuljko. Gospodar pa si ne dela skrbi: pusti namreč, da vse skupaj raste do žetve odnosno do lova. Le tedaj pride do ločitve: dobre ribe spravijo v posode, slabe pomečejo proč, pleve pa sežgejo (Mt 13, 24 nss, 47-50).

Poleg tega v Sv. pismu naletimo na navidezna protislovja, ki jih ne razumemo takoj. Npr. 4. božja zapoved ukazuje spoštovati očeta in mater (2 Mz 20, 12), Jezus pa v današnjem evangeliju govori, naj očeta in mater ter svojce sovražimo (t.j. manj ljubimo); drugič pa spet pravi, da ni prišel razvezovat postavo ali preroke ter da se ne izgubi niti ena črka ali pičica od postave (Mt 5, 17-20). Da torej lahko pravilno razumemo, kaj Bog hoče od nas, moramo dosledno premišljevati Božjo besedo. Tudi današnje prvo berilo: "Kateri človek sploh more spoznati božjo voljo? Kdo more razločiti, kaj hoče Gospod?" (Mdr 9, 13).

Jezus že itak postavlja zelo trde pogoje za vstop v božje kraljestvo. Ker ga učenci ne razumejo, ko jim govori o odpovedi temu in onemu, ko npr. izjavijo ob njegovem nauku o nerazveznosti zakona: "Če je z možem in ženo tako, se ni dobro ženiti" (Mt 19, 10). In še trše vprašanje mu postavijo: Kdo se torej more rešiti?" (Mt 19, 25).

Tudi danes in do konca bodo nekateri menili, da so nebesa samo za redovnice in redovnike ter kvečjemu za kakega papeža in cerkvenega človeka, skratka za zelo omejeno število ljudi.

Pa saj je zaključek v bistvu pravilen v toliko, kolikor vsebuje od vsakega človeka odločitev za Boga, za dobro. Kar pomeni, da priznamo, da nismo rojeni za minljivi svet. Da je naše srce ustvarjeno za Boga. Da ne more zato biti navezano na svet, ki mineva. Niti najdražji sorodniki, niti žena, niti močna volja nam ne morejo zagotoviti rešenja. Toda, kar je pri ljudeh nemogoče, je mogoče pri Bogu (Mt 19, 26).

Rešuje nas samo ljubezen do Boga. Uči nas, tudi po sv. Pavlu, da je ves svet dober, če je naravnan na Boga. Da ga torej uživamo tako, za kar ga je Bog ustvaril. Npr. glede jedi, ki so za to, da jih hvaležno uživamo (1 Kor 10, 30), čeprav nikoli ne, če bi se šibkejši brat pohujševal nad jedjo mesa, darovanega malikom (1 Kor 8, 13).

Cerkev nam razlaga, da nismo vsi enako poklicani: Bog ne kliče namreč vseh v samostan ali da živijo kot puščavniki. Niti da se morajo vsi poročiti ali obratno: naj bi vsi živeli neporočeno. Toda od vsakega človeka se brez izjeme zahteva nenavezanost na ta svet. Saj se zahteva češčenje enega samega Boga. Bog ne priznava najmanjšega malikovanja. Ker je svet od Boga. Zato nas nihče in nič ne sme vpreči v ta vidni svet.

Za razumevanje poklica v nebeško kraljestvo se je treba usesti in preračunati vse, kar je za ta poklic potrebno. Za to se nam nudijo posebne priložnosti, kot so duhovne vaje, ljudski misijon in romanje, nedeljsko bogoslužje. Ali ko nas zadene huda preizkušnja. Da pa ne bi kdo omagal pod težo križa, prosimo za modrost, za razumevanje stiske bližnjega, ki je v nesreči, v grehu, v obupu, ko je navalilo nanj dvajset tisoč sovražnikov. Tedaj ga izročajmo Bogu in Božji materi, ki moreta spremeniti ali zaustaviti grožnjo, ki se zdi za brata smrtonosna. Tudi tu pride v poštev odpoved vsemu, kar imamo, zlasti odpoved neveri in strahu, zlasti izpoved otroškega zaupanja v Boga.

Sv. Pavel nam v današnjem drugem berilu Filemonu nudi čudovit zgled, ki ga je znal diplomatsko posredovati bogatemu kristjanu, svojemu prijatelju, glede ravnanja s pobeglim sužnjem Onezimom. Ta je utekel gospodarju zaradi tatvine, ki bi ga lahko stala življenje. Prišel je v ječo, kjer se je spoznal z apostolom Pavlom: ta ga je po krajšem pouku v veri krstil. A ga je poslal nazaj h gospodarju Filemonu s pisemcem, kjer ga prosi, naj sprejme Onezima kot brata, kakor Pavlovega duhovnega sina, ki ga je rodil po krstu. Še več prosi: Naj mu ga pošlje nazaj, ker mu je koristen pomočnik pri oznanjevanju Kristusa. Ta suženj je za Pavla kot srce in nadvse ljubljen.

Pisemce prikaže, kako je vse naravnano na Boga. To pa dviga že zdaj človeka k pravemu dostojanstvu, ker izravnava razlike med ljudmi, ustvarja edinost in bratstvo celo med različnimi sloji. V Pavlovem času in s tem pismom še ni rešen problem suženjstva. Vsekakor pa ustvarja novost in svobodo življenja že na tem svetu v vsakem človeku dobre volje in zato gradi skupnost.

PAPEŽ IZKORISTIL VSEBINO MAŠNEGA BERILA IZ SIRAHOVE KNJIGE

"BODITE POŠTENI, SKROMNI IN PONIŽNI!"

Minulo nedeljo je sveti oče Janez Pavel II. izkoristil vsebino mašnega berila, ki je bilo vzeto iz Sirahove knjige in je govorilo o tem, kako pomembno je, da je človek v času življenja ponižen in to tembolj v primeru, da v javnosti in v družbi doseže pomembno mesto.

Papež je spregovoril o tem, kako naj se ljudje obnašamo v družbi, in je še posebej spregovoril o zvitežih in drugih povzpetnikih, ki dajo vse za dosego cilja, kajti "res je, da lahko le-ti na Zemlji dosežejo velike uspehe, a v božjem kraljestvu bodo nagrajeni skromni in ponižni ljudje."

Da bi vse vernike in druge ljudi opozoril na to, kako pomembno je, da smo ljudje marljivi, delavni, a predvsem do drugih odprti in pa ponižni, je sveti oče Janez Pavel II. izkoristil nedeljsko molitev angelskega češčenja v Castel Gandolfu, na svojo zadnjo nedeljo prebivanja v papeški letni rezidenci. Ta teden namreč pepež odide ponovno v Vatikan, kajti čakajo ga že pomembna opravila. Sveti oče se tudi že pripravlja za nova in bližnja pastoralna potovanja v tujino, med drugim bo kmalu odšel tudi na pastoralni in prijateljski obisk v Armenijo in Kazakstan.

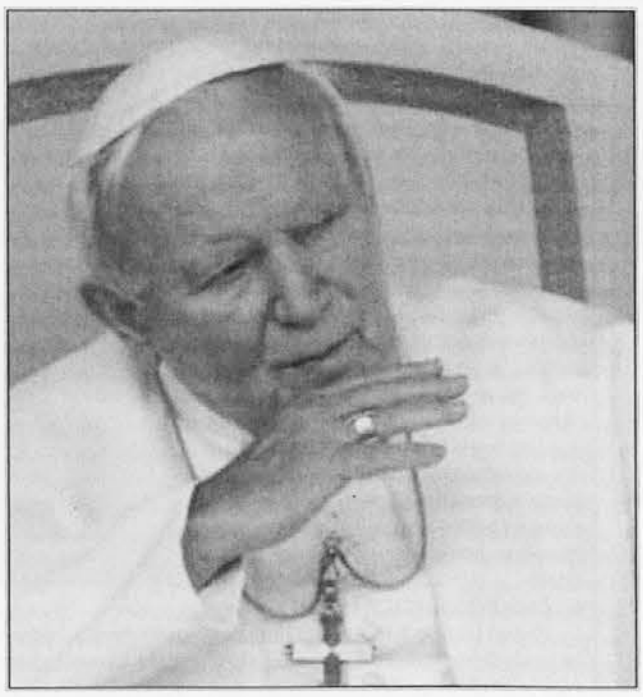

O Sirahovih besedah, ki zahtevajo od človeka, naj postane skromen in ponižen, in to še posebno od uveljavljenih in uspešnih ljudi, je papež dejal, da "gredo proti toku". Potem je sveti oče tudi povedal: "Miselnost današnjega sveta sili človeka k uveljavitvi, k temu, da izstopa in uspe, in to tudi z zvijačo in večkrat to počne na brezvesten način in se pri tem uveljavi, a skrbi predvsem za lastne interese. V božjem kraljestvu pa je nagrajena poštenost, bosta nagrajeni skromnost in ponižnost. V nasprotju s tem se dogaja, da na svetu v človeškem delu izstopata tako komolčarstvo kot zmaga premoči in posledice le-tega so v očeh vseh: pretirana tekmovalnost, krivice in frustracije. In tudi če se zgodi, da imata površnost in stremuštvo za posledico takojšen uspeh, nista resnična blaginja človeka in družbe! Božje kraljestvo je namreč sestavljeno iz tistih ljudi, ki opravljajo resno in pošteno svoje delo in pri tem ne upajo v previsoke cilje, ampak se prilagajajo z vsakdanjo zvestobo predvsem tistim, ki zahtevajo ponižnost."

Sveti oče se je med svojim iskrenim nagovorom tudi spomnil časa, v katerem smo, in je dejal: "V začetku meseca septembra pride naša družba ponovno v stare okvire, ponovno zavlada ustaljeni delovni red. Po poletnem premoru se začnejo različne aktivnosti in pred vrati je tudi novo šolsko leto. Prav je, da se sedaj zavemo pomena Sirahovih besed."

OD SOBOTE 22. DO ČETRTKA 27. SEPTEMBRA

PAPEŽ GRE V ARMENIJO IN KAZAKSTAN

Od sobote, 22. septembra, do četrtka, 27. t.m., bo sveti oče na obisku v dveh nekdanjih sovjetskih republikah in današnjih samostojnih državah, v Armeniji in v Kazakstanu. Papež Janez Pavel II. se odpravlja na pot kljub visoki starosti in številnim boleznim, ki grobo načenjajo njegovo zdravje. Volje pa niso bolezni načele; le-te ima sveti oče več kot dovolj in bi rad veselo oznanilo prav sam ponesel v vse države na svetu, še posebej pa v tiste dežele, kjer je večina prebivalcev pravoslavne vere. Papež je živo utelešenje ekumenskega prizadevanja, da bi bili vsi kristjani povsod po svetu zares eno, in nenehno ponavlja, da ne moremo biti zgled drugim, če smo sami razdvojeni. Tudi zato se rad podaja na zahtevna potovanja, ker se zaveda, da je zgled najboljši način oznanjevanja evangelija, in tudi tega, da je kot prvi mož Cerkve in Petrov naslednik dolžan obiskati krajevne cerkve povsod po svetu in tudi tako poudariti vesoljnost Cerkve.

Organizatorji papeževega potovanja pravijo, da bo vrh papeževega potovanja v Armenijo gotovo ekumensko bogoslužje v novi katedrali svetega Gregorja Razsvetljenega v Erevanu, kjer bosta ekumenske molitve vodila papež Janez Pavel II. in vodja armenskih kristjanov ali tudi "Catholicos vseh Armencev", imenovan Karekin II.

Prav tako dobro obveščeni opazovalci že danes opozarjajo, da tudi v Kazakstanu na srečanje s svetim očetom ne bo vseh pravoslavnih metropolitov, podobno kot se je to že bilo zgodilo na papeževem obisku v Ukrajini. Na srečanje s svetim očetom naj ne bi prišli predvsem tisti pravoslavni metropoliti, ki so vezani na rusko pravolsavno Cerkev, ki ima svoj sedež v Moskvi.

Med obiskom Kazakstana bi rad sveti oče Janez Pavel II. izročil prav tem pravoslavnim metropolitom neko izjemno staro in v Kazakstanu ljubljeno ikono, ki je bila že pred mnogo leti izginila iz neke pravoslavne cerkve, a so jo pred kratkim neke severnoameriške organizacije odkupile od trgovcev s starinami in jo poklonile svetemu očetu. Tudi to papeževo potovanje bo torej naletelo na velik odmev v svetu in bomo seveda o njem tudi v našem tedniku podrobneje poročali.

JUP

IZ PRIDIGE KOPRSKEGA ŠKOFA MSGR. METODA PIRIHA NA ANGELSKO NEDELJO

BOG GORE V 400 LETIH NI NIKOLI ZAPUSTIL

V nedeljo, 2. septembra, je bila na Otlici tradicionalna šagra združena s slovesnostmi za Angelsko nedeljo. Po tradiciji Gorjanke in Gorjani vsako leto prvo nedeljo v septembru počastijo god Angelov varuhov, po katerih se imenujeta cerkev na Otlici in župnija, ki obsega celotno Goro oziroma Angelsko Goro. Tega dne se zberejo na Otlici skoraj vsi, ki se čutijo Gorjanke oziroma Gorjani ali pa so drugače navezani na to območje, ki so ga pričeli naseljevati pred štiristo leti.

Slovesno mašo v župnijski cerkvi na Otlici je v nedeljo, 2. septembra, daroval koprski škof msgr. Metod Pirih. Potem ko je v svoji pridigi dejal, "da smo se zbrali na tem posvečenem kraju s posebnim namenom, da se ob spominu na 400-letnico naselitve Angelske Gore Bogu zahvalimo za prehojeno pot in za vse darove, ki jih je nebeški Oče delil vašim prednikom in vam", je izrazil hvaležnost sedanjemu župniku g. Mateju Kobalu in njegovim devetnajstim prednikom, ki so na Gori opravljali duhovniško službo. Pa vsem njegovim sodelavcem: pevcem, župnijskemu pastoralnemu svetu, gospodarskemu svetu, organizaciji Karitas, Frančiškovi družini, krasilcem, strežnikom, mladim in vsem drugim. Zahvala vsem živim in rajnim, ki so prižigali in ohranjali v vasi svetilko vere, ki je ljudem svetila in kazala pravo usmeritev. Koliko življenja je bilo tukaj na Gori, na verskem, kulturnem in narodnem področju, v prebujanju in ohranjevanju različnih navad in običajev! Koliko evangelijskega oznanila, katehez in drugega pouka! In sadovi tega dela: sedemnajst duhovniških in redovniških poklicev, številne družine, življenje v skupnosti ljubezni, v sožitju, medsebojni pomoči, v potrpljenju in odpuščanju. Prepričan sem tudi, da je bogato versko in duhovno življenje v teh štiristo letih dalo mnogo neznanih svetniških osebnosti. Vsi ti so danes duhovno povezani z nami. Bog Gore v teh štiristo letih ni nikoli zapustil. Z Bogom se je po molitvi začenjal in končeval sleherni dan, Bog je prihajal k vam in vi k njemu po maši in zakramentih, z Bogom se je v zakramentu svetega krsta začelo vsako življenje in z Bogom se je končalo s cerkvenim pogrebom. Ni pa dovolj sklicevati se na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija ponovno odločati za Kristusa. Evangelij ni nikoli oznanjen enkrat za vselej".

M.

ŠKOF RAVIGNANI PREJŠNJO NEDELJO NA ŠTUDIJSKIH DNEVIH DRAGA

SANJAMO O ODPRAVI MEJE

Objavljamo besede tržaškega škofa msgr. Evgena Ravignanija, ki jih je izrekel med homilijo pri nedeljskem bogoslužju na študijskih dnevih Draga na Občinah prejšnjo nedeljo.

(Sir 3, 19-21. 30-31; Heb 12, 18-19. 22-24a; Lk 14, 1. 7-14.)

Sestre in bratje v Gospodu, dragi prijatelji, vesel sem, da morem vam posredovati pozdrave Cerkve, ki je v Trstu in vas prisrčno sprejema, in obenem izraziti svoj prisrčni pozdrav in zahvalo organizatorjem in predavateljem teh Dnevov kot tudi svoja bratska čustva vsem vam, tako tistim, ki prihajate iz Slovenije ali od drugod, kot tudi tistim, ki spadate v tukajšnjo škofijo.

1. Pregledal sem naslove petkovih in sobotnih predavanj kot tudi tistih, ki bodo danes zaposlovali vaše poglabljanje in vašo diskusijo. Prav tako jaz, tako kot vi, sanjam o odpravi vsake meje in o soglasju narodov v Evropi, kar naj bi narod, ob spoštovanju vsakega izmed njih, ne poniževalo, ampak nasprotno priznavalo in ščitilo, ovrednotilo in pospeševalo njegovo kulturo in bi ob odprtem dialogu ustvarilo skupno in soudeleženo bogastvo. Vem, da potrebujemo za uveljavljanje kulture dva inštrumenta: najprej jezik in pa založništvo. Jezik je namreč duša nekega naroda: postopno uveljavljanje skupnega jezika tako v evropskem kot v svetovnem merilu bi lahko ta jezik ogrožalo in ga tudi izničilo. V tem je možen strah in more biti tudi tveganje. Ni pa za tistega, ki še naprej uporablja jezik, ki se ga je naučil z ustnic lastne matere, in si prizadeva, da tudi drugim pokaže njegovo lepoto in harmonijo. Založništvo pa mora dojeti dih kulture, ki se razvija, misli, ki zori, znanosti, ki napreduje, duhovnosti, ki se pojavlja. Založniškemu modremu podjetništvu je dana naloga, da se modro poslužuje vseh sredstev družbenega obveščanja, da bodo ljudje to kulturo spoznali ne samo znotraj, ampak tudi zunaj lastne države. Praznovanje sto petdesete obletnice najstarejše slovenske založniške družbe je primerno izhodišče, da se oriše krščanska prisotnost tako v kulturi kot v zgodovini.

2. Sedaj pa bi želel razmisliti Božjo besedo, ki je bila oznanjena v tem našem liturgičnem zboru na Gospodov dan, in na kratko poglobiti odlomke iz dveh beril: Sirahova knjiga nas vabi k ponižnosti. Ni lahka ta krepost, toda omogoča nam, da spoznamo svoje meje, ne da bi nas utesnjevale, naše šibke strani in naše pomanjkljivosti, ne da bi pri tem izgubili pogum. Nasprotno, navdaja nas s prepričanjem, da je Bog naša moč, v nas vzbuja zaupanje, in ko se mu prepustimo, nam daje vedrino. Ne le to, naredi nas tudi prikupne ljudem, ki so poleg nas. Kdor je zaverovan vase, ne more računati na Božjo ljubezen; kdor se drugim predstavi kot prevzetnež, ne bo nikoli sprejet. Na to ponižnost kaže tudi prilika iz Lukovega evangelija. Jezus je namreč opazil, kako so si svatje izbirali prve sedeže. Stvar ni bila nič kaj prijetna. Po drugi strani pa je še vedno obstajala možnost, da se pomaknejo na zadnje mesto, kar bi gotovo klavrno izpadlo. Prilika pa, ko priporoča zadnje mesto, zaključuje z besedami: "kdor se povišuje, bo ponižan, in kdor se ponižuje, bo povišan" (Lk 14, 11).

Še bolj kot sama prilika pa je prepričljivo Jezusovo obnašanje. Apostol Janez nam pove, da je Jezus tisto noč, predno je obhajal Veliko noč s svojimi apostoli, vzel posodo z vodo in umil noge tako Petru kot tudi drugim. Očitno so se vsi temu začudili. Peter je temu tudi nasprotoval. Toda Jezusove besede so pojasnile smisel geste, ki jo je storil: "Vi me kličete Učitelj in Gospod. In prav govorite, saj to sem. Če sem torej jaz, Gospod in Učitelj, vam umil noge, ste tudi vi dolžni drug drugemu umivati noge. Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali tako, kakor sem jaz vam storil" (Jn 13, 13-15). Naredil je to, da bi oni razumeli - in da bi tudi mi razumeli - da je ponižnost iz ljubezni služba bratom. Z vami se vprašam: sem sposoben živeti v ponižnosti, da postanem služabnik vsem kakor Kristus, ki "ni prišel, da bi mu stregli, ampak da bi stregel" (Mr 10, 45)? Treba je dati odgovor.

3. Po zaključeni evharistiji nam bo doktor Zvone Štrubelj govoril o *Antropoloških in teoloških izhodiščih krščanske vere in duhovnosti v tretjem tisočletju*. Takoj nato pa bo okrogla miza o *Tisočletju laikov*. Dovolite mi tudi glede tega besedo.

3.1. Vem - kar je tudi vam znano -, da je bilo v preteklosti težko podati definicijo o laiku. Pretežno so ga definirali negativno: laik je tisti, ki ni ne duhovnik ne redovnik ne redovnica. Biblična prilika o vinogradu pa nam ponuja mnogo lepšo definicijo in končno vendarle pozitivno. Ne pove nam, kaj laik ni, ampak kar resnično je: "laiki so udje Cerkve, mladike, vraščeni v Kristusa, resnično trto, ki jih živi in oživlja". (Janez Pavel II, Christifideles laici, 9; prim LG, 31). Mi vsi smo po krstu vcepljeni v Kristusa, v njem živimo in smo deležni njegovega duhovništva, njegovega preroškega poslanstva in njegove vodstvene službe. Mi vsi smo Cerkev. Toda nobeden ni Cerkev sam zase. Le skupno, pastirji in laiki, smo Cerkev: "Strmite in se veselite - je zapisal sveti Avguštin - postali smo Kristus" (Avguštin, razlaga k Janezovemu evangeliju, 21, 8).

3.2. Isto je torej dostojanstvo vseh, ki so postali Kristusovi udje, tudi če so službe in naloge različne: duhovnik se razlikuje, ker je upodobljen po Kristusu pastirju in služabniku občestva; laik pa po svetni podobi, ki je njemu lastna. Živi v svetu in nadaljuje učlovečenje (ChL, 15), ker je v življenju v vsem soudeležen z ljudmi: v okolju, zgodovini, kulturi, delu, nadah, pridobitvah, v značilnostih družine, družbe in politike. V poklicnem in socialnem življenju, v zakonskem in družinskem življenju, pri gradnji pravičnejše in bolj človeške družbe, pri ustvarjanju sloge in miru živi po lastni poklicanosti in s tem on sam zori v svetosti.

3.3. Različnost darov Duha in različnost služb ne sme nikoli postati povod za nerazumevanje, odtujenost ali še slabše za razdeljenost v samem verskem občestvu.

Govorim o tem z velikim spoštovanjem in naklonjenostjo do svojih sobratov duhovnikov. Mogoče so nas razne okoliščine pri našem pastoralnem delu prisilile, da smo sprejeli naloge, ki niso naše: nismo bili in nismo poklicani, da postanemo "sinteza služb" s tem, da osredotočimo vse v sebi, ampak "služabniki sinteze" s tem, da ovrednotimo karizme laikov in njim lastno svetno značilnost.

Ob Evharistiji, ki jo duhovnik obhaja, skupnost prejema vir edinosti; ob soodgovornosti za pričevanje in evangelizacijo je sleherni ovrednoten z darom Duha, ki ga usposablja za posebno službo. Dejansko priznanje vloge laikov v Cerkvi ne vzame ničesar pastirski službi; nasprotno, odgovorni prevzem s strani laika nekaterih cerkvenih služb kot na primer kateheza, diakonija ljubezni, sodelovanje pri pripravi mladih na poroko in družin na krst otroka, kot tudi, a ne samo, administracija župnije, bi omogočalo duhovniku, da bi lažje sprejemal in prisluhnil ljudem, jih spremljal v njih duhovnem življenju ter vršil svojo specifično pastoralno službo. Opažam, da narašča želja, da bi duhovniki mogli sprejemati in poslušati, tolažiti in bodriti, usmerjati in voditi duše k svetosti.

3.4. Krščanskemu laiku ni dovoljen beg pred svetom, ki je lasten menihu, kot tudi ne beg v zasebnost, da skrije svojo vero, tudi ne izmikanje pred poslanstvom, h kateremu je bil osebno poklican. Toda pastir mora laika razumeti in ga podpirati, tako pastir kot tudi celotna skupnost, da se more laik po njemu lastnem svetnem poslanstvu potopiti "v vse posamezne službe in zadeve v svetu v občem stanu družinskega in socialnega življenja, s katerim je njegovo življenje prepleteno" (LG 31): na področju šolstva in univerze, kjer se kultura oblikuje in od koder se širi; na področju znanosti in napredka usmerja svoje sile, da doseže blaginjo človeka; na področju dela in soudeležbe; ob vsakodnevnem oblikovanju socialnega življenja in pri političnem prizadevanju za uresničitev načrtov za mesto, ki naj bo vredno človeka.

Bratje in sestre, dragi prijatelji, opravičujem se, da sem bil predolg. Želel sem pa, da ne bi izostala beseda o tematikah, ki jih obravnavate, posebno tisti o laikih. Sedaj pa vam zagotavljam svojo molitev, da bi bilo to tisočleje, tisočletje laikov ne zato, ker primanjkujejo duhovniški poklici, ampak da se vedno bolj odkriva, po milosti Duha, identiteta in vloga laika v cerkveni skupnosti ter njegova poklicanost, da vedno bolje predstavlja Cerkev "na najrazličnejših področjih sveta kot znamenje in izvir upanja in ljubezni" (ChL, 7). Obenem pa, ker smo globoko prepričani, da je "dejavnost laikov tako nujna, da brez nje tudi apostolat duhovnikov ne more imeti pravega uspeha" (ChL, 27; Apostolicam actuositatem, 10).

Gospod naj usliši to mojo prošnjo, kateri naj se tudi vaša pridruži.

MSGR. VINKO LAPAJNE PODAL DRAGOCENE MISLI

NA ROB K DUHOVNIM VAJAM ZA ŽENE IN DEKLETA

NADA MARTELANC

Gospod Jože Kunčič, ki že dolga leta organizira duhovne vaje za žene in dekleta, vsako leto najde odličnega voditelja. Vsa čast in hvala mu. Letos je stopil pred nas mladosten gospod, vedrega obraza in - kot smo ugotovile med duhovnimi vajami - poln bogatih in dragocenih misli. To je msgr. Vinko Lapajne, rektor škofijske gimnazije v Vipavi. Njegovemu podajanju smo vse sledile z velikim zanimanjem. Kaj smo odnesle? Marsikaj. Za mnogo idej je naša duša bogatejša. Meni je ostalo vklesano najbolj to: v vsakem človeku je dober in slab del. Če človeka žališ, zasmehuješ, kregaš, bo prevladal človekov slabi del, vzrojil bo in bo hudoben. Korenine tega so lahko še iz otroških let. Če pa si s sočlovekom prijazen, dober, potrpežljiv, ga poslušaš (poslušanja smo vsi potrebni!), se bo tudi v že okrnelem človeku prebudil dobri del in bo pozitivno reagiral. Človek potrebuje ljubezni. Prav vsak človek. Bog ljubi človeka. Človek bi moral to ljubezen posredovati sočloveku, z razumevanjem, poslušanjem, začenši v družini. Človeku je treba dati razumeti, da nekaj velja, da je za nas dragocen. In tudi za Boga.

Še mnogo lepega, zanimivega in koristnega je voditelj povedal. Drage žene in dekleta, zakaj niste prišle? Marsikatera življenjska misel bi vam bila lahko v veliko korist. Ali duhovniki niso po cerkvah obvestili in priporočili obiska teh duhovnih vaj?

Me, ki smo se odzvale, odhajamo z duhovnih vaj z olajšanim srcem in z vrečico dragocenih kamnov za nadaljnje življenje.

Kot vsako leto: hvala voditelju za trud in življenjsko bogate misli, gospodu Kunčiču za dolgoletno organiziranje, redovnicam, ki so skrbele za naše telesno udobje!

SVETNIK TEDNA

3. SEPTEMBRA

SILVESTER ČUK

GREGOR VELIKI, PAPEŽ

Za Leonom I. je Gregor I. drugi in edini papež, ki mu je zgodovina prisodila naslov Veliki. Zaslužil si ga je, ker je modro vodil krmilo Kristusove Cerkve v času, ko je stari vek prehajal v srednjega. Razumno je povzel pridobitve dotedanjih krščanskih stoletij in jih kot skrbno urejeno dediščino izročil prihodnjim. Bil je prvi papež iz vrst zahodnega meništva, zato je mogel benediktinskemu redu naložiti dolžnost misijonarjenja med novimi evropskimi poganskimi narodi. Zapustil je globoke duhovne spise, preuredil je bogoslužje in petje (gregorijanski koral), kar je vse imelo stoletno veljavo. Bil je res "božji konzul", kakor je zapisano na njegovem grobu: namreč od Boga poslani pomočnik vsemu človeštvu in svetovalec ljudem kot glasnik božje volje.

Rodil se je v Rimu okoli leta 540 v patricijski (plemiški) družini. Njegova rojstna hiša je stala na Celijskem griču. To mogočno stavbo je kasneje Gregor predelal v benediktinski samostan. Šolal se je najverjetneje tako kakor tedanji Rimljani iz visokih krogov: pod vodstvom družine in učenih sorodnikov. Njegovi spisi pričajo, da si je pridobil temeljito izobrazbo. Med leti 772-774 je bil na visokem mestu z naslovom rimski prefekt: bil je na čelu mestne uprave in o svojem delu je poročal cesarskemu namestniku v Raveni. Že leta 474 ali vsaj 475 se je odpovedal službi in svetu. S podedovanim premoženjem je ustanovil šest benediktinskih samostanov na Siciliji in enega v Rimu, v svoji rojstni hiši. Kar mu je ostalo premoženja, ga je razdelil med reveže, potem pa se je pridružil menihom v domači hiši, vendar jim ni maral biti predstojnik. Po petih ali šestih letih bivanja v samostanu ga je tedanji papež Pelagij II. posvetil v diakona in ga kot svojega zastopnika poslal na carigrajski dvor. To zahtevno službo je Gregor uspešno opravljal okoli šest let. Leta 586 se je vrnil v Rim.

Po smrti papeža Pelagija leta 590 so ga enoglasno izvolili za njegovega naslednika. Gregor se je na vse mogoče načine otepal tega bremena, toda zaman: 3. septembra leta 590 so ga posvetili za rimskega škofa. Takoj po nastopu papeške službe je Gregor vse kristjane opozoril, naj ne zidajo na njegovo, ampak na božjo pomoč. Papeževo zaupanje v božjo pomoč pa je dopolnjevala budna človeška pozornost za velike in majhne priložnosti, ki naj sprožijo dela ljubezni in usmiljenja do trpečih. V štirinajstih letih svojega papeževanja je znal modro vpletati drobne stvari v velike načrte za blagor vesoljne Cerkve. Kako je to zmogel, pravijo njegovi življenjepisci, je podobno čudežu, saj je bil papež ves čas bolehen, če že ne hudo bolan. Ni se mu povsem posrečilo doseči odkrito in zaupno sodelovanje s cesarskim dvorom v Carigradu, znal pa je biti odločen v odnosu do Langobardov; v odnosu do Frankov si je prizadeval, da bi povsod uvedel pravi cerkveni red. Njegovo največje in najbolj osebno delo pa je bilo misijonsko delo na Britanskem otoku. Zgodovinsko najvažnejši je bil sklep, da je za misijonarje izbral benediktince, ki jim je naročal, naj poganskih svetišč ne rušijo, temveč jih spreminjajo v krščanske cerkve. Priporočal je blago misijonsko metodo, ki so jo uporabljali blagovestniki tudi med našimi slovenskimi predniki.

Njegovo življenje se je izteklo 12. marca 604. Do pokoncilske preureditve koledarja je bil njegov god 12. marca. To je vedno v postnem času, ko so svetniški godovi potisnjeni v ozadje, zato po novem obhajamo njegov god 3. septembra, na spominski dan njegove posvetitve za rimskega škofa. Ime Gregor je na Slovenskem razmeroma redko; druge oblike so: Grega, Griža, Groga. Gregor Veliki velja za zavetnika učenjakov, učiteljev, šolarjev, glasbenikov (koralno petje).

SKLEP STRŽIŠKIH TEDNOV

Na Sveti gori so se 26. avgusta končali t.i. stržiški tedni, čas za versko poglabljanje mladih Slovencev. Na slovesnosti se je zbralo veliko ljudi, zlasti mladih, ki jim je gibanje Pot zaznamovalo življenje. Koprski škof msgr. Metod Pirih je v homiliji med drugim govoril o kristjanih v družbi, mlade je pozval, naj po priprošnji Božje Matere iščejo svoje mesto v Cerkvi. Ni mogel mimo tega, da je bil letos prvič odsoten ustanovitelj gibanja, pokojni priljubljeni duhovnik msgr. Vinko Kobal: "Radi se ga tudi na tem svetem kraju spominjamo in smo mu hvaležni za vse, kar je naredil za nas s svojim oznanjevanjem in s svojim pričevanjem. Naša naloga je," je poudaril msgr. Pirih, "nadaljevati njegovo poslanstvo: srečanja z mladimi, s študenti in izobraženci, zakonci in družinami, da bi s pomočjo programa gibanja Pot živeli svojo krščansko poklicanost v Cerkvi in v naši družbi."

RADIO OGNJIŠČE: NAPOVED

RADIO OGNJIŠČE

Lokalni primorski program iz koprskega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Vsak ponedeljek ob 16. uri je na sporedu oddaja *Primorskih minus sedem*.

Radio Ognjišče lahko poslušate na UKV frekvencah 107,5-Sveta gora (Goriška in Furlanija) in 91,2-Tinjan (Trst).

20. POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

S SLOVENŠČINO NIMAM TEŽAV-?! (1)

MARKO KREČIČ

Takšen naslov (brez ločil, seveda) so sestavljalci dali poskusnemu gradivu za kratke tečaje slovenščine (nadaljevalna stopnja). Gradivo so uporabljali na letošnji 20. poletni šoli slovenskega jezika. Šolo pripravlja in izvaja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Posredno sem preko enega od udeležencev mogel spremljati potek pouka in na koncu tudi ugotavljati, kaj se je iz vsega skupaj izcimilo.

POLETNA ŠOLA SLOVENŠČINE

Pripravljalcem in izvajalcem šole priporočam, da si poleg moje priskrbe še kako drugo sodbo o svojem delu, zakaj po mojem mnenju zaslužijo najslabšo oceno vsaj pri treh ključnih delih šole: pri razvrščanju učencev v skupine, pri zunanji in notranji kakovosti učnega gradiva in pri slovenščini, ki jo ta šola postavlja za vzor. Predvsem o tem slednjem delu, o vzorni slovenščini, naj še kaka ustrezna ustanova pove, kaj si misli o njej. Glede na to, da sodi fakulteta med najvišje cenjene ustanove v tem smislu, bi mogla njeno delo ustrezno oceniti morda le še Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Pa sem si vendar tudi jaz, negodnik, drznil napraviti skromno sodbo, kar pa si vendarle dovoljujem kot Slovenec, ki mi je materni jezik neprecenljiva vrednota.

V KATERO SKUPINO?

Pri razvrščanju učencev v skupine me je presenetilo, da uporablja skupina, ki sem jo spremljal, v začetku omenjeno gradivo, ki jasno pravi o sebi, da je nadaljevalna stopnja. Od udeležencev je bil le eden že drugič v tej šoli, vsi drugi so bili popolni začetniki, četudi večina ni izhajala iz okolij, kjer bi bila slovenščina popolna novost. Gre za otroke slovenskih staršev (vsaj enega od njih), sozakonce Slovencev ali podobno. Vendar preprost preskus pokaže, da bi morali domala vse udeležence uvrstiti med popolne začetnike, saj morda razen pozdrava niso zmogli niti enega enostavnega stavka. Uspeh uka je bil temu ustrezen, kljub temu da se je skupina ukvarjala z jezikom polne štiri tedne, šola pa si očitno šteje v čast, da je že dvajseta po vrsti. Je bilo razvrščanje učencev sad 20-letnih izkušenj? In za zaključek dobi učenec odlično spričevalo! "Saj na koncu se pa že vse pobeli!" Tako so mi malo za šalo in malo zares rekli moji zidarji, da so opravičili svoje zidarske nedoslednosti in napake.

UČNO GRADIVO

Četudi se gradivo za uk zavaruje s pridevkom, da je "poskusno", vseeno ni odvezano zahteve, da je oblikovno lično in času primerne kakovosti. Tako pa na mnogih mestih kaže, da gre za neke vrste lepljenko, sestavljeno tudi iz barvnih izvirnikov, razmnoženo z običajnim črnobelim fotorazmnoževalnikom. Barvni izvirniki postanejo nejasni, povečave (pomanjšave) so neustrezno izbrane, da so nekatera besedila neberljiva, ob tem pa so morali udeleženci ta besedila uporabiti pri domačih nalogah (denimo v 1. enoti "Kaj najraje počnete ob koncu tedna?" in v enoti 7 naloga v zvezi z reklamo za Angal). Današnje tehniške možnosti in predpostavljen ugled ustanove takšnega zmazka ne dopuščajo.

Drugo vprašanje tega gradiva je njegova vsebinska kakovost. Sestavljalci so se potrudili in se morda zavarovali pred kako tožbo o kraji intelektualne lastnine s tem, da so navedli vire za besedila. Pregled virov pokaže, da so se v Poletni šoli odločili učiti časopisni in oglaševalski jezik, saj med viri beremo: Jana, Ona, Delo, Nedelo, Mag, Aerodrom Ljubljana, Gea, Delničar, Viva, revija Ljubljana. Le en prispevek je iz knjige pokojnega patra Simona Ašiča. Izbor virov v marsičem tudi pove, kdo so sogovorniki v prispevkih in njihovo kulturno tehtnost. Razen na slikah bankovcev in v enem odgovoru na vprašanja o slovenskem jeziku v gradivu zaman iščemo besedo ali dve o slovenskih leposlovnih velikanih ali premnogih starejših in mlajših mojstrih slovenske besede, toliko manj, da bi ti Slovenci spregovorili učencem poletne šole slovenskega jezika s svojim delom, s svojo ljubeznijo in strahospoštovanjem do te svetinje. Tako pa nagovarjajo tujce, ki s svojim vpisom v šolo kažejo posebno naklonjenost do slovenščine in slovenstva, pevci popevk in njihovi televizijski voditelji, najlepša Slovenka, "stevardesa", ustvarjalci reklam. Ti naj torej postavljajo mero slovenskemu jeziku in slovenski kulturi. Povsem v skladu z govorci in izbranimi viri besedil je jezik, ki ga predstavlja to gradivo. Jaz bi ga označil za "nižje pogovorno" in k temu pridal, da je hkrati ta jezik za učenje mnogo pretežak, zato je kot učna osnova docela neustrezen. Umevno je potem, da je bil učinek pouka manj kot pičel. Ne bi se čudil, če bi kateri od udeležencev ne ostal zgolj pri pritožbah o kakovosti pouka, marveč bi zahteval še vračilo šolnine, zlepa ali zgrda. Mar ni najumevneje pričakovati, da postavi vsaka šola slovenskega jezika za mero knjižno slovenščino! Kaj naj potem mislimo o šoli, ki se ponaša z univerzitetnim okriljem? Razgnal bi tako šolo in skrbno pazil, da njenim učiteljem nikoli več ne pride v roke noben učenec.

IZBIRANJE IN PREBIRANJE

Verjamem, da jezikoslovci in drugi, ki se ukvarjajo z jezikom, zaznavajo v jezikovnem prostoru prevladovanje jezikovne mere, ki jo kaže to gradivo. Vendar to ne pomeni, da kot nemi opazovalci preprosto, mehanično zabeležijo ta pojav, nam ga ponudijo kot novo mero in mi vsi naj se gladko sprijaznimo z njo. Za temeljno človeško dejavnost smemo v nekem smislu šteti izbiranje. Prav vsak trenutek svojega življenja napravimo zavesten ali manj zavesten izbor pri svojem ravnanju. Med bolj domačimi slikami izbiranja mi je v spominu mladostni prizor izbiranja fižola ali prosa za kuho: kup izbranega in kupček smeti in piškavih plodov. Enako smo pri vsakem govorjenju ali pisanju postavljeni pred izbiro besed in stavkov. Dobro moremo izbrati le, če dobro poznamo, smo o dobrem poučeni in dobro hočemo. Lenoba, neznanje in morda tudi zloba ne izbirajo ali izbirajo le slabo. Kaj je nagnilo sestavljalce gradiva, da ponujajo kot mero takšen jezik, ne morem dognati. Če je njihov razlog zgolj ta, da "se tako pač zdaj piše in govori", potem jim odgovarjam, da je njihova naloga ne le beležiti stanje, marveč tudi učiti in vzgajati. Seveda to ni le njihova naloga, saj vemo, tu smo starši, pa šole od začetka do odraslosti in potem bi moral še vsak sam nenehno skrbeti in paziti na svoj jezik, ker se vse, česar ne gojimo in ne vzdržujemo, neusmiljeno spridi, potem pa propade. Zato še enkrat, dame in gospodje, če je to gradivo v glavnem tisto, kar ponujate za mero dobre slovenščine, potem takoj opustite to delo in naj se s tem ukvarjajo primernejši ljudje.

JEZIK NAŠ VSAKDANJI

Najprej nekaj splošnih misli o jeziku, saj z njimi načelno utemeljujem svoje nasprotovanje mnogim jezikovnim predlogom iz gradiva. Za vsakodnevna opravila in potrebe potrebujemo jezik, ki je natančen in gospodaren: z najmanj besedami povedati vse, kar je treba. Popolnost ni v tem, da ne moremo ničesar več pridati, marveč v tem, da ne moremo ničesar več odvzeti (prosto po A. de St. Exuperyju). To načelo nedvomno velja za ustavna, zakonska in podobna pravna besedila, za strokovna besedila, navodila za rabo, mnogovrstne napotke in podobno. Zahtevamo jasnost, nedvoumnost, čim večjo enostavnost, izogibamo se sopomenkam. Tu nam morejo biti za zgled matematiki, ki jim je naravni jezik prvo orodje pri delu. Iščemo jasen pomen vsake besede in tehtamo njen pomenski doseg: je premajhen, prevelik ali ravno pravšnji. Druga skrajnost je leposlovje, ki mu je osnova "licentia poetica", da izraža svoje očitne in skrite misli in zamisli. Gotovo smo nekdaj mislili, da v ta jezik sodi mojstrstvo besede in lepota jezika, a, kot kaže, mnogi svojega ne morejo izraziti brez jezikovnega maličenja in nemalokrat prostaštva. Pesnikova svoboda pač!

Zdaj pa še o nekaterih jezikovnih predlogih iz gradiva. Besedila so napisali in izbrali sestavljalci, zato moremo upravičeno sklepati, da je takšen njihov predlog, ki se ga naj oprimemo.

SAMO ŠE TUJKE KAJ VELJAJO!

Če takoj spodbujajo, naj v jeziku uporabljamo čim več tujk: "vikend", "aktivnost", "super", "popularen", "plan", "varianta", "transkripcija", "dialekt", "funkcionalen", "fleksibilnost", "menedžerka", "stevard", "stevardesa", "problem", "komunicirati", "avantura" itd. Marsikdo bo sodil, da za marsikatero besedo nimamo ustreznega slovenskega izraza. Premislimo in razčlenimo, koliko je jedra v tem, kdaj tujka v resnici pove več kot domača beseda, koliko je preproste lenobe ob izbiranju in napuha pri postavljanju s tujkami nabasanim jezikom. Mnoge stroke si stalno prizadevajo gojiti svoj strokovni slovenski jezik, mnoge si s tem ne belijo glave. Starejši ljudje vedo povedati, kako natančno je bil nekdaj poimenovan vsak najmanjši del kmečkega voza. Na takih mestih bi mogli najti marsikaj in verjeti malo prebesedeni evangeljski modrosti: "Zato je vsak, ki je poučen o svoji stroki, podoben hišnemu gospodarju, ki iz svojega zaklada prinaša novo in staro."

DALJE

ZBORNIK DRAGE 2000

NA PREHODU V TRETJE TISOČLETJE

Kot veleva običaj, se neposredno pred začetkom študijskih dni Draga pojavi med bralci zbornik prejšnje Drage. Tako je bilo tudi letos in obiskovalci so se lahko seznanili z zbornikom (izdala ga je založba Mladika), ga prelistali in kupili pod šotorom v parku Finžgarjevega doma na Opčinah v dneh, ko so tam potekali 36. študijski dnevi *Draga 2001*.

Zbornik lanske Drage, ki je potekala od 1. do 3. septembra 2000, nosi naslov *Na prehodu v tretje tisočletje*, objavlja pa prispevke predavateljev in diskutantskega dela v celoti, kot jih je zabeležil magnetofonski trak, zato, kot piše v krajši predstavitvi, ima bralec pred seboj tudi prosti govor, kot se je diskutantom spontano oblikoval ob mikrofonu. Naj pri tem spomnimo na teme in predavatelje lanske Drage, ki so zaobjeti v zborniku. *Draga 2000* se je začela z okroglo mizo o slovenski šoli, na kateri so govorili Marta Ivašič, Vojko Kocjančič in Marijan Kravos, nadaljevala pa s predavanjem Aleksandra Zorna o težavah s slovensko identiteto. Tone Jamnik je zatem predaval o pomenu sprave kot procesu osvobajanja in dejanju poguma, lanska Draga pa se je zaključila s predavanjem Staneta Grande o Slovencih med združeno in samostojno Slovenijo. V zborniku je objavljena tudi pridiga tržaškega škofa Evgena Ravignanija pri tradicionalni maši za udeležence Drage.

Zbornik, ki ga krasijo številne fotografije, za katere so poskrbeli Peter Cvelbar, KROMA in Marij Maver, so uredili Sergij Pahor, Saša Martelanc in Marij Maver, oblikoval ga je Matej Susič, tiskala pa tiskarna Graphart.

TE SANJE ME STREŠNO MARTREJO

Jakec: *Končno se je uehledilo! Če ni pršo dež, bi se skuhali. Zdej se usaj spi.*

Mihec: *Eh, ja. Prau zares.*

Jakec: *Ma znaš, de prou tistih par dni pred dežjen sen teku strašno slabo spal, kar neprej sem se premetavo, jen stršno sanjo. Ma same neumnosti.*

Mihec: *Tu se mi ne zdi čudno. Sej pravejo, de vsak sanja, kar jema u glavi.*

Jakec: *Ja, ja. Ne se djelet norca. Ani pravejo, de človek u sanjeh nekako spravlja doživetja al probleme, ki ga skrbijo, po pomenu jen jeh predela v trajne al pej kratkotrajne spomine. Jen tu velja buedese za ljepa al pej tudi za grda doživetja. Samo te muoje sanje me strešno martrejo, zatu ki se ne moren spounet, kaj be tu blo, kaj me skrbi, al kej sem ljepšega vido, de nimam miru.*

Mihec: *Uh, ti si pej fin! Ben, ma povej, kaj sanjaš. Če bom vedel za razlago, ti povjen.*

Jakec: *Mah, pruzaprou neč teku strašnega, še lepo je, bi rjeko, samo je čudno. Sanjam, da priden kuker na an borječ in na ten borjači je glih šternajst kakuši jen anih šest rac jen še uosem zajco jen dva para pečolato, ki se počasi sez uedperten repen uezejo po borjači. Se zna, na tej kmetiji so tudi druge živali. Je an pes, ana stara jen ana mlada mačka, bolj zaslute se, kuker vide, ane krave, ki so prvezene u štali, jen pridno stojijo, de be jeh tede za ta dan lepu pomolzli. Na borječ, kuker zes ane dolge poti perhaja an ueslič. Tak..., ljep, ves siv..., sez ano lepo mašenco na grive. Na hrbte pej nuose ano tistih sedel, kuker so jeh jemle muše ued šavrink, ki so nosile jajce jen zelenjavo, al pej perilo u Trst... Ah, polej viden an gnojnik, jen na ten kupe dva petelinčka, ki se uezirasta po usen borjači jen skrbista, de je use lepu mirno jen u rjede, teku de ni kreganja. Čepista gor jen an cejt spi aden, an cejt drugi. Uni prve pej ta cejt paze, jen pole se zamenjesta jen počiva ta drugi, ma kontrola ne popusti. Vse strešno kokodaka, vse gagota, vse skače jen prga, ma neč tacga se ne zgodi, de bi te znal povedat, kaj se u teh sanjeh djela. Nanker anga jejca nisen vido!*

Mihec: *Ma čaki, kaj se pojaveš tedi ti u teh sanjeh?*

Jakec: *Ja, ja. Ma me ni videt. Ponavadi sen u štali jen štregljam blago, al pej kidan gnuj. Ma sen zraven.*

Mihec: *A, pred gnojen pej..., klobuk dol. Tu je treba spoštavet, kuker me je učil muj nono!*

Jakec: *Ja, ja, se strinjam, samo ne vjem več, kaj bi sez temi sanjami, je že peti dan, ki se mi ponauljejo. Dej, razložmi, kaj bi tu pomenlo. Zakaj teku sanjam?*

Mihec: *Čaki, ma, kdaj točno si zečno taku sanjet? Kaj si morda preživo počitnice na kašnen kmečkem turizme?*

Jakec: *Ma, kašen kmečki turizem! Kan čješ, de gren!? Moja Milka še u zdravilišče neče jet, češ de je stara jen de se ne spodobe, kej pej na kmečke turizem.*

Mihec: *A, taku praveš. Pole, ne vem, si morda bral kešno reklamo ued počitnic na kmetiji jen si se naudušo.*

Jakec: *Sploh ne! Ne beren neč druzga kuker Primorski. Kašen reklam češ, de bom bral... Dej, buode resen! Časnik pej preberen cjel.*

Mihec: *Evo. Sen našo. Na Primorskem si prebral kašen članek jen te je zacopro, teku de sanjaš jen nimaš miru. Spounet bi se mogo, kateri članek te je u zadnjih dneh najbolj vzemiro jen zanimau. Na kaj se najbolj spouneš?*

Jakec: *A, tu je pej lahko. Te dni jemem zmerej u misleh, de sta SKGZ jen SSO nerdile une koordinacijski odbor, ki bo štel 32 ledi, jen bo skrbo za usklajeno sodelovanje jen dosledno nastopanje manjšinskih organizacij jen tedi za oblikovanje strategije, ki naj začrta bodoči ustroj organizirane prisotnosti Slovencev u Italiji jen še kej, kuker piše u razglase. Kuker an narodni svet, pravejo eni.*

Mihec: *Evo, kje tiči zajec, altroke na borjači. Ta odbor si sanjo, prijato.*

Jakec: *Ma ne, ne mure bet! U mojeh sanjeh se neč ne dogaja, ta odbor bo pej jemo pouhne roke djela. Ne, ne, kej druzga muore bet. Ne vem...., A,.... morda je pej tu razlog, da so mi za rojstni dan šjenkali ane bukvice ued anga angleškega pisatelja. Čaki, de se spounem, kaku se kliče. Čaki, čaki..., da... George, George..., a ja, Orwell! jen prave prou ued ane živalske farme.*

Mihec: *A, seveda. Lepa knjiga, ja, ja. Čisto možno, de ti je to branje sprožlo sanje... Si vido, de si rešo, zdej ne boš več sanjo.*

LITERARNA PRIREDITEV VILENICA 2001

TOKRAT DELAVNO!

V sredo, 5. t.m., se je s slovesnostjo v Kulturnem domu Srečko Kosovel v Sežani pričela letošnja *Vilenica*, literarna prireditev, ki je v slovenskem in srednjeevropskem prostoru velikega pomena, saj leto za letom na Kras in od lanskega leta tudi v Ljubljano privabi veliko ljubiteljev književnosti, predvsem pa besedne ustvarjalce z vsega sveta.

V Sežani so na otvoritveni slovesnosti najprej odprli knjižni sejem, nakar je nastopil eden najbolj cenjenih slovenskih pisateljev Lojze Kovačič. Njegovemu nastopu in predstavitvi njegove zadnje knjige je sledil koncert Janija Kovačiča, znanega slovenskega pevca in pisca besedil za svoje mestoma družbenokritične popevke. Koncertu bo sledila spoznavna družabnost, vedno v Kulturnem domu Kosovel.

Že danes, v četrtek, 6. t.m., pa je literarni festival, kakor bi lahko poimenovali največjo slovensko literarno prireditev in druženje pisateljev in pesnikov, kar Vilenica je, stopil v živo. Letos si je direktor Vilenice in pisatelj Iztok Osojnik zamislil Vilenico kot delovni prostor, ki bo sicer res dosegel svoj vrh v soboto, 8. septembra, ko bodo v kraški jami Vilenica ob 19.15 podelili letošnjo literarno nagrado Vilenica, a je Osojnik letos tako organiziral dogajanje, da se bodo pisatelji med seboj srečevali predvsem na literarnih delavnicah in skupno razglabljali o dveh pomembnih tematikah, tako o estetiki kot tudi po zahtevnem prevajalskem delu, brez katerega bi bila literatura siromašnejša, njeno poznavanje pa omejeno na posamezne narode in ljudi. Tako danes, v četrtek, 6. t.m., potekata dve litararni delavnici v Lipici v hotelu Klub, in sicer imata naslova O prevajanju in O estetski naravi, medtem ko bo danes, v četrtek, 6. t.m., ob 16. uri srečanje direktorjev mednarodnih literarnih festivalov, zvečer pa literarna branja v Ajdovščini, Novi Gorici in v cerkvi sv. Mihaela v Lokvi, nakar bo sledila vaška zabava.

V petek, 7. septembra, pa se bo Vilenica selila v glavno mesto Slovenije, saj bo ob 11. uri v hotelu Union v Ljubljani okrogla miza na temo *Ali literatura lahko reši svet*, nakar bo predvsem za pisatelje iz tujine ogled starega mestnega jedra Ljubljane, zvečer pa sprejem pri ljubljanski županji Viki Potočnik na ljubljanskem gradu, kjer bo tik pred sedmo uro zvečer tudi predstavitev nagrajenca Vilenice 2001, čemur bo sledil literarni večer.

V soboto, 8. septembra, se bo Vilenica spet dogajala na Krasu, saj bo ob 11. uri literarno branje v čudovitem okolju grada v Štanjelu. Ob 11.30 bodo v Štanjelu predstavili knjigo Slavka Mihalića, ki je lanskoletni dobitnik velike nagrade Vilenica. Takoj nato bodo predstavili nagrajenko Mlade Vilenice, ki so jo letos prvič priredili, nakar bodo podelili tudi Kristal Vilenice, ki ga podeljujejo odličnim esejem, napisanim prav za Vilenico. Isti večer bo ob 16.45 predstavitev sodobne madžarske literature v slovenski reviji Sodobnost, prireditev bo v hotelu Klub v Lipici, nakar bo zvečer ob 19. uri sledila slovesnost v jami Vilenica, na kateri bodo podelili literarno nagrado Vilenica.

Poleg izjemnega pomena, ki ga ima prireditev Vilenica za ves slovenski kulturni prostor in seveda tudi za nas, ki živimo v Italiji, pa je tudi lepa priložnost, da se lahko ljubitelji dobre knjige in literature osebno spoznamo s pisatelji z vsega sveta, saj so na Kras med potekom dogajanja Vilenice vsi prisrčno vabljeni.

JUP

POMEMBEN PRIPOMOČEK ZA UPORABNIKE IN LJUBITELJE SLOVENSKEGA JEZIKA

NOV SLOVENSKI PRAVOPIS

Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) je objavil izid knjige, ki jo ljubitelji in uporabniki slovenskega jezika že dolgo nestrpno pričakujejo. Gre za slovenski pravopis 2001, ki vsebuje več kot 1.800 strani pravopisnega slovarja in pravopisnih pravil. Zadnji slovenski pravopis je izšel leta 1962, in cela generacija vseh, ki jim je pri srcu naša materinščina, se je moral prebijati skozi pravopisne pasti slovenskega jezika brez ustreznega sicer enostavnega, a natančnega priročnika.

Novi Slovenski pravopis 2001 bo na osnovi doslej največjega nabora besedišča (iz Slovarja slovenskega knjižnega jezika) in širokega zajema lastnih imen povedal, kako se prav piše. V knjigo bo vključen tudi pojasnjevalni, torej teoretični del, ki ga Slovenci že poznamo, to so pravila slovenskega pravopisa.

Slovar prinaša občnoimensko besedje in lastnoimensko besedje, ki zajema slovenske občine, pošte, župnije, najpogostejše slovenske priimke, imena domačih in tujih znanih osebnosti, imena zemljepisnih danosti in stvarna imena. Šele s takim normativnim pravopisom bodo dobili pravo veljavo in smisel tudi vsi priročniki, vadnice in učbeniki, ki so bili doslej v uporabi kot nadomestek v sili. Na enem mestu bomo imeli zakon o pisni, glasovno-naglasni, oblikoslovni in stilistični podobi sodobnega jezika, pa tudi zhodišča za način uporabe vsega tujega besednjaka.

Slovenski pravopis 2001 je delo uredniškega odbora za pravopisna pravila in uredniškega odbora za pravopisni slovar Pravopisne komisije pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ter redaktorjev in strokovno-tehničnih sodelavcev Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti.

V prednaročilu Slovenski pravopis 2001 stane 17.910 tolarjev, v redni prodaji pa bo stal 23.100 tolarjev. Prodajo novega pomembnega dela o slovenskem jeziku je prevzela založba Mladinska knjiga v Ljubljani.

M

AREZZO 2001

Tudi letos je zadnji teden avgusta bilo v Arezzu 49. polifonsko tekmovanje G. d'Arezzo. Lahko rečemo, da je letos potekalo v znamenju prijateljstva. Navzoči so bili pevski zbori iz 17 držav, prisotni so bili namreč pevski zbori iz Južne Koreje, Japonske, Kitajske, Argentine in Evrope. Srečanje teh različnih narodov, kultur, jezikov in tradicij postavlja Arezzo kot neko središče, glavno mesto glasbe. Zbori so nastopili v raznih kategorijah od korala do sodobne polifonije. Prvo mesto so osvojili Filipinci, seveda so bili tudi drugi vrhunski in žirija je z velikim trudom tako odločila. Letos so tekmovalni nastopi potekali v lepem in sodobnem gledališču Politeama universale. Če pogledamo pevske zbore od blizu, bomo ugotovili naslednje: ni več številčnih pevskih zborov in pevske zbore sestavljajo mladi, ki pa jih vodijo starejši in to je tudi razumljivo, saj so razni programi bili res zahtevni. Mednarodno tekmovanje v Arezzu namreč zahteva zelo natančno obdobje, stil in tudi minutažo vsake izvajane točke. Vsakokrat, in tudi letos, ustanova La fondazione G. d'Arezzo organizira koncert izven tekmovanja. Tokrat so prišli I barocchisti iz Švice, ki so izvedli 6 Bachovih motetov. Pevci ob spremljavi glasbil so suvereno in zanesljivo izvedli štiri in tudi osemglasna Bachova dela. *SJ*

KONCERT BO TUDI V TRSTU, V TOREK, 30. OKTOBRA

22. KOGOJEVI DNEVI

V Kanalu ob Soči se je v soboto, 1. t.m., slovesno začel 22. mednarodni festival sodobne glasbe, imenovan *Kogojevi dnevi*. Prirejata ga tamkajšnje Prosvetno društvo Soča in organizacijski odbor, ki ga vodi pesnik in kulturni delavec Ciril Zlobec. Festival je namenjen spominu na skladatelja in umetnika Marija Kogoja **(na sliki)**, ki je svoja otroška leta preživel v Kanalu ob Soči in v Trstu.

Program so zaradi denarnih težav, o katerih so organizatorji na časnikarski konferenci največ govorili, letos nekoliko skrčili. Odpadli so večeri poezije. Število koncertov pa ostaja nespremenjeno, skupaj jih bo deset. Največ jih bo v Kanalu ob Soči, koncerti pa bodo tudi v Ljubljani, v dvorcu Zemono pri Vipavi, v Trstu in v Novi Gorici. Koncert v Trstu bo v torek, 30. oktobra, in sicer v tamkajšnji Evangeličanski cerkvi. S sodelovanjem tržaške Glasbene matice bodo nastopili Mednarodni festivalski orkester Marij Kogoj, dirigentka Nada Matošević, Črtomir Šiškovič in klarinetist Darko Brlek. Na koncertu bodo izvajali tudi skladbo Ubalda Vrabca, *Suito za godala*. Mednarodni festival sodobne glasbe Kogojevi dnevi je najpomembnejša taka prireditev v Sloveniji. V dvaindvajsetih letih so na njem izvedli 120 novih skladb slovenskih avtorjev, med njimi so se mnoge uveljavile tudi v tujini. Na slovesnem odprtju festivala sta zbrane nagovorila akademik Ciril Zlobec in skladatelj Vinko Globokar, ki je pozneje kot solist na pozavni in ob spremljavi Mednarodnega festivalskega orkestra Marij Kogoj pod vodstvom dirigenta Antona Nanuta v tamkajšnji cerkvi svete Marije Vnebovzete krstno izvedel skladbo, napisano prav za otvoritveni večer. Na slovesnosti so odprli tudi razstavo kipov in slik akademskega slikarja in kiparja Stojana Batiča.

M

MEDNARODNO SREČANJE PESNIKOV V TRSTU

PRVA IZVEDBA SREČANJA SIDAJA

V nedeljo, 9., in v ponedeljek, 10. t.m., bo v Trstu potekala prva izvedba mednarodnega pesniškega srečanja, ki so mu organizatorji - založba Multimedia/Casa della poesia iz Salerna, mednarodno kulturno združenje Palacinka iz Trsta in Društvo slovenskih pisateljev - nadeli naslov *sidaja*. Naslov so črpali iz poezije tržaškega pesnika Carolusa Cergolyja, kjer slednji piše o Trstu kot mestu, kjer se srečuje več jezikov in kultur (si, da, ja). Iz naslova pa se zrcali tudi namen prirediteljev, ki je v tem, da Trst zopet postane kraj srečevanja kultur in izkustev. Zamisel je nastala že leta 1999, cilj prirediteljev pa ni le v tem, da pride do kakovostnega mednarodnega kulturnega srečanja, ampak tudi, da se pobuda razvije tudi v kontaminacijo poezije z drugimi oblikami umetnosti.

Na festivalu sidaja bodo nastopili nekateri uveljavljeni pesniški ustvarjalci iz različnih krajev sveta, ki bodo v dneh pred tržaškim festivalom nastopili tudi na mednarodnem pesniškem srečanju v Vilenici, s katerim organizatorji pobude sinaja tudi tesno sodelujejo: Agneta Falk (Anglija), Bogomil Gjuzel (Makedonija), Sinan Gudzević (Srbija-Hrvaška), Jack Hirschman (ZDA), Miroslav Košuta (Slovenija), Umberto Mangani (Italija), Ban'ya Natsuishi (Japonska), Michele Obit (Italija), Carter Revard (ZDA), Tomaž Šalamun (Slovenija), Izet Sarajlić (Bosna) in Carmen Yanez (Čile). Festival se bo pričel v nedeljo, 9. t.m., v Kulturnem domu v Trstu. Tam bo namreč ob 16.30 predstavitev pobude sidaja (ob tem bo stekla tudi okrogla miza), ob 18.30 bodo odprli razstavo slikarja Paola Cervija Kervischerja z naslovom Pesniki, ob 20.30 pa bo stekel poklon Carolusu Cergolyju: ob tej priložnosti bodo tudi nastopili pesniki Bogomil Gjuzel, Ban'ya Natsuishi, Jack Hirschman, Tomaž Šalamun, Michele Obit in Agneta Falk. V ponedeljek, 10. t.m., pa bo ob 17. uri v kavarni Illy predstavitev založbe Multimedia/Casa della poesia, na sporedu pa bosta tudi branje izbora pesmi Luce Visentinija in nastop kantavtorja Gina D'Elisa. Zvečer pa bo ob 20.30 v Kulturnem domu zaključni večer, na katerem bodo nastopili Carmen Yanez, Izet Sarajlić, Carter Revard, Umberto Mangani, Sinan Gudzević in Miroslav Košuta.

Še posebej je treba opozoriti na tesno sodelovanje Slovenskega stalnega gledališča iz Trsta pri projektu *sidaja*, saj je po mnenju njegovega ravnatelja Marka Sosiča v današnjem trenutku tržaškega mesta izjemno pomembno, da se SSG potrudi in zbere čim večje število ljudi, ki se razumejo tudi na drugačno kulturo od tiste, ki je trenutno uradna.

Poleg SSG-ja sodelujeta pri projektu tudi kavarna Illy in Fucine Mute WebMagazine. Pobuda bo sicer potekala pod pokroviteljstvom Srednjeevropske pobude in Družbe za turistično promocijo iz Trsta, gmotno pa jo podpirajo Zadružna kraška banka, Zveza slovenskih kulturnih društev, deželni svet Furlanije-Julijske krajine, Deželna gledališčna ustanova in združenje ARCI Nuova Associazione.

IŽ

NA REŠETU

RADIJSKI TABUJI

Ko sem v zadnji številki Novega glasa zagledala članek s podpisom Igoja Tute, sem se najprej zdrznila: "Bogve, kaj sem narobe napisala? V kakšno sršenje gnezdo sem dregnila?" Ko sem članek prebrala, sem si oddahnila in potem začela o njem razmišljati.

Večkrat se kdo od tistih, ki poznajo od znotraj razmere na Radiu Trst A, huduje nad poslušalci in slovensko javnostjo nasploh, češ da se ne odzivajo na resnost položaja slovenskega oddelka tržaškega radia. Vendar je treba v njihovo obrambo povedati, da je dogajanje na radiu zavito v neko meglo, v neko skrivnost. Informacije o spodjedanju te za našo manjšino tako pomembne ustanove pricurljajo v javnost zelo poredko in da so še te precej nejasne. Tako je tudi z zapisom ravnatelja slovenskih sporedov Igorja Tute Poletje in Radio (TV) TS, *v katerem govori o zelo megleno nakazanih težavah, o stvareh, "ki so se tako zapletle", da niso mogli uresničiti nekaterih oddaj, o zapletenih birokratskih pravilih, o novih pravilih, "ki jih sindikalne organizacije niso sprejele", itd. Bralec bi bil rad seznanjen z bolj jasnimi, bolj konkretnimi podatki. Kljub tej nejasnosti pa je v tem zapisu nekaj točk, ki so v meni sprožila alarmni zvonec in bi ga morale sprožiti tudi v širši slovenski javnosti. Naj navedem nekaj zaskrbljujočih dejstev, ki kljub meglenosti izhajajo iz zapisa.*

1. Uslužbencev, ki gredo v pokoj, ne nadomeščajo. Ali nima slovenska postaja nekega organika, določenega števila uslužbencev? Če se prav spomnim, so se programisti in tudi takratni ravnatelj, dr. Benedetič, še v dobrih, starih časih pritoževali, da je število uslužbencev premajhno za toliko ur vsakodnevnega programa. To pomeni, da so danes uslužbenci zaradi nezadostnega števila pod nečloveškim stresom, če hočejo ohraniti raven oddaj, ki smo je bili vajeni, ali pa se morajo vdati v usodo in pustiti, da kvaliteta oddaj pada.

2. Drugo dejstvo je, da letos ni prišlo - kot je bila praksa v prejšnjih letih - do začasnih nastavitev v poletnem času, kar je imelo za posledico neizpodbitno obubožanje poletnega programa, o čemer sem bežno že pisala.

3. Tretje dejstvo, ki izhaja iz zapisa pa je, da je nevarno, da se bo to drsenje navzdol nadaljevalo tudi v jesenski sezoni zaradi ovir pri nastavitvah zunanjih sodelavcev. Tuta namreč omenja, da je treba rešiti neke nič bolj točno definirane težave, "ker bodo sicer v nevarnosti tudi vse tiste tradicionalne oddaje, pri katerih so zelo uspešno in včasih nepogrešljivo sodelovali zunanji sodelavci in sodelavke". Verjetno gre za že preizkušene sodelavce, ki so pripravljali in vodili nekatere že ustaljene oddaje med letom. V interesu RAI-a samega bi bilo, da bi izkoristil znanje in izkušnje, ki so si jih sodelavci pridobili v preteklih sezonah prav v okviru ustanove. Merilo za sodelovanje bi moralo biti samo kvaliteta in ne neke birokratske ali ne vem kakšne norme.

Veliko je še vprašanj, ki me mučijo in ki so delno povezana z naštetimi dejstvi. Recimo - kako je zdaj z avtonomijo slovenskega oddelka? Kakšno je razmerje med slovensko in italijansko sekcijo? Kako je z nastavitvami v italijanski sekciji? Ali imajo tudi oni težave pri nastavitvah za poletni čas ali v sezoni čez leto? Kakšno je razmerje števila uslužbencev slovenskega in italijanskega oddelka glede na število ur programa, ki ga pripravljata? Tega ne sprašujem, ker bi želela, da bi italijanski sekciji kaj odvzeli, ampak ker se bojim, da se število italijanskih programistov veča na račun slovenskega programskega oddelka. Vendar je to tabu-tema, o kateri nihče ne govori...

TEJ

POČASTITEV SPOMINA NA BAZOVIŠKE JUNAKE

SPORED PRIREDITEV BAZOVICA 2001

Tik pred nami so prireditve, ki se bodo od 6. do 16. t.m. zvrstile ob 71-letnici ustrelitve bazoviških junakov. Glavni organizator proslav je tudi letos Odbor za proslavo bazoviških žrtev pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ki se ni želel omejiti le na osrednjo svečanost, ki bo v nedeljo, 9. t.m., ob 15. uri pri spomeniku na kraju ustrelitve na bazovski gmajni.

Pri tem se nadaljuje dobro in utrjeno sodelovanje Odbora s celo vrsto organizacij, društev, krožkov, ustanov. To, piše v sporočilu, ki smo ga prejeli, samo poudarja pomen Bazovice, saj posamezniki in organizacije čutijo, da nam vsem skupaj to veliko pomeni. Ob tem Odbor vabi slovensko in italijansko javnost, posameznike, društva, javne upravitelje, da se udeležijo prireditev v sklopu pobude Bazovica 2001, ter predvsem na osrednjo slovesnost v nedeljo, 9. 9. 2001, ob 15. uri.

Pa poglejmo spored spominskih prireditev Bazovica 2001, ki nam ga je poslal Odbor za proslavo bazoviških žrtev pri NŠK.

Četrtek, 6. septembra 2001:

ob 11. uri: polaganje vencev na spomenik pri Sv. Ani v Trstu v priredbi Odbora za proslavo bazoviških žrtev; govornik Igor Gabrovec, član Odbora;

ob 20.30: maša zadušnica v cerkvi v Bazovici v priredbi župnije; govornik prof. Jože Pirjevec, zgodovinar.

Petek, 7. septembra 2001:

ob 16. uri spominska svečanost v Prešernovem gaju v Kranju v priredbi Mestne občine Kranj. V imenu Odbora za proslavo bazoviških žrtev govori Mariza Škerk, podžupanja občine Devin-Nabrežina, ter nastop MPZ Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela.

Sobota, 8. septembra 2001:

ob 21.30 taborni ogenj pri spomeniku na gmajni pri Bazovici v priredbi tabornikov Rodu Modrega vala ter Slovenske zamejske skavtske organizacije;

ob 23. uri literarni večer v priredbi Združenja književnikov Primorske.

Nedelja, 9. septembra 2001:

ob 9.30 planinski pohod v priredbi Športnega združenja Sloga;

ob 15. uri osrednja spominska svečanost v priredbi Odbora za proslavo bazoviških žrtev pri spomeniku na gmajni pri Bazovici. Govornika: pisatelj Boris Pahor in Giorgio Brandolin, predsednik goriške pokrajine. Nastopijo člani združenih pevskih zborov in godba na pihala Viktor Parma, dirigent Sveto Grgič.

Sobota, 15., in nedelja, 16. septembra 2001:

mednarodni odbojkarski turnir za Pokal Bazoviških junakov v priredbi Športnega združenja Sloga.

PRED ZAČETKOM NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

STVARI BI MORALE BITI UREJENE, PA NISO

Novo šolsko leto se bliža z naglimi koraki. Običajno bi v tem času stvari morale biti bolj ali manj urejene: to tudi v smislu, da starši vedo, kam poslati svoje otroke. Pa ni tako. Za starše otrok vrtca Jakob Ukmar in osnovne šole Marice Gregorič-Stepančič v ul. Fianona pri Sv. Ani še vedno vlada velika negotovost, kje bodo njihovi malčki obiskovali pouk.

Kot znano, je februarja letos poslopje v ul. Fianona, kjer imata svoj sedež vrtec in šola - poleg njiju pa še Prosvetno društvo Kolonkovec - prizadel hud požar, ki je povzročil veliko škodo, med drugim tudi to, da je stavba trenutno neuporabna, saj je potrebna popravila. Postavilo se je tako vprašanje, kje bodo otroci obiskovali pouk do dokončne popravitve šole pri Sv. Ani. Starši so predlagali več možnosti rešitve tega vprašanja, tržaška občinska uprava pa jih ni upoštevala in je predlagala, naj se vrtec in šola preselita v prostore italijanske osnovne šole Biagio Marin v ul. Marco Praga v Škednju. To je občina Trst - ki jo po junijskih upravnih volitvah vodi desnosredinska koalicija - odločila, ne oziraje se na mnenje združenj staršev, ravnateljstva, področnega sveta in deželne komisije za slovenske šole, ki se je kar dvakrat izrekla proti selitvi v Škedenj. Ta okraj bi namreč v prihodnjem šolskem letu imel tako dve slovenski šoli, Sv. Ana, zaradi neustreznosti stavbe v ulici Fianona, pa nobene. Predlog staršev, naj se šola preseli v poslopje nekdanje šole Karel Širok v ul. Donadoni, pri občinskih možeh ni prodrl, prav tako ne predlog vselitve v prostore italijanske osnovne šole Rossetti v ul. Zandonai. Starši zahtevajo tudi zagotovilo občine, da bo poslopje v ul. Fianona popravljeno.

FOTO KROMA

Sicer je zahteve staršev in učiteljev vrtca in šole pri Sv. Ani podprl tudi deželni šolski ravnatelj Bruno Forte, podporo pa so prejeli tudi s strani slovenske države, kot smo poročali v prejšnji številki.

Rešitev pa je nujna, saj čas ne dela za šolo pri Sv. Ani: med poletjem je namreč prišlo do izpisa enega učenca, ki so ga starši prepisali na italijansko šolo. Posledice pa se čutijo tudi na osnovni šoli Ivan Grbec v Škednju, kjer je prišlo do dveh izpisov, pri tem pa so enega od otrok starši vpisali v italijansko šolo.

PROF. SIMČIČ NA SKRBNIŠTVU

Ravnatelj liceja France Prešeren prof. Tomaž Simčič je prejel imenovanje za vodjo urada za slovenske srednje šole na tržaškem skrbništvu in bo tako zamenjal prof. Alenko Franceschini. Za poverjeno ravnateljico liceja Prešeren je bila imenovana prof. Loredana Guštin, dosedanja poverjena ravnateljica pedagoškega liceja Anton Martin Slomšek. Le-tega bo - vedno kot poverjena ravnateljica - vodila prof. Milena Padovan.

TISKOVNO SPOROČILO

SSk O DOGOVORU PRISTANIŠČ

Vzroki, zaradi katerih ni prišlo do podpisa s strani tržaškega župana pod dogovorom med lukama Trst in Koper ter Slovenskimi železnicami, si ne bi zaslužili niti komentarja, meni pokrajinsko tajništvo stranke Slovenske skupnosti v tiskovnem sporočilu. Toda pomembno je, da se volivci stalno spominjajo tega, kar se je večkrat ponovilo med zadnjo volilno kampanjo: z zmago Doma svoboščin se bo Trst vrnil nazaj za 30 ali 40 let. Glas zanj ali odsotnosti na voliščih so danes privedli do tega rezultata. Tako o odnosih s Slovenijo in s slovensko manjšino odločajo najbolj napete in nazadnjaške osebnosti Liste za Trst in MSI. In to v trenutku, meni SSk, ko Slovenija postaja enakovredni partner Italije v Evropski skupnosti.

S tem se je izničil ves trud za dosego spodobnih in normalnih odnosov, ki so ga vložile prejšnja uprava in politične sile, ki so jo podpirale.

Mimo tega, da si je Dom svoboščin napravil medvedjo uslugo, kot je bilo točno analizirano v uvodniku Primorskega dnevnika, se pri nas še vedno meri na osnovi nekega neobstoječega "bilingvizma" (naj vse države zbrišejo z vlakov neitalijanske napise?), v obrambi nacionalističnih in lokalističnih interesov, ki peljejo kolo zgodovine v čas, ko je Trst poznal največji propad.

Verjetno je prav tako: naj se zmenijo gospodarstveniki in naj politiki mlatijo svojo prazno slamo, prepričani, da s tem delajo korist občanov, se zaključuje sporočilo SSk.

BAZOVICA / DEJAVNOST OTROŠKEGA ZBORA SLOMŠEK

PRIPRAVE NA SNEMANJE CD PLOŠČE IN IZLET NA ŠTAJERSKO

Bazovski otroški zbor Slomšek se že vneto pripravlja na snemanje svoje prve glasbene CD plošče ali zgoščenke. V ta namen je pevovodkinja Zdenka Križmančič z nekaterimi sodelavkami pripravila celotedenski pevski seminar, ki je potekal od ponedeljka, 27., do petka, 31. avgusta, v prostorih gozdarske zadruge na Padričah.

Vsako leto zbor združi svoj nagradni izlet tudi z nastopom, letos je tako zbor odpotoval na Štajersko v nedeljo, 2. septembra. Odpravili smo se na pot zgodaj zjutraj in lepo sodelovali pri sveti maši v cerkvi sv. Primoža na Pohorju. Vuzeniški župnik, g. Ernest Berložnik, nas je s svojimi verniki res prijazno sprejel. Pokazal nam je staro župnišče, kjer je nastala Slomškova knjiga Blažek in Nežica v nedeljski šoli, in še marsikaj drugega zanimivega. Skupaj s tamkajšnjim mladinskim zborom in domačim cerkvenim mešanim zborom smo oblikovali nedeljsko sv.mašo in po njej bili deležni prave kraljevske gostije vseh mogočih slaščic.

Kosilo in vožnja na splavu po reki Dravi sta bila res nekaj posebnega. Flosarji so nam ponudili svojo malico, polento z golažem in rženim kruhom, še posebej pa je bil zanimiv njihov "flosarski krst", s katerim so povabili k sebi Bojano, eno od naših otrokovih mam.

V Mariboru smo si ogledali grob blaženega škofa Slomška in njegov lepi kip pred stolnico, kjer so naši otroci pokazali, kako ga imajo radi, saj nosijo ime po njem. Kar stisnili so se k njemu. Videli smo seveda tudi starodavno trto in se pred večerom posladkali z okusnim sladoledom. Na poti tja in nazaj je bil prav tako obvezen postanek pri "trojanskih krofih".

Naj na koncu tega članka povem še to, da k pevskim vajam otroškega zbora Slomšek prav prijazno vabimo vse dosedanje in še posebej nove pevce. Prva pevska vaja bo v sredo, 12.septembra, ob 17.uri.

Vsi dosedanji pevci bodo imeli kar precej dela za snemanje že omenjene zgoščenke, ki bo predvidoma posneta 6. oktobra letos. Toda več o tem kasneje, če ne prej - ko bo zagledala luč sveta. Naj končam te svoje besede z mislijo škofa Slomška: "kdor za narodovo in človeško kulturo srca dela, ne dela zase, ampak za dobrobit kraljestva Božjega in svojega narodove prihodnosti."

V DVORANI APT V MILJAH

VIRTUALNE IKONE NAŠEGA ČASA

IVAN ŽERJAL

Do 15. t.m. si ljubitelji likovne umetnosti lahko ogledajo razstavo novejših del slikarja Iva Petkovška v dvorani Družbe za turistično promocijo (APT) v Miljah. Razstavo so odprli v torek, 4. t.m., ob prisotnosti umetnika.

V miljski dvorani APT so razstavljena dela, ki so nastala v lanskem in letošnjem letu in s katerimi hoče umetnik opozoriti na stisko današnjega človeka, vse bolj vpetega ne v realen, ampak v virtualen svet. Petkovšek namreč črpa snov za svoje slike iz sporočil, s katerimi se danes zlasti mlad človek seznanja ob vsakem koraku: gre za japonske stripe in risanke (tako imenovane manga), za videoigre, za reklamne oglase itd. Najbolj pogosta oblika, s katero umetnik upodablja svoje stvaritve, pa je starodavna ikona, tako da smo priče prehajanju iz starega in tradicionalnega v to, kar doživljamo sedaj. Gre za t.i. tehnološke in virtualne ikone, kot jih je imenoval kritik Luca Goroni, v katerih pride do kontaminacije med različnimi simboli in arhetipi, kar priča o duševnem nemiru današnjega človeka.

Pri tem se Ivo Petkovšek poslužuje najrazličnejših materialov, ki imajo to skupno lastnost, da so predmet vsakdanje rabe. Če so slike iz l. 2000 še na platnu in lesu, na katere je umetnik upodabljal s pomočjo akrilnih barv, je s časom začel uporabljati zgoščenke (s katerimi hoče med drugim tudi povedati, s kakšnim hitrim tempom poteka današnji čas, v katerem postanejo najnovejši tehnološki dosežki v zelo kratkem obdobju že zastareli), modne kataloge, silikonsko maso in plastiko. Najnovejše stvaritve predstavljajo majhne podobe, slikane z močnimi in živahnimi akrilnimi barvami (izrazita barvitost je sploh ena od bistvenih značilnosti Petkovškovega ustvarjanja) na površino plastičnih prtov, ki jih lahko dobimo v vsaki trgovini in veleblagovnici. Ob gledanju Petkovškovih del, piše Luca Goroni, se opazovalca oprime občutek odtujenosti, kar je tudi priložnost za poglobljen razmislek o človeškem življenju in o sodobni potrošniški družbi.

Razstava del Iva Petkovška bo v miljski dvorani APT (v ul. Roma 20), kot že rečeno, odprta do 15. t.m. vsak dan od 10. do 13. ure ter od 16. do 19. ure.

PRAZNIČNO NA PROSEKU

VELIKA UDELEŽBA NA PROCESIJI

FOTO KROMA

Župnija sv. Martina na Proseku je praznovala rojstvo Device Marije na prvo nedeljo v septembru. Tako se je 2. septembra zbralo nadpovprečno število vernikov, med katerimi je bilo večje število narodnih noš ter skavtov in skavtinj.

Praznovanje se je pričelo z mašo, ki jo je daroval škofov vikar za tržaške Slovence msgr. Franc Vončina ob somaševanju proseškega župnika g. Jožeta Špeha in g. Andreja Lampreta. S petjem je sodeloval domači cerkveni pevski zbor pod vodstvom Davorina Starca. Zatem so verniki v procesiji krenili po proseških ulicah s kipom fatimske Matere Božje, pri tem pa so sodelovali cerkveni zbor, Godbeno društvo Prosek pod vodstvom Aljoše Starca, narodne noše ter skavtinje in skavti.

Procesija se je zaključila z litanijami in slovesnim blagoslovom pred domačo cerkvijo, kjer se je tudi pričel družabni del s krajšim nastopom proseške godbe, nakar so se udeleženci podali v pred nedavnim obnovljeno župnijsko dvoranico, kjer je bila priložnost ne samo za okušanje domačih dobrot, ampak tudi za prijazno srečanje med verniki.

DAROVI

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido, ki deluje v Braziliji: N.N. 50.000 lir; v spomin na brata daruje Helena Prelli 300.000 lir.

ZA MISIJONE darujejo: Lojzka Sosič Čevdek 100.000 lir, Marija Trinko 50.000 lir in Tatjana Šlosar 50.000 lir.

V POČASTITEV spomina na Marcela Petkovška daruje Anica Ciani 50.000 lir za Slovensko Vincencijevo konferenco.

ZA CERKEV na Pesku: v spomin na svoje pokojne brate in sestre daruje Zora (Albina) Ražem iz Gročane št. 4 200.000 lir.

ZA CERKEV v Nabrežini: v spomin na Danilo Jerman-Sedmak daruje Vera Pertot 50.000 lir; ob pogrebu Anice Kosmina 300.000 lir; Petaros (Boršt) v spomin na Nevenka Grudna 200.000 lir; N.N. 50.000 lir; namesto cvetja na grob pokojnega Denisa darujeta družini Bandelj in Štekar 200.000 lir; Pertot 80.000 lir; Luca Monet 100.000 lir; Nada Milo 100.000 lir; bolniki 130.000 lir; Ida Caharija 50.000 lir; Hilarij in Lucija v spomin na Romana Lavrenčiča 100.000 lir; Kojanec-Gruden 50.000 lir; Opati-Gruden ob zlati poroki 150.000 lir; Kakeš 100.000 lir; Rudež 20.000 lir; Elizabeta in Andrej 150.000 lir; Caharija 35.000 lir; Muner 35.000 lir; Sulini 15.000 lir; Gruden 70.000 lir; ob mamini smrti darujeta Mery in Gregor Pertot 300.000 lir; v spomin na Danilo Pertot darujejo svakinja Judita in Boris s Silvano 100.000 lir. Vsem Bog plačaj!

OBVESTILO

KONCERTNA POBUDA Rojan in Glasbena matica šola Marija Kogoja vabita na koncert diplomantke, ki bo v soboto, 15. septembra, ob 20.30 v Marijinem domu v Rojanu. Nastopili bosta Martina Feri - klavir, razred Mojce Šiškovič, in Jerina Perosa - flavta, razred Erike Slama.

ČESTITKA

*Deželnemu podtajniku stranke Slovenske skupnosti odv. Damijanu Terpinu in Luciji Lavrenčič čestita SSk ob rojstvu male **Urške**.*

NOVA SEZONA ZBORA JACOBUS GALLUS

PRVI NASTOP BO ŽE TO SOBOTO V VILENICI

Po poletnem premoru se je za pevke in pevce zbora Jacobus Gallus že začela nova sezona 2001-2002. V torek, 4. septembra, so se v prostorih šole Glasbene matice (v okviru katere zbor, kot znano, deluje) v ulici Montorsino v Rojanu zbrali stari in novi pevci na prvi pevski vaji nove sezone.

Zbor Gallus je v pretekli sezoni 2000-2001 nastopal pod imenom Gallus-Resonet: šlo je namreč za združitev obeh zborov, ki sta - v odsotnosti dirigentke zbora Resonet Aleksandre Pertot, ki je med tem časom povila novega pevca - nastopala pod vodstvom Janka Bana. Lanska sezona je bila zaznamovana s številnimi uspehi, saj je zbor opravil večje število nastopov, decembra 2000 je priredil jubilejno 10. Zborovsko božično revijo v Bazovici, letos je na vseslovenskem tekmovanju Naša pesem v Mariboru prejel srebrno plaketo, sezono pa je končal s koncerti v Vipavi, na Opčinah, Proseku in na Ferlugih. Letos nastopa zbor zopet pod imenom Jacobus Gallus, zaradi prenehanja delovanja zbora Resonet pa so se nekateri pevci le-tega odločili pristopiti k zboru Gallus. Tržaške pevce čakajo prvi nastopi že kaj kmalu. Že to soboto, 8. septembra, bo zbor Jacobus Gallus z nastopom v jami Vilenici sodeloval na podelitvi mednarodne literarne nagrade Vilenica. Zbor Gallus čaka drugi nastop konec meseca septembra. 30. septembra bo namreč nastopil na Gorjanskem, kjer bo sodeloval na podelitvi prve Štrekljeve nagrade za življenjsko delo za zbiranje in ohranjanje ljudskega blaga v pesmi in besedi. Nagrado bo letos prejel etnograf, jezikoslovec in skladatelj Pavle Merkù za svoje etnografsko in muzikološko raziskovanje. 21. oktobra pa čaka tržaški zbor nastop na deželnem zborovskem tekmovanju Corovivo, ki bo letos v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

VERSKI DOGODEK

53. MARIJANSKI SHOD

V soboto, 8., in nedeljo, 9. t.m., bodo Opčine zopet postale prizorišče tradicionalnega srečanja slovenskih vernikov iz zamejstva, pa tudi iz Slovenije, ob prazniku rojstva Matere Božje (Malega šmarna), in sicer Marijanskega shoda, ki bo letos že 53. po vrsti. Geslo letošnjega shoda je vzeto iz priljubljene Marijine pesmi in se glasi *Vodi, Marija, po pravi nas poti!*

V soboto, 8. t.m., na sam praznik rojstva Matere Božje, bo v cerkvi sv. Jerneja na Opčinah ob 19. uri sveta maša, ki jo bo daroval škofov vikar za tržaške slovenske vernike msgr. Franc Vončina. S petjem bo sodeloval domači cerkveni pevski zbor Sveti Jernej. Po maši bo ob 20. uri koncert Ženskega Višarskega kvinteta iz Ukev, ki bo zapel splet ljudskih Marijinih in nabožnih pesmi v slovenščini, italijanščini, nemščini in furlanščini.

V nedeljo, 9. t.m., pa bo osrednji dogodek letošnjega shoda, in sicer procesija po openskih ulicah, po njej pa maša za župnijsko cerkvijo. Shod, ki ga bo vodil tržaški škof msgr. Evgen Ravignani, se bo pričel ob 16.30 v cerkvi sv. Jerneja z molitvijo družinskega rožnega venca. Ob 17. uri bo procesija in nato sveta maša v čast Devici Mariji za cerkvijo. Sodelovali bodo Združeni pevski zbor ZCPZ iz Trsta, skavti in skavtinje, mašni strežniki, narodne noše in vsi verniki. Od 16. ure naprej bo v cerkvi priložnost za sveto spoved. V primeru slabega vremena pa bo shod potekal v cerkvi s prilagojenim programom.

PRAZNOVANJE SV. ROKA V NABREŽINI

DUHOVNO IN KULTURNO DOŽIVETJE

FOTO KROMA

Ob prazniku župnijskega zavetnika sv. Roka se je v Nabrežini zvrstilo veliko zanimivih in koristnih prireditev z naslovom *Morje in Kras* na trgu od 10. do 17. avgusta.

V okviru te pobude je v župnijski dvorani bila na ogled osebna slikarska razstava domačina Viktorja Godniča, salezijanca, ki nosi naslov *Iskanje in duhovnost*, ki je priklicala veliko občudovalcev.

Cerkveno praznovanje sv. Roka pa se je začelo s tridnevnico molitve za naše družine, za bolnike in za poklice. Ni manjkalo seveda blagozvočno pritrkovanje zvonov in seveda priložnost za sv. spoved.

Nedelja, 19. avgusta, je "videla" papeško zastavo na zvoniku, raznobarvne zastavice na ulicah in lep oltar pred cerkvijo ter okrašeno notranjost. Pri slovesni dvojezični maši je po primernem pozdravu Petra Rudeža spregovoril lanski novomašnik iz Štorij Tomaž Kete o pomenljivem nedeljskem evangeliju.

Podobne misli je izrazil tudi g. Viktor Godnič. Procesijo z Najsvetejšim so spremljali nabrežinska godba, bakle, cerkveni zbor, narodne noše, skavti in veliko vernikov. Pred cerkvijo smo Boga šestkrat prosili v obeh jezikih z vzklikom *Te rogamus, audi nos* (Prosimo te, usliši nas) in z zahvalno pesmijo zaključili jutranjo slovesnost, seveda z družabnostjo pod lipo. Zvečer je tudi letos - po

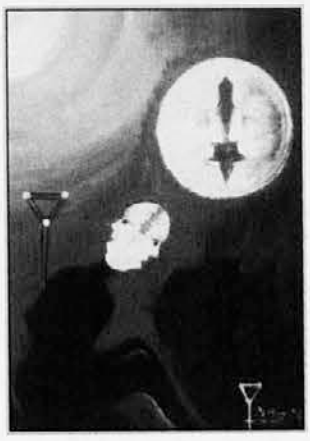

večernicah - nabrežinska godba izvajala celovečerni koncert z najrazličnejšimi skladbami pod vodstvom Sergia Grattona. V odmoru je štandreški župnik Karlo Bolčina spregovoril o potrebi sv. misijona, koncertu pa sta sledila bogat srečolov in zakuska.

BB

SLOVESNOST V SOBOTO, 8. SEPTEMBRA

ODPRTJE ŽUPNIJSKEGA SEDEŽA PRI SV. IVANU

Kot smo že napovedali v prejšnji številki našega časopisa, bodo po dolgih letih pridnega dela končno ob cerkvi sv. Ivana v Gorici slovesno odprli središče, ki bo odslej služilo kot župnijski sedež, obogaten tudi z malim prireditvenim prostorom. Pokojni msgr. Franc Močnik si je v tem smislu močno prizadeval, da bi slovensko pastoralno središče dobilo tudi svoje župnijske prostore. Njegovo zamisel pa sta izpeljala župnik msgr. Cvetko Žbogar in g. Marjan Markežič.

Tako se bo skupnost, ki se zbira v cerkvi sv. Ivana, v soboto, 8. septembra, Bogu zahvalila za novi sedež, kjer se bodo odslej zbirale birmanske, prvoobhajanske in druge skupine in kjer bo oktobra tudi potekal ljudski misijon. Praznik se bo pričel s slovesno mašo ob 19.30, ki jo bo vodil goriški nadškof msgr. Dino De Antoni. Pri maši bo tudi naši skupnosti predstavljen nov duhovni pomočnik, p. Mirko Pelicon, ki je od nadškofa in slovenskega jezuitskega provinciala dobil dekret za kaplana v slovenskem pastoralnem središču. Po maši bosta sledila kratek nagovor in blagoslov župnijskih prostorov, ki ga bo spremljalo petje mlade skupine *Musicum*. Sledila bo družabnost. Prisrčno vabljeni!

V KULTURNEM DOMU NAD TRISTO SLOVENSKIH ŠOLNIKOV NA VSAKOLETNEM SEMINARJU

NEPRECENLJIVA VLOGA SLOVENSKE ŠOLE

JURIJ PALJK

V torek zjutraj se je v Kulturnem domu pričel seminar za slovenske šolnike. Otvoritve se je udeležila slovenska ministrica za šolstvo, znanost in šport Lucija Čok, prav tako pa je prišla med več kot tristo zbranih zamejskih učiteljev in profesorjev sekretarka Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik, medtem ko sta generalni kozulat RS v Trstu zastopali generalna konzulka RS Jadranka Šturm Kocjan in konzulka Lea Stančič. Na seminarju je bil prisoten tudi novi šolski skrbnik F-Jk Bruno Forte. Uvodni pozdrav sta prinesli Andreja Duhovnik, pedagoška svetovalka za slovenske šole v zamejstvu Zavoda za šolstvo RS, in nadzornica za slovenske šole v deželi F-Jk Lučka Barei Križman.

FOTO BUMBACA

Seminar za slovenske šolnike se je pričel s predavanjem ministrice Lučke Čok, ki je bila v preteklosti kot znanstvenica večkrat predavatelj na seminarju za slovenske šolnike. V svojem tehtnem predavanju se je Lucija Čok posvetila predvsem vzgoji šolarjev v osebnosti, ki rastejo v EU, in to predvsem na narodnostno mešanih območjih. Spregovorila je o velikem pomenu kulture, jezika in narodne identitete za izgradnjo zrele osebnosti. Nato je dr. Čok spregovorila o pomenu kulture in jezika kot sestavin bivanjskega okolja. Zatrdila je, da je že res, da bomo v EU vsi pomalem prisegali na večjezičnost in večkulturnost, da pa bomo vseeno ohranili pripadnost kulturi in omiki, iz katere izhajamo. Tudi zato mora vsak posameznik gledati na svojo kulturo in omiko kot na enakovredno drugim, kajti lastna kulturna izkušnja je temeljnega pomena za razvoj zrele osebnosti.

Slovesna otvoritev in krajši kulturni program, v katerem je nastopil igralec SSG Janko Petrovec z recitacijo odlomka iz Exuperyjevega *Malega princa*, je sledila jutranjemu predavanju. Po pozdravu nadzornice za šole s slovenskim učnim jezikom Lučke Barei Križman je na uvodni slovesnosti najprej spregovoril novi deželni šolski ravnatelj Bruno Forte, ki je po pozdravu v slovenščini v italijanskem jeziku spregovoril o pomenu šole v F-Jk. O šoli s slovenskim učnim jezikom je dejal, da je most med Vzhodom in Zahodom, zavzel pa se je za plodno sožitje in medsebojno oplajanje med večinskim in manjšinskim narodom v F-Jk. Pozdravil je tudi v imenu italijanskega ministra za šolstvo dr. Letizie Moratti. Minister dr. Lucija Čok pa je v svojem pozdravu predvsem podčrtala izjemnost narodnostno mešanega območja, v katerem deluje slovenska šola v Italiji, in dejala, da je slovenska šola še vedno hrbtenica slovense narodne identitete in kulture v Italiji. Povedala je, da bo vsak pripadnik narodne manjšine v Italiji zrel šele takrat, ko se bo v polnosti zavedal svojega jezika, kulture in narodne identitete, kajti samo tako bo pripravljen na današnji čas pluralizma in globalizma, v katerem je sicer svet res vedno manjši in vedno bolj podoben vsem, a je prav zato nujno gojenje lastne kulture, jezika, identitete in omike. Povedala je, da sama dobro pozna zamejsko stvarnost, ki je polna težav, a se istočasno tudi zavzema za premagovanje ovir in nujo povezovanja. Prav zato morajo učitelji učencu nuditi pot do znanja, da bo vedel, da bo končno imel jasno, a tudi kritično predstavo o svetu, v katerem živi. Zato je dejala, da mora biti vzgojitelj-učitelj dobro pripravljen, a se mora pred poklicno držo vedno postavljati predvsem človeška plat. Čokova je poudarila, da Slovenija od vedno spremlja od blizu utrip zamejske šole in Slovenija pričakuje od Italije, da bo podobno kot Slovenija za italijansko narodno manjšino pokazala veliko občutljivost za slovensko manjšino in njene šole. Prisotne predstavnike italijanskih oblasti je opomnila na spoštovanje zaščitnega zakona, ki je bil sicer izglasovan, a ni še udejanjen.

Sekretarka Magdalena Tovornik je podčrtala skrb Slovenije za vse Slovence, ki živijo zunaj meja, in dejala, da je Slovenija "še posebej pozorna na prepletenost kulture in šolstva, na kateri temelji narodna identita Slovencev v Italiji". Povedala je, da je bila Slovenija vesela izglasovanja zakonske zaščite, a poudarila predvsem to, da jo mora tudi Italija sedaj udejanjiti in pri tem pokazala kot primer šolo v Špetru, ki je z zaščitnim zakonom postala državna šola, a danes nima denarja za začetek pouka, ker ji ga italijanska vlada še ni nakazala.

V imenu goriške občinske uprave je pozdravil Luigi Coana, nakar je prisotnim zaželela uspešne študijske dneve generalna konzulka Jadranka Šturm Kocjan, ki je predvsem naglasila potrebo, da se slovenski šolniki zavzemajo za prepletanje različnih kultur, "a vedno ob dejstvu, da so si vse kulture med seboj enakovredne".

Slovesnosti seminarja se je udeležil tudi senator Miloš Budin.

PREDSTAVITEV V GORIŠKI KNJIGARNI

NASTAJA NO BORDER SOCIAL FORUM

V soboto so v goriški knjigarni Equilibri predstavili novonastalo gibanje *No border social forum*, ki zajema iz izkušenj številnih in heterogenih gibanj, ki se združujejo v Genoa social forum, to pomeni da se prisotne pa združuje politični boj za pravico do azila in državljanstva tistega velikega dela človeštva, ki je zaradi fizičnih, družbenih, gospodarskih, pravnih in kulturnih omejitev porinjen na rob družbe. *No border social forum* pripravlja v kratkem svojo prvo odmevnejšo pobudo, in sicer mobilizacijo z osveščanjem okolja tako na italijanski kot na slovenski strani meje. V dneh 5., 6. in 7. oktobra nameravajo izpeljati vrsto srečanj, okroglih miz in drugih pobud ter koncertov, da bi ljudje na meji na drugačen način začeli dojemati skupne probleme obmejnega prostora. Novonastala goriška organizacija razpolaga s spletno stranjo www.nobordersocialforum.org., ki je zaenkrat še prazna, vsi tisti, ki bi radi informacije o organizaciji, ljudeh, smernicah in še kaj, se lahko obrnejo na e-mail naslov: info@nobordersocialforum.org.

SP

FOTO BUMBACA

tudi v goriški organizaciji srečujejo ljudje različnih nazorov in katerih glavni cilj je osveščanje javnosti in se konkretno aktivirati v reševanju problemov izseljencev. Med člani omenjenega združenja je tudi lepo število predstavnikov slovenske narodne skupnosti. Na tiskovni konferenci so predstavili glavne smernice, na katerih gradijo svoje delovanje. Ob ciljih, kakršni so človeško dostojanstvo, delo, državljanske svoboščine, je združenje zanimivo tudi zato, ker se rojeva na italijansko-slovenski meji ter ima pri svojem delovanju to stalno pred očmi. Predstavlja se kot politično-družbeni prostor, v katerem se zbirajo različni subjekti in društva. Vse

PEVCI MEPZ HRAST IZ DOBERDOBA NA TROMEJI

MED JULIJCI NA POČITKU

Očarljivost Julijcev prevzema veliko ljudi, ki se odpravljajo na njihove vrhove. Pomislimo na spoštovanje, ki sta ga do Julijskih Alp gojila izjemna alpinista, kot sta bila Klement Jug in Julius Kugy. Med ljubitelje kamnitih velikanov, ki se ponosno dvigajo na tromeji in se nato širijo v severnem predelu Slovenije, se uvrščamo tudi pevci MePZ Hrast, ki že vrsto let zahajamo na nekajdnevni oddih v objem Zahodnih Julijcev.

V kočo sv. Jožefa v Žabnicah smo dospeli v poznih popoldanskih urah 10. avgusta. Najprej smo poskrbeli za pripravo prostora. Uredili smo spalno sobo, začeli kuhati večerjo in, kljub temu da smo bili še na začetku avgusta, zakurili peč. Zaradi tehničnih problemov je bila večerja pripravljena nekoliko pozneje, a so vseeno bile lazanje. Po kratkem posvetovanju glede programa, smo se spravili v spalne vreče. Naslednji dan nas je čakal težavnejši izlet na Kaninsko pogorje. Štartali smo z Nevejskega sedla. V dokaj mrzlem in vetrovnem jutru smo se odpravili po zavarovani poti Via delle cenge. Vreme nam med vzponom ni bilo preveč naklonjeno: poleg mraza in vetra nas je med vzpenjanjem zajela tudi megla. Vlaga je seveda odločilno pripomogla k temu, da smo mraz še bolj občutili. Po skoraj štirih urah hoje smo dospeli na sedlo pod Kaninom, kjer smo pokosili in se hitro odpravili v dolino zaradi nenaklonjenih vremenskih razmer. Spust smo opravili po drugi smeri: po slovenski strani pogorja smo prišli na Prevalo. Ker smo izbrali južno smer, nam je med vračanjem končno posijalo sonce. Opazili smo, da je zima na teh gorah za seboj pustila veliko sneženih jezikov: pogosto smo se zato spuščali kar po snegu. Celoten pohod je trajal kakih šest ur. Bili smo utrujeni in se zato odločili, da si bomo naslednji dan nekoliko bolj odpočili. Ob uri kosila smo se odpravili do doline Ravne, kamor lačne turiste privabja agriturizem s čudovitim travnikom in razgledom na Julijce. Z užitkom smo se lotili tamkajšnjih tipičnih jedi, ki so nam bile ponujene. V popoldanskih urah smo se popolnoma prepustili opazovanju lepot narave, ki nas je obkrožala. V torek smo se zopet odpravili v gore. Odločili smo se za izlet na Ojsternik, vrh, ki leži na meji med Italijo in Avstrijo. Med vzponom smo mejo večkrat prekoračili, tako da smo se izmenično vzpenjali na italijanski in na avstrijski strani. Izlet je potekal v sončnem vremenu med pašniki, kjer smo srečevali črede goveda in drobnice na paši. Ko smo dospeli na vrh, se je pred nami razprostrl čudovit razgled v dolino. Naslednji, zadnji dan našega poletnega oddiha, na veliki šmaren, smo se, kot vsako leto, odpravili na Sv. Višarje. S petjem smo sodelovali pri sv. maši, ki jo je daroval nadškof msgr. Dino De Antoni ob somaševanju g. Joška Kraglja in msgr. Dionizija Mateuciga. Med obredom smo se pevci posebej spomnili Romana Gergoleta, našega dolgoletnega predsednika, ki ga ni več med nami. V duhu multikulturnosti krajev ob tromeji je maša potekala v treh jezikih: v slovenščini, italjanščini in nemščini. Ob povratku domov smo se še zadnjič zazrli v mogočne vrhove, od katerih smo se vse bolj oddaljevali. V sončnem zatonu smo še zadnjič pogledali na strma pobočja in se od njih poslovili do naslednjega poletja.

PRI SCGV KOMEL

PRIHAJA NOVA SEZONA

Po poletnem premoru se pri Slovenskem centru za glasbeno vzgojo Emil Komel spet odpirajo šolska vrata. Tajništvo je na razpolago za vpisovanje v šolsko leto 2001/2001 v dopoldanskih urah. Tudi v novem šolskem letu bodo poleg osrednjega sedeža v Gorici na drevoredu XX. septembra, 85 (telefonska številka 0481 532163) delovale še podružnice v Doberdobu, na Vrhu sv. Mihaela, v Štandrežu, Števerjanu, na Plešivem in v Devinu. Šola Emil Komel ponuja pouk vseh klasičnih instrumentov, solopetja in stranskih predmetov ter različne tečaje, med temi tudi tečaj klasičnega baleta.

Center Emil Komel napoveduje tudi glasbeno prireditev ob tisočletnici prve omembe mesta Gorice, ki je bila na programu v mesecu aprilu, a so jo organizatorji prestavili na 18. spetember. Večer bo v KC Lojze Bratuž ob 20.30. To pomembno obletnico bo Center Komel počastil z zanimivim koncertnim programom, v katerega vključuje prikaz goriške ustvarjalnosti v stoletjih in tudi glasbene novitete. Prireditev je v sodelovanju v Kulturnim domom v Novi Gorici, kjer bodo jubilej praznovali 17. t.m.

GORIŠKI VRTILJAK / RAZSTAVA LIKOVNIH DEL V KC LOJZE BRATUŽ

NAŠI NAJMLAJŠI UMETNIKI

IVA KORŠIČ

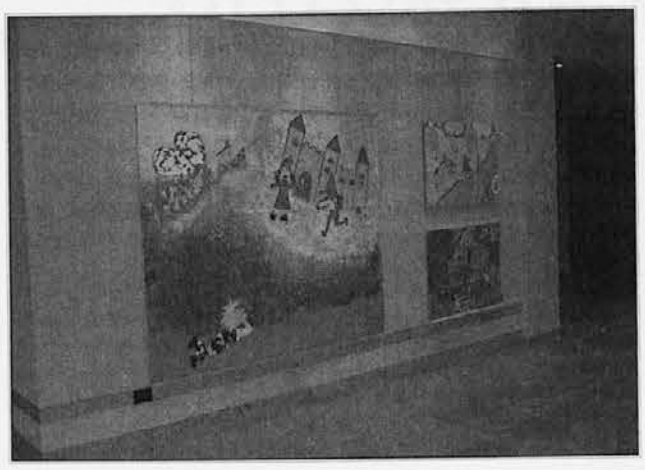

September je že tu in tudi najmlajšim učencem se nezadržno bližajo šolske skrbi, vendar v otožnih jesenskih in mrzlih zimskih dneh bo zaskrbljene obrazke razjasnjeval Goriški vrtiljak, ki bo tudi v letošnjem šolskem letu postregel svojim polžkom z vedrimi pravljičnimi igricami. Učenci do četrtega razreda in malčki zadnjega letnika vrtca se bodo prvič srečali z neizmernim pravljičnim svetom že v torek, 18. t. m. dopoldne, ko bo na vrsti prva, sicer izvenabonmajska ponudba Goriškega vrtiljaka v Polžkovem abonmaju za šolsko leto 2001/2002. Otroška skupina Kulturnega društva iz Sovodenj bo namreč na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž prikazala igrico *Ostržek in Rdeča Kapica se srečata na goriškem gradu*. Pravljični prizorček so napisali učenci tretjega razreda OŠ P. Butkovič Domen iz Sovodenj in z njim prejeli 2. nagrado za skupinsko delo na literarnem natečaju, ki ga je za male abonente GV, učence goriškega in doberdobskega ravnateljstva, pod naslovom *Ostržek in Rdeča Kapica se srečata na goriškem gradu* razpisal KC Lojze Bratuž v okviru Goriškega vrtiljaka in se z njim navezal na 1000-letnico Gorice. V istem jutru (18. t. m.) bodo organizatorji GV slovesno nagradili učence in malčke iz vrtca, ki so s svojimi likovnimi in literarnimi deli po posameznih razredih zasedli prva tri mesta na zgoraj omenjenem natečaju. Izid le-tega je bil znan ob koncu pouka, zato so bila imena zmagovalcev v našem tedniku objavljena že v juniju. Kako resno in zavzeto so otroci sodelovali na natečaju, pričajo tudi likovni izdelki, ki od prvega septembra krasijo stene preddverja KC Lojze Bratuž. Ogled razstave gledaliških Polžkov, ki jo je organizatorjem pomagala okusno postaviti likovna pedagoginja in umetnica Nevenka Gregorčič, je možen ob predstavah do 20. t. m. Ta teden so si jo ogledali otroci in odrasli, ki so se udeležili lutkovnih predstav Alpe-Jadran Puppet festivala. Kdor je že videl to razstavo, polno domišljijskega naboja, bo pritrdil, da je res lepa in pisana. Mali umetniki so pod skrbnim vodstvom učiteljic in učiteljev uporabili za svoje likovne pripovedi raznolike tehnike, ki so jim jih posredovali s potrpežljivo vztrajnostjo njihovi vzgojitelji. Otroci so pokazali, da so jim taki natečaji v veliko spodbudo, ker radi rišejo, in dokazali, da jim ni pretežko uporabljati različne risarske pripomočke za svoja izvirna dela. Tako so nastale živobarvne risbe, lepljenke (celo v reliefu!) z uporabo vsakovrstnega materiala, časopisnega papirja, blaga, mahu, peska, zobotrebcev, svetlikajočega se prahu, ki spominja na čarobno zvezdnato noč...

DAROVI

ZA CERKEV sv. Ivana Marija in Mitja Fajdiga v spomin na očeta Jožefa 150.000; ob krstu Ferdinanda Frandoliča domači 100.000; druž. N.N. 1.000.000; razni 300.000; ob prvi obletnici odhoda dragega moža in očeta Mirota Rožica in Aleš z Lauro 200.000 lir.

ZA DVORANO pri sv. Ivanu: v spomin na Thomasa Rauma Valentina in Matej, Viviana in Andrej, Martina in Simon, Beni in Lucia, Fabio in Vlasta, Katerina in Andrej, Štefan in Martina, Julči in Mojca 400.000 lir.

ČESTITKE

*Marko Temon in Elisabetta sta prejšnji teden povila prvorojenko **Ester**. S presrečnimi starši in vsemi svojci se iskreno veselijo prijatelji iz Goriške, srčkanemu dekletcu pa želijo, da bi jo spremljal Božji blagoslov.*

*Pri Terpinovih v Devinu zibajo prvorojenko **Urško**. Svoja prisrčna voščila in najlepše čestitke izražajo srečnim staršem, še posebno mamici, profesorici Luciji, vsi na šoli Emil Komel. Mali Urški želijo srečno, veselih not polno življenjsko pot.*

*V soboto, 1. septembra, sta se v Števerjanu poročila **Anita Tomažič in Robert Antonič**. Z novoporočencema se veselijo in jima voščijo vso srečo v življenju Fantje izpod Grmade.*

Števerjanski prijatelji in odbor festivala nazdravljajo Niku Klanjščku, ki se je v tem tednu srečal z Abrahamom. Pri tem mu želijo še veliko sreče in Božjega blagoslova polnih let.

Uprava in uredništvo Novega glasa se pridružuje čestitkam ob rojstvu Ester in Urške, ob poroki Anite in Roberta ter ob lepem prazniku v družini Klanjšček.

Deželno tajništvo
Slovenske skupnosti
čestita deželnemu podtajniku
DAMIJANU TERPINU
in ženi
LUCIJI LAVRENČIČ
*ob rojstvu male **Urške***

SLOMŠKOVA NEDELJA V CELOVCU

*ob 150-letnici Mohorjeve družbe bo v Celovcu **v nedeljo, 30. septembra**, praznovanje Slomškove nedelje.*

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA organizira ob tej priložnosti **enodnevno romanje na Koroško**, kjer se bo v celovški stolnici pričela svečanost ob 15. uri z molitveno uro, sledila bo sv. maša, nato družabnost.

Natančnejši potek celodnevnega izleta bomo sporočili v prihodnji številki. Za informacije in vpisovanje kličite na naše uredništvo v Gorici, tel. 0481 533177, ali uredništvo Novega glasa v Trstu, tel. 040 365473.

KNJIGA OB 10-LETNICI SMRTI ZASLUŽNEGA ZDRAVNIKA

DOKTOR IVO KOMJANC IN NJEGOVI Z MOCVERJA

DANIJEL DEVETAK

Prejšnji teden smo pisali o prazničnem odkritju spominske plošče dr. Ivu Komjancu, rojaku iz znane števerjanske družine, ki je v skoraj 40 letih predanega opravljanja zdravniške službe v Malcesinah pri Gardskem jezeru spremljal na poti zdravljenja nekaj deset tisoč bolnikov iz vse Italije. K njemu je hodilo tudi veliko ljudi iz naših krajev, ki jih je dr. Komjanc vedno rad sprejemal; pa še takrat, ko je prihajal v rodno Goriško, ga je vedno čakal seznam ljudi, ki so potrebovali njegovo pomoč ali vsaj nasvet. Zato je prav, da tokrat omenimo tudi to, da so ob desetletnici njegove smrti nečaki iz Števerjana poskrbeli za izdajo lepe knjižice o njem in "njegovih" z Mocverja v Števerjanu. Publikacija, ki je sicer posvečena v prvi vrsti številnim svojcem, bo gotovo ostala dragocen spomin na človeka, ki je znal iz svojega življenja narediti številnim ljudem "nesebičnosti dar", vračati srečo od neizprosne bolezni preizkušanim. Je pa tudi zanimiva, ker pripoveduje res lepo berljivo zgodbo naših ljudi, posebne in hkrati tipične slovenske kmečke družine iz naših krajev skozi čas.

Knjižico, ki nosi naslov *Nesebičnosti dar*, je uredila prof. Lučana Budal, lepo jo je oblikoval Franko Žerjal, tiskala pa Grafica Goriziana. Gradivo zanjo so zbrali prav nečaki iz Števerjana in to "pripoved o Mocverju" poklonili "vsem našim stricem in tetam, našim vzornikom nesebičnega življenja"; zlasti si pobudniki dela želijo, da bi ta knjiga postala mlademu rodu Komjancev "duhovna dediščina njihovih prednikov, bogata tistih vrednot, ki edine človeka poveličujejo". V prvem delu je lepo prikazana zgodba z Mocverja od zadnjih desetletij 19. stoletja dalje, ko se je začela zapisovati zgodovina Komjančevega rodu. Pripoveduje se o starem očetu Jožefu in njegovi ženi Ani, kako sta na začetku prejšnjega stoletja omogočila, da je kmetija zaživela. Vojna je prekrižala njune načrte in ju prisilila v izgnanstvo na Dolenjsko. Ob vrnitvi sta se morala lotiti naporne obnove doma in povila sta še sedmega in osmega otroka. Kot veliko takratnih briških družin je tudi Komjance zaznamovalo naporno življenje; prav v takem ozračju so se otroci nalezli delavnosti, poštenosti, krščanske človekoljubnosti in gostoljubnosti, saj je Komjančevina toplo sprejela prav vsakogar, tudi berača. Prvorojenka Justina je pomagala staršem pri vzgoji mlajših bratov in sester, bila je odlična gospodinja in dosegla je diplomo poklicne bolničarke. Drugorojeni Jožef je kmalu prevzel skrb za kmetijo in jo z zavzeto podjetnostjo in naprednimi pogledi zelo preudarno vodil; z ženo Afro Bajt sta povila šest otrok, že omenjene nečake dr. Iva, ki so poskrbeli za izdajo publikacije. Tretja hči Jožefa in Ane Viktorija je bila učiteljica najprej v Kanalu, nato v Toskani, kjer je diplomirala iz pedagoških ved, in potem profesorica v Gorici; zaradi svoje človekoljubnosti je bila po drugi vojni aretirana in odpeljana v Ljubljano, kjer je v jetnišnici videla, kako so odpeljali pisatelja Narteja Velikonjo v smrt; za njeno usodo se je tedaj zavzel France Bevk in omogočil, da se je vrnila domov. Leta 1950 se je z možem odselila v ZDA, kjer je njen dom postal našim rojakom versko in narodno središče; pravili so ji celo "angel ljubezni" in italijanski konzul jo je odlikoval z naslovom komendatorja. Četrti sin Tonček je umrl star komaj devet let. Peti sin Mirko se je uveljavil kot industrijski izvedenec za elektriko, poučeval je tudi na Idrijskem, leta 1937 pa je bil vpoklican k vojakom in izbral letalstvo. Šolal se je na oficirski šoli v Sieni in kot podporočnik bil poslan v Abesinijo. V spopadu z nasprotnimi enotami se je na etiopskem nebu srečal s smrtjo komaj 27-leten; večni počitek je našel v Addis Abebi. V izgnanstvu se je Jožefu in Ani leta 1917 rodil šesti sin, Marjan, ki ga je goriški nadškof Margotti leta 1940 posvetil v duhovnika. Na Goriškem je za naše ljudi naredil ogromno, saj jih je v težkih letih oskrboval

celo s hrano in obleko, pomagal je tudi sobratom v matični domovini. Opravljal je več služb v različnih škofijskih uradih, v Sovodnjah je župnikoval celih 16 let. Veliko se je posvečal mladini in zlasti skavtom, bil je pobudnik bralne značke za osnovnošolske otroke z Goriškega. Bil je med glavnimi pobudniki slovenske duhovnije v Gorici, izpeljal je nakup Borovcev v Števerjanu in stavbe, kjer je danes Sedejev dom, bil je tudi član odbora, ki je omogočil postavitev Katoliškega doma v Gorici. Štiri leta po Marjanu se je rodila Marija, ki je v Bologni diplomirala v farmacevtiki in se že v letih '40 zaposlila v znani goriški lekarni v Raštelu. Nekaj let po poroki se je izselila v ZDA, kjer živi še danes. Dne 19. septembra 1924 pa je zagledal luč sveta osmi sin Jožefa in Ane, Ivo. Po opravljenem klasičnem liceju je izbral pot medicine in diplomiral v Padovi, v ortopediji se je specializiral v Firencah.

STRAN 16

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL GORICA
v sodelovanju s KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

VSE NAJBOLJŠE, GORICA!

Glasbena prireditev ob 1000-letnici prve omembe Gorice in Solkana

GLASBENI ŠOPEK POKLANJAJO
Romina Basso, Mirjam Pahor, Enza Pecorari, Alessandra Schettino, Martin Srebrnič
Clara Bensa, Daniela Brussolo, Matija Faganel, Peter Gus, Valentina Pavio, Sara Rustja, Ingrid Silič, Boris Štakul

Andrej Bratuž, **VILLA QUAE SCLAVORUM LINGUA VOCATUR GORIZA**

Ambrož Čopi, **MALA KANTATA** ZA SOLISTA, ZBOR IN ORKESTER

IZVAJAJO
komorni zbor Nova Gorica
Orkester Ars Atelier
Stojan Kuret, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž, **torek, 18. septembra 2001 ob 20.30**

USPELO KOLESARJENJE PO GORICI

Nad tristo kolesarjev se je prejšnjo nedeljo zbralo na Travniku, od koder je startala pobuda *Gorica na kolesih*, ki jo je drugo lepo zapored priredila krajevna sekcija krvodajalcev ob sodelovanju goriških rajonskih svetov ter v organizaciji kolesarskega društva iz Koprivnega. Kolesarji so zastopali najrazličnejše generacije, od starejših do najmlajših ljubiteljev dveh koles, tako da so bili organizatorji nad uspehom pobude nadvse zadovoljni. Proga je bila dolga kar 20 km, objela pa je najznačilnejše točke našega mesta. Kot se ob podobnih priložnostih dogaja, so vsi udeleženci lahko spet okusili, kakšne proge se za kolesarje ponujajo v Gorici. Po pobudi pa spet molk.

REGATA TISOČLETNICE

V nedeljo, 9. t.m., bo tradicionalna Soška regata med Solkanom in Gorico v priredbi KK Šilec, KK Soške elektrarne. Start je predviden ob 11. uri v Solkanu, cilj pa po 13. uri v Podgori. Proga je dolga 8 km, spust pa se bo zaključil s krajšo slovesnostjo in družabnostjo v prostorih KD A. Paglavec. Prijave na sedežih društev.

GORIŠKA KRONIKA

ALPE-JADRAN PUPPET FESTIVAL

POTOVANJE V PISAN LUTKOVNI SVET

IVA KORŠIČ

Bistrooki medvedek rožnatih barv je s svojim dolgim, polžasto zavitim jezikom že nekaj dni z lepakov vabil otroke, naj spremljajo potek letošnjega jubilejnega mednarodnega lutkovnega Alpe-Jadran festivala, ki se je v organizaciji Deželnega središča za animirano gledališče (CTA) in v sodelovanju z mnogimi ustanovami na Goriškem, tudi s KC L. Bratuž in Kulturnim domom ter s PDG-jem začel v nedeljo, 2. t. m., končal pa se bo v soboto, 8. t.m. Letos slavi svojo prvo okroglo obletnico in je tesno povezan s tisočletnico Gorice, saj so se njegovi "Mali zapleti" - nekakšno nadaljevanje lanskih "Zapletov" -, pripovedi otroškega pisatelja Uga Vicica, porodili iz legend in pravljic iz Goriške. Vsak dan jih oživljata v goriški Državni knjižnici pripovedovalki Luisa Vermiglio in Serena Di Blasio s pomočjo figur, ki jih je izdelal Sergio Bon. Sicer je letošnji spored festivala uvedel *Vlak figur*, ki je velike, male in prav majčkene potnike odpeljal izpred goriške železniške postaje preteklo nedeljo popoldan in jih po ozki soški dolini pripeljal do slikovitega Kanala ob Soči. Na tem muzejskem vlaku, ki ga, žal, letos ni vlekla sopihajoča parna lokomotiva, so se med navadne potnike pomešale tudi skrivnostne osebe s še bolj skrivnostnimi kovčki in oblikovale pravo potujočo predstavo pod naslovom *Tisoč in ena zgodba na Vlaku figur*. Claudio&Consuelo, žonglerja in pripovedovalca, sta s svojimi lutkami, gorečimi baklami in drugimi vragolijami osvojila pozornost otrok že na goriški postaji pred odhodom vlaka. Med vožnjo pa so se po vagonih sprehajali Maurizio Cecchini, igralec in čarovnik, ki je z rokohitrskimi triki popolnoma očaral otroke in zabaval odrasle; Anna Di Lena, ki je iz svoje košarice privlekla marsikaj, tudi zvedavega kužka; ter Rony Bargellini in Matteo Ceramelli - Piccola Orchestra di Frontiera - , ki sta s svojimi improvizacijami zvabljala iz harmonike in čudne trobentevioline najrazličnejše motive z multietničnim prizvokom. Od časa do časa se je iz zvočnikov slišala slovenska narodno zabavna glasba bratov Avsenik in oglasil se je radio glas - Alberto Zoina iz lutkovne skupine Casa delle Marionette Firenze. Pripovedoval je zgodbice, ki so izzvenele kot bežni utrinki v drdrajočem ropotu vlaka. Ko so potniki v Kanalu izstopili, jih je na Kontradi, sugestivnem kanalskem trgu, pričakal Anton Anderle iz Slovaške - Tradične Babkove divadlo - s svojimi krasnimi stoletnimi lutkami-cirkuškimi akrobati, žonglerji, telovadci, očarljivo plesalko na vrvici... Gledalci so kar strmeli v drobne lesene marionete, čudovito izdelane do najmanjših podrobnosti, tudi v kostumih, ki so v Anderletovih rokah telovadile, skakale, žonglirale, plesale v ritmu narodnega plesa..., kot da bi bile žive, in seveda izzvale aplavz med izvajanjem svojih spretnosti. Anderletov prikaz je potrdil, da so Slovaki res mojstri z dolgoletno, bogato lutkovno zgodovino, ki z neizmerno ljubeznijo do ustvarjanja prehaja iz roda v rod. Ko so si otroci dodobra napasli oči na teh enkratnih, iz mnogih členkov izdelanih igralcih, jih je na kanalski postaji razveselilo še Papilu gledališče iz Ankarana. Maja in Brane Solce sta s svojimi krhkimi malimi papirnatimi junaki pričarala polno nežnih trenutkov. Lutke so s tem potovanjem in s petimi predstavami onkraj meje pod naslovom Gledališče ob meji brez meja spet prebile fizične, pa tudi miselne pregrade in idealno združile svoje prijatelje.

FOTO BUMBACA

Otroci se te dni ob 17. oz. 18.30 - vsak popoldan sta dve predstavi - zbirajo v lepih goriških kotičkih in spremljajo v velikem številu razne igrice, ki jih prikazujejo lutkovna gledališča iz Italije, Madžarske, Nemčije, Avstrije in tudi Slovenije (Fru Fru gledališče iz Ljubljane). Zvečer pa se v naših dveh slovenskih kulturnih hramih predstavljajo odrasli publiki lutkovne skupine z deli, ki odražajo nenehno iskanje novih smeri in umetniške poetike za učinkovitejše izrazne izpovedi, v katerih se človek-igralec zmeraj bolj utaplja v lutki-soigralcu, kateri je večkrat podrejen. Taka inovatorska in kar enigmatična uprizoritev z glasbeno podlago v živo je bila *Exit. Eine Hamletfantasie*, ki sta jo v nemščini in angleščini odigrala Michael Vogel in Charlotte Wilde iz berlinskega gledališča Figurentheater Wilde&Vogel. Prav nemškemu iskanju novih izpovednih poti je posvečeno letošnje drugo delovno srečanje, ki bo v goriški Državni knjižnici v soboto, 8. t. m., z direktorico berlinskega Schaubude Puppentheatra Silvio Brendenal. Prvo srečanje o prihodnjih načrtih lutkovnih gledališč iz Srednje Evrope je bilo preteklo nedeljo zjutraj v KC L. Bratuž. Žal je za večerne predstave tudi letos malo zanimanja; gledalci pač nimajo preveč posluha za to zelo zanimivo vejo gledališkega ustvarjanja, ki pa pri nas nima nikakršne tradicije.

BENEŠKA SLOVENIJA

ŠPETRSKA ŠOLA PRI DEŽELNEM ŠOLSKEM RAVNATELJU

VELIKA NEGOTOVOST ZA NOVO ŠOLSKO LETO

ERIKA JAZBAR

FOTO KROMA

Novo šolsko leto prihaja tudi za slovenske dijake v videmski pokrajini, vendar pri Dvojezičnem šolskem centru v Špetru niso nad njim najbolj navdušeni. Kot smo že zapisali, predvideva 12. člen zaščitnega zakona podržavljanje šolskega središča, ki ga obiskuje glavnina šolske populacije iz Nadiških dolin, vendar zaradi zamujanj in zavlačevanj pri izvajanju omenjene postavke zakona, ki ga je italijanski parlament odobril februarja letos, še danes ni jasno, kako bo potekal prvi šolski dan v Špetru. Odobritev zaščitnega zakona je zaenkrat kot novost prinesla le ukinitev s strani dežele tistih prispevkov, ki jih je središče doslej prejemalo. Kot znano je imel dvojezični šolski center, ki je s težavami nastal leta 1984, po zapleteni birokratski poti, ki jo je prehodil v vseh teh letih, status parificirane zasebne ustanove, potrebno finančno kritje za nemoteno delovanje pa je prejemal s strani dežele in slovenskih organizacij. Kako pa bo letos, nam zaenkrat nihče ne zna odgovoriti, niti odgovorni pri šoli, ki ne vedo povedati, kaj jim prinaša prihodnost in kako bodo izpeljali novo šolsko leto. V ta namen so iz Špetra poslali načelniku kabineta na šolskem ministrstvu pismo, v katerem predstavljajo v krajšem zapisu neravno rožnato situacijo. Z začetkom šolskega leta se je položaj naknadno zapletel; odgovorni pri dvojezičnem centru so sicer poslali vse potrebno gradivo za podržavljenje na pristojne urade, vendar doslej ni bilo odgovora. Pri šolskem centru se zato sprašujejo, če je dopustno, da 166 otrok, kar pomeni več kot 40 odstotkov šolske populacije Nadiških dolin, čaka s takim nejasnim položajem na 17. t.m., ko se bodo odprta šolska vrata.

Prejšnji petek je bila delegacija špetrske šole, ki so jo sestavljali vodstvo Zavoda za slovensko izobraževanje, učno in neučno osebje, starši ter predstavniki SKGZ in SSO, na sestanku z deželnim šolskim ravnateljem in slovensko nadzornico. Predstavili so mu negotovo stanje in ga vprašali, kako naprej. Šolski ravnatelj je povedal, da stanje dobro pozna, vendar gre rešiti nekatera še odprta vprašanja, ki jih besedilo zakona ne načenja, npr. problem osebja, ki bi moralo ravno tako dobiti status državnega uslužbenca; omenjena nejasnost je privedla do komplikacij, ki so vezane na različne interpretacije, ki jih dajejo na šolskem ministrstvu. Sam je večkrat posegel in se za problem zanimal. Drug problem pa je finančno kritje ene milijarde in 436 milijonov, ki ga predvideva omenjeni člen zaščitnega zakona, denar pa zaenkrat ni bil še nakazan.

V SOBOTO, 8. SPETEMBRA

ROMANJE NA STARO GORO

V soboto, 8. septembra, se bodo vsi verniki videmske nadškofije podali na Staro goro, na vsakoletno romanje, na katerem se bodo spomnili 25. obletnice potresa v Furlaniji ter se Brezmadežni zahvalili za popotresno obnovo. Božjo pot bo vodil sam videmski nadškof msgr. Pietro Brollo, vsi udeleženci pa bodo štartali z zbirne točke v vasi Carraria na Čedajskem ob 15. uri, verniki pa se bodo začeli zbirati ob 14.30. Ob 17. uri je predviden prihod na veliki trg pred svetiščem, pol ure kasneje pa bo videmski nadškof daroval slovesno mašno daritev.

Romanje na 8. september je tradicionalno vsakoletno srečanje, na katerem se verniki videmske nadškofije zbirajo že 25 let, t.j. od tragičnega leta potresa, ki je hudo prizadel Furlanijo. Priložnost je zato med ljudmi zelo občutena. Letos se bodo, kot rečeno, zahvalili Brezmadežni za popotresno obnovo, ob tem pa se bo sam videmski nadškof msgr. Brollo, ki je nastopil svojo službo med videmskimi verniki pred kratkim, izročil njej v varstvo ter jo prosil za nove duhovne poklice.

EJ

GLOSA JURIJ PALJK

O PROTIGLOBALIZACIJI

Zadnje čase so postala protiglobalizacijska gibanja kar vsakodnevna tema naših pogovorov, če pa teme že niso predmet naših pogovorov, pa se z izrazi "no global", "anti global", "social forum" in še s kakšnim podobnim srečujemo vsak dan. Lahko bi skorajda rekli, da je še posebej po nedavnem dogajanju v Genovi, kjer je prišlo do hudih izgredov med vrhom najbolj razvitih držav, postalo kar moderno na dolgo in počez govoriti o protiglobalizacijskih društvih in gibanjih, za katere se je uveljavilo mnenje, da so odraz upornštva mladih in tudi poštenja nekaterih predstavnikov iz vrst naše bogate družbe.

Najprej bi bilo prav, da bi vsaj na kratko povedali, kaj sploh sama globalizacija pomeni, da bi potem lahko poskušali doumeti, kaj hočejo predstavniki protiglobalizacijskih gibanj. Z besedo globalizacija označujemo vse tiste svetovne pojave, katerim smo danes priča in bi jih lahko označili kot pojave, ki presegajo vse državne meje, in to tako na tržnem kot na drugih področjih. Globalen je torej nek predmet, neka dejavnost, ki se uveljavi tako v Združenih državah Amerike kot tudi v Sloveniji ali pa na Kitajskem. Morda bi za primer globalnega izdelka lahko vzeli slovito, ljubljeno in seveda tudi osovraženo Coca Colo in zato, ker že govorimo o pijači, dodajmo zraven še jedačo in to poceni in skoraj vsem dosegljivo jedačo, ki jo ponazarja hamburger v MacDonaldu. Tako Coca Cola kot Mac Donald's sta tipična primera današnjih globalizacijskih izdelkov in procesov, saj s seboj prinašata res osvežitev in nahranitev za kolikor toliko sprejemljivo ceno, a prinašata obenem tudi poseben način življenja, modo, kulturo, navade in razvade. Brez ovinkov lahko rečemo, da gre za ameriški način življenja, za ameriško modo in za ameriško (ne)kulturo življenja, za globalno in globalizacijsko kulturo, ki nam je lahko všeč ali ne.

In po naše je ravno tu velik problem globalizacije, saj se tudi nam laikom zdi, da gre pri globalizaciji za širjenje ameriškega načina življenja, za širjenje ameriškega videnja sveta in seveda tudi svetovnega tržnega gospodarstva in kulture. Globalizacija pomeni dejansko poenotenje celotnega svetovnega tržišča in seveda posredno tudi kulture, navad, ne nazadnje tudi jezika, saj je danes splošno znano, da je globalni jezik sporazumevanja, lingua franca torej, pogovorna in zares nezahtevna ameriška angleščina, ameriška zato, ker so ZDA najmočnejša država na svetu in so torej uveljavile svoj jezik, posredno pa tudi svojo kulturo in navade, način življenja, s katerim se lahko strinjamo ali ne, a je dejansko postal sestavni del našega življenja.

Protiglobalizacijska gibanja, za katera je skupno predvsem to, da so izjemno razpršena, med seboj nepovezana in vsebujejo tako staromarksistične kot tudi izrazito desničarske organizacije, se torej upirajo predvsem dejstvu, da bi velika, globalna in globalizacijska podjetja postala v bistvu gospodarji sveta. Jasno je, da smo zavestno zapisali poenostavljeno trditev, a pri protiglobalizacijskih gibanjih in organizacijah gre prav zato, da predstavniki le-teh vedo, proti čemu se borijo, v zameno pa ne ponujajo ničesar ali skoraj ničesar. So proti Coca Coli in Mac Donald'su in vsemu, kar prinašata s seboj, a v zameno ne ponujajo alternativnih, predvsem pa ne sprejemljivih rešitev. Lahko je namreč reči, naj se namesto Coca Cole pije Cockta ali Chinotto, težje pa je prepričati v to nas, navadne uporabnike, še posebej, če Coca Cola stane manj in je že sama po sebi tudi uveljavljen, statusni simbol naše družbe in presega torej samo potrebo po pijači in osvežitvi. Problem je torej tudi kulturne narave in navad.

In potem se kar naenkrat znajdejo med nami ljudje, ki so do včeraj prisegali na vse tiste stvari, ki so si jih lahko privoščili predvsem zato, ker so jim jih kupovali starši in začno le-ti prav preroško oznanjati protiglobalizacijske ideje. Mislimo na tiste trume razvajenih malomeščanov in predstavnikov t.i srednjega družbenega sloja ter seveda višjega in najvišjega, ki so bili prvi v vrsti, ko so komaj začeli kupovati telovadne copate Nike, ko so začeli kupovati čevlje Timberland, ko so Benettonovi in drugi puloverji postali nekakšen "must-neobhodno potrebni", ko je bila hoja v Mac Donald'sova gostišča sveža novost in s svojim čisto proletarskim cenikom nekakšen dejavnik navidezne, a zlagane enakopravnosti in enačenja ljudi v naši, najbogatejši družbi na svetu. Zlagana je bila in je ta enakopravnost - enakost predvsem zato, ker temelji na preprostem dejstvu, da je za to "enakost" potrebno plačati določeno vsoto denarja, da vsaka navidez "enaka" stvar pač nekaj stane in od tu do preprostega in logičnega zaključka, da si vsi vsega ne moremo privoščiti, je samo še korak. Kot je seveda zlagano dejstvo, da smo vsi enaki in imamo vsi enake možnosti in seveda moderna puhlica, ki se sedaj na debelo prodaja in obeša naokrog: - "Vsi drugačni, a vsi enaki!" In zato je še kako patetično danes gledati ljudi, ki, oviti v tople Armanijeve ali Valentinove plašče in v tople, pretople, a zato toliko bolj varne odeje bogatsva, govorijo o enakosti, o tem, kako se je potrebno boriti proti globalizaciji, kako je potrebno pomagati revnim, kako je globalizacijski proces nevaren in še kaj bi lahko rekli. Imamo namreč občutek, skorajda prepričanje, da gre spet za eno tistih potegavščin, kakršnim smo bili priče že leta 1968, da se torej "dela revolucija" samo zato, da se ohrani tisto, kar se ima, da se pridobi še kaj več, predvsem pa to tako, da svojega bogastva ni potrebno z nikomer deliti. Če zgodovinski spomin seže v leto 1968, vidimo takratne "revolucionarje" oblečene prav v Valentinove in Armanijeve obleke, trdno na oblasti, zavaljene, a predvsem bogate gospe in gospode, ki so uresničili do popolnosti besede velikega Ciorana, ko jim je takrat, ko so bili še kot "revolucionarji"na barikadah, sočno in zajedljivo dejal: "Protestirajte, le protestirajte! Tako ali drugače boste postali notarji!"

Globalizacija prinaša s seboj dobre in slabe stvari, prav gotovo pa je veliko bolj resna zadeva, kot bi nam jo bili pripravljeni prikazati tisti, ki se v naši družbi nočejo odpovedati ničemur, a bi vseeno radi stali na strani tistih, ki danes ničesar nimajo!

ZLSD DOMNEVNO KRŠILA ZAKONSKO DOLOČILO O FINANCIRANJU POLITIČNIH STRANK

KRITIKE ZOPER IZVAJANJA DENACIONALIZACIJE

MARJAN DROBEŽ

V državnem zboru, sedežu najvišjega zakonodajnega telesa, ki so ga med počitnicami tehnično posodobili, se pripravljajo na prvo novo zasedanje, ki naj bi bilo v torek, 18. septembra. Življenje se seveda v vseh prvinah in razsežnostih nadaljuje, tako da je podobno večnemu krogu. Iz domače kronike omenjamo odmeve na ugotovitve, da je ZLSD (njen predsednik je Borut Pahor, sicer tudi predsednik parlamenta) kršila 21. člen Zakona o političnih strankah, ki prepoveduje prejemanje sredstev za financiranje strank iz tujine. ZLSD Boruta Pahorja je pred lanskimi državnozborskimi volitvami prejela 5,5 milijona tolarjev prispevka, ki ji ga je poslala angleška Laburistična stranka, prek angleške Westminstrske fundacije in tako imenovanega Kalandrovega društva v Ljubljani.

Postopek zoper stranko oziroma njeno vodstvo se še ni začel, kar se drugim političnim okoljem zdi zelo pomenljivo. V policiji pravijo, da bi bili pristojni za pregon le v primeru, če bi šlo za kaznivo dejanje, tako pa se je zgodil prekršek, za take prekrške pa naj bi bilo pristojno Ministrstvo za finance. V tem slednjem pa so se zadevi izognili s trditvijo, da lahko nadzor nad porabo sredstev strank izvajajo le v primerih, ko so ta izplačana iz proračuna. Tudi Računsko sodišče se doslej ni odzvalo. V drugih političnih strankah sedanje parlamentarne in vladne večine pa so z zapleti pri financiranju ZLSD zadovoljni, ker naj bi bila oslabljena stranka Boruta Pahorja bolj popustljiva pri koalicijskem usklajevanju vrste vročih tem, o katerih bo Državni zbor razpravljal v jesenskem obdobju.

V Sloveniji na raznih ravneh ocenjujejo izvajanje zakona o denacionalizaciji, ki je bil sprejet kmalu po osamosvojitvi države. Ministrstvo za pravosodje je letno poročilo o izvajanju denacionalizacije pripravilo in ga državnemu zboru predložilo v oceno in sprejem. Pri tem pristojni organi navajajo podatke, ki naj bi kazali na uspešno izvajanje zakona, zaradi česar bi bila denacionalizacija lahko zaključena, tako kot je predvideno, do konca leta 2002. Po mnenju drugih, predvsem lastnikov odvzetega premoženja, pa so postopki prepočasni, tudi zaradi političnih nasprotovanj.

Državni sekretar v ministrstvu za pravosodje Marko Starman je povedal, "da je bilo po vladni statistiki do konca letošnjega maja pri upravnih organih vloženih 35.858 denacionalizacijskih zahtevkov, v celoti pa je končanih 64 odstotkov zahtevkov, od tega dve tretjini pozitivno. Nerešenih zahtevkov je še kakih 36 odstotkov ali kak odstotek več. Odločeno je bilo o več kot 61.000 hektarjih kmetijskih zemljišč, vrednih okoli šesto milijonov nemških mark. Lastniki so nadalje dobili vrnjenih 109.000 hektarov gozdov, odločeno je bilo tudi o skoraj 660.000 kvadratnih metrih stanovanj, pa o 511.000 kvadratnih metrih stavbnih zemljišč. V največjem številu primerov je bilo ugodeno zahtevam oziroma vlogam nekdanjih lastnikov".

V Sloveniji je nerešenih še nad petsto zahtevkov upravičencev. Mnogi med njimi so zapleteni, ker so povezani z ugotavljanjem državljanstva upravičencev.

VRAČANJE PREMOŽENJA AVSTRIJSKIM DRŽAVLJANOM

Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je v torek, 28. avgusta, v pogovoru na državni TV, pojasnil potek vračanja premoženja avstrijskim denacionalizacijskim upravičencem. Poudaril je, da je bila doslej razrešena ena tretjina od vloženih 1.617 zahtevkov, v vrednosti 152 milijonov nemških mark, pri čemer je bilo vrnjenih 90 odstotkov zahtevanih stanovanjskih in 96 odstotkov zahtevanih poslovnih objektov. Po ministrovih besedah je bilo vrnjenega za okoli sto milijonov mark premoženja. "Zelo veliko, kadar se pogovarjamo z Avstrijo in nam ta očita, da jim kaj dolgujemo. Lahko jim rečemo: mi smo zelo, zelo veliko vrnili", je v televizijski oddaji *Odmevi* dejal šef slovenske diplomacije in dodal, "da je s temi podatki med njunim nedavnim srečanjem seznanil tudi avstrijsko zunanjo ministrico Benito Ferrero-Waldner.

Na omenjene podatke in izvajanje dr. Dimitrija Rupla se je odzval dr. Janez Šinkovec, bivši sodnik ustavnega sodišča. Vprašal se je, kako je mogoče, da Slovenija vrača premoženje avstrijskim državljanom, "saj bi upravne in druge državne organe, ki odločajo v postopkih denacionalizacije moral zavezovati drugi odstavek 27. člena avstrijske državne pogodbe. Ta se glasi: Federativna ljudska republika Jugoslavija, tak je bil naziv države po drugi svetovni vojni, lahko zapleni, zadrži ali likvidira avstrijsko premoženje, pravice in interese, ki se nahajajo na jugoslovanskem ozemlju ob dnevu uveljavitve te pogodbe, avstrsijska vlada pa bo avstrijskim državljanom poravnala odškodnino za premoženje, ki jim je bilo odvzeto na podlagi omenjenega odstavka". Nekdanji ustavni sodnik opozarja, "da so bile s temi akti razrešene reparacije za škodo povzročeno naši državi med drugo svetovno vojno, in se sprašuje, "ali naj bi bili avstrijski državljani dvakrat upravičeni do odškodnine za odvzeto premoženje". Po njegovem so skrivalnice, ki se jih gre slovenska država pri vračanju premoženja avstrijskim državljanom, neverjetne, posledice pa bodo naravnost grozljive. "Ali bo zadevo raziskalo državno tožilstvo in uvedlo kazenski postopek zoper odgovorne osebe, ki so očitno zlorabile svoj položaj na škodo slovenskega premoženja".

V okviru te kronike dogodkov še spodbudna vest, ki jo je sporočil Državni statistični urad. V Sloveniji se je v letu 2000 v primerjavi s predhodnim letom po več kot desetletju rodilo več otrok. Na svet je privekalo 18.180 novorojenčkov, kar je za 3,6 odstotka več kot leto prej. Ob koncu leta 2000 je v Sloveniji živelo 1.990.094 prebivalcev.

OB 1000-LETNICI PRVE PISNE OMEMBE SOLKANA, GORICE IN GORIŠKE

ZAKLJUČNE PROSLAVE OB JUBILEJU GORIŠKE

V Novi Gorici in Solkanu potekajo zaključne proslave in prireditve v počastitev 1000-letnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške. Trajale naj bi do 10. oktobra, ko bodo v Solkanu položili temeljni kamen za novo obvoznico, prometnico, ki bo promet z osebnimi vozili in s tovornjaki preusmerila na obrobje naselja, v smeri proti trnovsko-banjški planoti oz. proti Tolminu in Kobaridu. Zgodovinskih tisoč let, ki potrjujejo prisotnost Slovencev na tem območju ob meji z Italijo, so začeli proslavljati že leta 1994.

Kljub velikim zamislim, predstavljanju najvažnejših vidikov tisoč letnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in ozemlja, na katerem so pozneje razvili Goriško pokrajino, ter kljub naporom prirediteljev, nad celotnim proslavljanjem lebdi temna senca. Nova Gorica in Gorica se namreč nista mogli sporazumeti za skupno proslavo 1000-letnice Gorice, o čemer se nista dogovorila oba župana, Črtomir Špacapan in Gaetano Valenti. Javnosti doslej nista obrazložila vzrokov za to, da ni bilo skupne proslave.

Na slovenskem območju sicer brez zastojev ali ovir izvajajo program v počastitev omenjene tisočletnice. Danes, v četrtek, 6. septembra, ob 20. uri, bodo v Solkanu predstavili Zbornik o tisoč letih Solkana, ki nosi naslov *Jako stara vas na Goriškem je Solkan*, uredil pa jo je domačin, zgodovinar dr. Branko Marušič. V delu, ki obsega nad 500 strani običajnega knjižnega formata, je 40 avtorjev objavilo 46 razprav in člankov. Brez sprememb ali dodatkov je objavljen članek zgodovinarja dr. Franca Kosa z naslovom *Jako stara vas na Goriškem je Solkan*, ki ga je urednik izbral tudi za naslov zbornika. Sicer je publikacija razdeljena na šest vsebinskih sklopov. Prvi, najbolj obsežen, je namenjen preteklosti. Sledita sklopa o mizarstvu, ki je bila največja značilnost Solkana, ter o krajevnem narodopisju, jezikoslovju in umetnosti. Posebej so prikazani nekateri pomembni solkanski rojaki. Trije članki predstavljajo poglavje *Okolje in prostor*. Zadnji sestavek pa ima naslov *Spomini, pričevanja*. Velik del sodelavcev zbornika so Solkanci, sodelovanje drugih uglednih piscev pa kaže, da je domoznanstvo Solkana toliko pomembno, da je prešlo krajevne okvire. Po tisoč letih, odkar se naselje prvič omenja v pisanem zgodovinskem viru, je prvič dobil daljši monografski pregled v obliki zbornika, ki seveda ni vse obsegajoči krajepis, pač pa le knjiga ravnovrstnih člankov in razprav, ki jih v celoto povezuje ime Solkan. Namen zbornika ni bila objava celovite zgodovine Solkana, pač pa je pregled, ki naj še bolj odpre vrata prihodnjim raziskavam problematike tega naselja, ki je bilo v vsej zgodovini tesno povezano z Gorico. Za take raziskave je na voljo dovolj raznega gradiva in drugih virov.

V soboto, 8. t.m, bodo odkrili obeležje v čast 1000-letnice prve pisne omembe Goriške. Spominsko obeležje bodo postavili na travniku pred občino Nova Gorica, izdelal pa ga je akad. kipar Marko Pogačnik iz Šempasa. Napovedujejo, da se bo nekaterih slovesnosti udeležil tudi predsednik Slovenije Milan Kučan. Morda se bo srečal s predsednikom Republike Italije Carlom Azegliom Ciampijem, ko bo ta v nedeljo 16. septembra obiskal Gorico.

M.

MARIBORSKI POMOŽNI ŠKOF ANTON STRES O POMENU ŠOLE

ODPRTO PISMO OB ZAČETKU NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

V Sloveniji se je v ponedeljek, 3. septembra, začelo novo šolsko leto, 2001/2002. Glede na upadanje števila rojstev, kar je ena največjih skrbi slovenske demografske politike, se zmanjšuje tudi število otrok v osnovnih šolah. V novem šolskem letu 446 osnovnih šol v državi obiskuje skupaj 179.507 učencev, medtem ko je v šolskem letu 1992/1993 bilo okoli 218 tisoč učencev. Od omenjenega skupnega števila učencev v tem šolskem letu je 21.966 prvošolčkov. V gimnazije in druge srednje šole raznih usmeritev se je vpisalo okoli 100 tisoč dijakov. V Sloveniji je srednjih šol 158. Od omenjenega števila je 25.670 tistih dijakov, ki bodo obiskovali prve razrede gimnazij oz. drugih srednjih šol.

V obdobju počitnic so opravili prenovo ali druga dela na mnogih šolskih zgradbah. Vse šole imajo računalnike in povezavo s svetovnim spletom, s čimer se učenci oz. dijaki seznanjajo z osnovami informacijske tehnologije. Vzorno je poskrbljeno tudi za prevoze učencev oz. dijakov iz oddaljenih krajev v šole, ter za njihovo prehrano med poukom. Revnejši učenci oz. dijaki prejemajo malico ali kosilo brezplačno. Med značilnostmi novega šolskega leta v Sloveniji omenjamo, da je 161 osnovnih šol opravilo prehod iz dosedanje osemletke v obvezno devetletno šolo. V celotnem osnovnem šolstvu bodo ta prehod izvedli v šolskem letu 2002/2003.

Ob začetku novega šolskega leta je dr. Anton Stres, mariborski pomožni škof, objavil odprto pismo slovenski javnosti, posebej staršem otrok. Objavil ga je slovenski katoliški tednik *Družina* v svoji zadnji številki. V njem poudarja, "da razlikujemo vzgojo in izobraževanje, čeprav sodita skupaj in se nujno dopolnjujeta. Izobraževanje in razvijanje človekovih umskih sposobnosti je seveda nepogrešljivo. Vendar pa se mlad človek odloča tudi za svoje prihodnje življenjske vrednote: za to, za kar bo živel, za kaj si bo najbolj prizadeval. Mlad človek si mora pridobiti jasne poglede o vrednotah in ciljih, za katere je vredno živeti in se zanje truditi. Šele tako si pridobi jasno zavest o tem, kaj on je in kaj naj bo. Samo tedaj bo tudi samozavesten in ponosen, "suveren" in neodvisen od menjav javnega mnenja in drugih manipulacij. Iz povedanega nedvoumno izhaja, da se država v svojih izobraževalnih in vzgojnih dejavnostih nikakor ne more obnašati absolutistično in avtoritarno. Vloga države je na šolskem področju, posebno kar zadeva vzgojo kot posredovanje temeljnih življenjskih vrednot, le subsidiarna, torej samo dopolnjuje vzgojo, ki jo imajo otroci v svojih družinah, in to vzgojo podpira in pospešuje".

Dr. Stres je ob začetku novega šolskega leta v Sloveniji v odprtem pismu javnosti še zapisal, "da so tudi druge družbene skupine iz tega ali onega razloga zainteresirane za to, kar se dogaja v šoli. Ne nazadnje ima vzgojno nalogo in odgovornost tudi Cerkev, predvsem ko gre za moralno in duhovno oblikovanje njenih mladih vernikov".

M.

ODKRITO GROBIŠČE ŽRTEV POVOJNIH POBOJEV

Na območju Slovenske Bistrice so v nekdanjem zaklonišču našli več človeških kosti, ostankov žrtev poboja iz januarja 1946. Domačini so že od tedaj pripovedovali pretresljivo zgodbo o tem, da so takratni oblastniki v zaklonišču tovarne Impol umorili nekaj ljudi, češ da so bili sodelavci nemških okupatorjev. Po poboju naj bi vhod v zaklonišče zaprli z minami. Po neuradnih ocenah naj bi bilo tam umorjenih vsaj 80 ljudi. Ohranja se tudi pripoved, da naj bi tedaj umorili tudi nekaj članov grofovske družine Attems. Prizorišče so že obiskali kriminalisti, preiskovalni sodnik in državna tožilka. Preiskavo nadaljujejo.

POŠTNE POŠILJKE ŽE NASLEDNJI DAN

Pošta Slovenije je na vzorcu enega milijona sprejetih pisemskih in paketnih pošiljk opravila analizo kakovosti prenosa takih pošiljk v poštnem omrežju. Rezultati analize so pokazali, da Pošta Slovenije skoraj 90% vseh pošiljk dostavi naslovnikom že naslednji dan. Hitrost prenosa poštnih pošiljk se je v primerjavi z letom 1997 izboljšala za skoraj 3 %. Slovenija se lahko na tem področju primerja z državami EU, oz. jih celo prekaša.

PREJELI SMO

NEDELJSKI GOST FRANCO JURI

Med tednom večkrat najavljena televizijska oddaja, pogovor novinarja Lada Ambrožiča s Francom Jurijem, ki je potekala 12. avgusta, je vzbudila precejšnje zanimanje. Po koncu oddaje sem ostal precej razočaran.

Predvsem me je razočaral priznani in ugledni novinar Ambrožič, ki je prepustil sogovorniku Juriju, da je potekal pogovor po njegovih poteh. Sicer je bil pogovor dopadljiv, tehnično brezhiben, vsebinsko pa po okusu in željah Franca Jurija.

Sprašujem se, ali je bil predvsem namen novinarja prikazati Jurija zgolj kot risarja karikatur in le obrobno govoriti o drugih stvareh. Ugotavljam, da je bil ta cilj dosežen, kajti novinar je bil ves čas v senci.

Ko sta se sogovornika le dotaknila globalnega zaščitnega zakona za Slovence v Italiji, je Juri natrosil več neresnic. Ali je Juri morda pozabil, da so zamejci poglobljeno spremljali delovanje takratnega državnega sekretarja Jurija in nikoli niso soglašali z njegovimi prijemi? Omenjam samo dialog, ki je potekal, in to dlje časa, v pismih bralcev v dnevniku Delo *med pisateljem Borisom Pahorjem in Jurijem. Spomnimo se ocene, ki sta jo nanizala znana borca za pravice Slovencev v Italiji Samo Pahor in Primož Sancin. O tem prepustimo sodbo našim zamejcev in tem prizadetim ljudem.*

Ostalih prebliskov, sicer simpatično podanih, ne bom komentiral, čeprav imam sam tudi nekaj negativnih izkušenj in obljub od strani tega državnega sekretarja in ki zadevajo ureditev spominskega obeležja žrtvam II. tržaškega procesa na Opčinah.

Sklepno misel pošiljam uglednemu novinarju Ladu Ambrožiču takole: Kako je mogoče, da tako priznani novinar dopusti, da ga v svoje vode popelje, sicer izkušeni sogovornik, in dopusti, da le-ta v lastno reklamo trosi osladne besede o lastnih velikih dejanjih.

Morda se bodo oglasili tudi drugi pisci, ki jim intervju ni dal želenih osvetlitev dejanj, torej neposredne jasne odgovore tako, kot je zatrjeval v pogovoru Juri.

KARLO KOCJANČIČ

ITALIJANSKO PRAVO

NOVA PRAVNA UREDITEV ZA KMETIJSKE PODJETNIKE (3)

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 228 z dne 18. maja 2001, o katerem smo doslej pisali v zvezi z novo definicijo kmetijskega podjetnika, stranskih kmetijskih dejavnosti, kmetijskih zadrug in kmetijskih osebnih ter kapitalskih družb, prinaša še nekaj novosti, s katerimi se bodo kmetijski podjetniki pogosto srečevali pri urejanju svojih dejavnosti. Gre za spremembe v omejitvah pri razpolaganju z nepremičninami, ki so bile kupljene v sklopu predvidenih davčnih olajšav in v pomembnem dopolnilu določbe, ki urejuje prednostno pravico v primeru prodaje kmetijskih nepremičnin.

Z ozirom na prvo omenjeno spremembo je časovni rok, v katerem kmetijski podjetnik, ki je kupil kmetijsko nepremičnino s predvidenimi davčnimi olajšavami (registrski in hipotekarni davek v fiksni meri in katastrski davek v enoodstotni davčni meri), ne sme te nepremičnine prodati ali prenehati s kmetijsko dejavnostjo, znižan od dosedanjih desetih na pet let. Prav tako je na pet let znižan rok za predčasno poravnavo kmetijskega olajšanega posojila.

Zakon nato prvič uvaja za omenjeno omejitev razpolaganja dve specifični izjemi:

1) prepoved ne velja v primeru prodaje ali najema, ki sta namenjena zakoncu, sorodnikom do tretje stopnje ali svakom do druge stopnje, ki tudi sami izvajajo kmetijsko dejavnost, kakršno definira novi člen 2135 civilnega zakonika;

2) prepoved ne velja v primeru prodaje, do katere pride v sklopu izvajanja evropskih, državnih ali deželnih projektov, ki so namenjeni uvajanju mladih v kmetijstvo ali spodbujanju predčasne upokojitve na tem področju.

Dalje je predvideno, da se omejitev tridesetletne nedeljivosti, ki jo predvideva zakon št. 817/71 za zemljišča, ki so bila kupljena s kreditnimi državnimi olajšavami, zniža na petnajst let.

Z ozirom na prednostno pravico v primeru prodaje kmetijskih zemljišč pa gre povedati naslednje. To je pravica, ki jo urejujeta 8. člen zakona št. 590/65 in 7. člen zakona št. 817/71. Prednostno pravico do nakupa kmetijskega zemljišča dajeta najemniku in lastniku - neposrednemu obdelovalcu sosednjih zemljišč, katerim mora prodajalec javiti nameravano prodajo in njene osrednje pogoje. Z ozirom na prednostno pravico lastnika sosednjih zemljišč je v praksi pogosto prihajalo do pravne nejasnosti v primeru več neposrednih obdelovalcev, katerih zemljišča so vsa mejila na nepremičnino, ki je bila predmet napovedane prodaje, in ki so vsi izrazili pripravljenost za nakup. Komu v tem primeru pristoja prednostna pravica? Odgovori, ki jih je dala sodna praksa, so bili vsi, kar jih je možno (tistemu, ki je prvi javil odgovor; vsem skupaj pro-kvota: nikomur; tistemu, ki je najbolj sposoben uresničiti namene zakona, ki to pravico predvideva). Zakon, o katerem teče tu beseda, uvaja sedaj nekaj prednostnih kriterijev, ki so po vrsti tile: prisotnost kmetovalcev med osemnajstim in štiridesetim letom v podjetjih, ki so zainteresirana za nakup, v zadrugah pa njihovo število in posedovanje znanja, ki ga predvideva zakonski akt št. 1257/99 Evropskega sveta.

KONEC

RAZSODBA KASACIJSKEGA SODIŠČA

VEČJE VARSTVO ZA KUPCE S PREDPOGODBO

Predpogodbe so spet prišle pod drobnogled kasacijskega sodišča. Kaj se namreč zgodi, kadar se stranki pogodbeno obvežeta, da bosta v določenem roku sklenili kupoprodajno pogodbo, med pogodbenim rokom ali po njem pa se pogodbeni predmet poškoduje ali na katerikoli način izgubi svoje poglavitne kakovosti, ki so ga opredeljevale v trenuntku, ko je bila predpogodba sklenjena? Na to vprašanje je odgovorilo kasacijsko sodišče z razsodbo št. 9636/2001. Slučaj, ki je dal povod za sodni spor, je bil sicer nekoliko bolj zapleten, saj je šlo za stanovanja v okviru javnega stanovanjskega načrtovanja, v katerem je prišlo do raznih birokratskih zapletov. Oškodovani predpogodbeni kupec je zaradi zavlačevanja s sklenitvijo dokončne pogodbe in zaradi hib, ki so se pri stanovanju začele pojavljati, vložil na sodišče prošnjo za postopek, ki ga predvideva člen 2932 civilnega zakonika. Gre za razsodbo, ki naj sama po sebi nadomesti nesklenjeno dokončno pogodbo. Obenem pa je zahteval, naj sodnik obsodi podjetje tudi na popravilo nepremičnine ali na povračilo zanj potrebnih stroškov. Sodnik je ugodil obema zahtevama z utemeljitvijo, da sama nadomestna razsodba ne more predstavljati zadostnega jamstva za predpogodbenega kupca.

Razsodba uvaja novo smer v tolmačenju omenjenega člena 2932 civilnega zakonika, saj je doslej prevladovala interpretacija, po kateri lahko sodna razsodba nadomesti nesklenjeno pogodbo samo pod istimi pogoji, ki so bili predvideni v predpogodbi in torej brez sprememb.

DH

Z ZAČETKOM LETA 2002 REVOLUCIJA V DENARNICI

S HITRIMI KORAKI SE BLIŽA SKUPNA VALUTA EVRO

MARA PETAROS

Do fizične uvedbe skupne evropske valute manjka samo še nekaj več kot sto dni. S 1. januarjem 2002 bo namreč skupna evropska valuta postopno zamenjala posamezne državne valute v dvanajstih državah, ki sestavljajo Evropsko monetarno unijo. V naslednjih dveh mesecih bosta v državah Evropske monetarne unije krožili dve valuti, in sicer dosedanja državna valuta in evro, s 1. marcem prihodnjega leta pa se bomo morali svojim državnim valutam popolnoma odpovedati.

V teh stotih dneh, ki nas še ločujejo od fizične uvedbe evra, bodo morale osrednje banke, postopoma založiti vse banke raztresene po državnem ozemlju, z novimi bankovci in kovanci, tako da bodo lahko že na prvi delavnik novega leta poslovali z novim denarjem. Ta operacija bo izredno zahtevna, saj je treba novo gotovino razdeliti do 31. decembra 2001, v naslednjih dveh mesecih pa bodo morale osrednje banke posameznih držav odrediti vse potrebno, da bodo počasi umikale s tržišča stare bankovce in kovance, ki bodo samo še za zbiratelje ali za odpad.

Istočasno pa moram omeniti, da gre pri zamenjavi starih bankovcev in kovancev z novimi za izredno velike količine, saj je treba v dvanajstih državah, ki trenutno sestavljajo Evropsko monetarno unijo, popolnoma zamenjati ves denar, ki je trenutno v obtoku. Zato se evropska centralna banka, pa tudi osrednje banke posameznih držav mrzlično pripravljajo na ta edinstveni dogodek, ki mu v svetovni zgodovini ni primerjave.

Tako so v četrtek, 30. avgusta 2001, v Frankfurtu predstavili nove bankovce in kovance, ki bodo v naslednjih dneh postali najbolj občuten znak evropske integracije. Trenutno so tiskali bankovce po 5, 10, 20, 50, 100, 200 in 500 evrov. Bankovci se med seboj razlikujejo po barvi in po velikosti. Za večje vrednosti bankovca je tudi velikost znatno večja. Na prednji strani bankovca je slika mostov, portalov, oken, kar naj bi pomenilo odprtost do bližnjega in povezovalni element nove valute. Poleg tega pa so posebno pozornost posvetili zaščiti potrošnikov, saj bo ponarejanje novih bankovcev zelo težko. Poskrbeli so namreč za več zaščitnih potez, ki so jih predstavili šele na četrkovem srečanju, da bi onemogočili ponarejanje bankovcev.

Na nove bankovce in kovance se bo seveda treba najprej navaditi. Iz zadnjih anket, ki so jih izvedli v Italiji, izhaja, da šestdeset odstotkov vseh intervjuvancev sploh ne ve, kaj je evro, nadaljnjih petnajst odstotkov intervjuvancev pa ima o evru le zelo skromne informacije. Tudi za boljšo informiranost potrošnikov bodo poskrbele osrednje banke posameznih držav, ki bodo sledile skupnemu programu, ki so ga izdelali strokovnjaki pri Evropski centralni banki. Potrošnike bodo osveščali preko radijskih in televizijskih oglasov in preko časopisov. Ker pa je televizija daleč najbolj razširjena med potrošniki, bodo vsaj v Italiji skušali privilegirati prav to sredstvo množičnega obveščanja. Evropska centralna banka pa je poskrbela tudi za časovno razporeditev oglasov. V prvi fazi privajanja na evro bodo potrošnike informirali, da skupna evropska valuta resnično obstaja, koliko znaša njena vrednost, kakšni so bankovci in kovanci ipd. V drugi fazi pa bodo informacije bolj konkretne, saj bodo temeljito predstavili značilnosti vsakega posameznega bankovca in kovanca ter njegovo vrednost. Vsak potrošnik pa lahko poišče vse potrebne informacije tudi na posebni spletni strani Evropske centralne banke (**www.euro.ecb.int**), kjer v enajstih jezikih in na 4.000 straneh predstavljajo značilnosti novega denarja. Na tej spletni strani lahko vidimo, kakšni bodo posamezni bankovci in kovanci. Najdemo pa tudi celo vrsto informacij o zgodovini in uvajanju evra, novice o novi evropski valuti in lažjo igrico za otroke, ki se morajo tudi sami naučiti, kako bo potekal plačilni promet po novem.

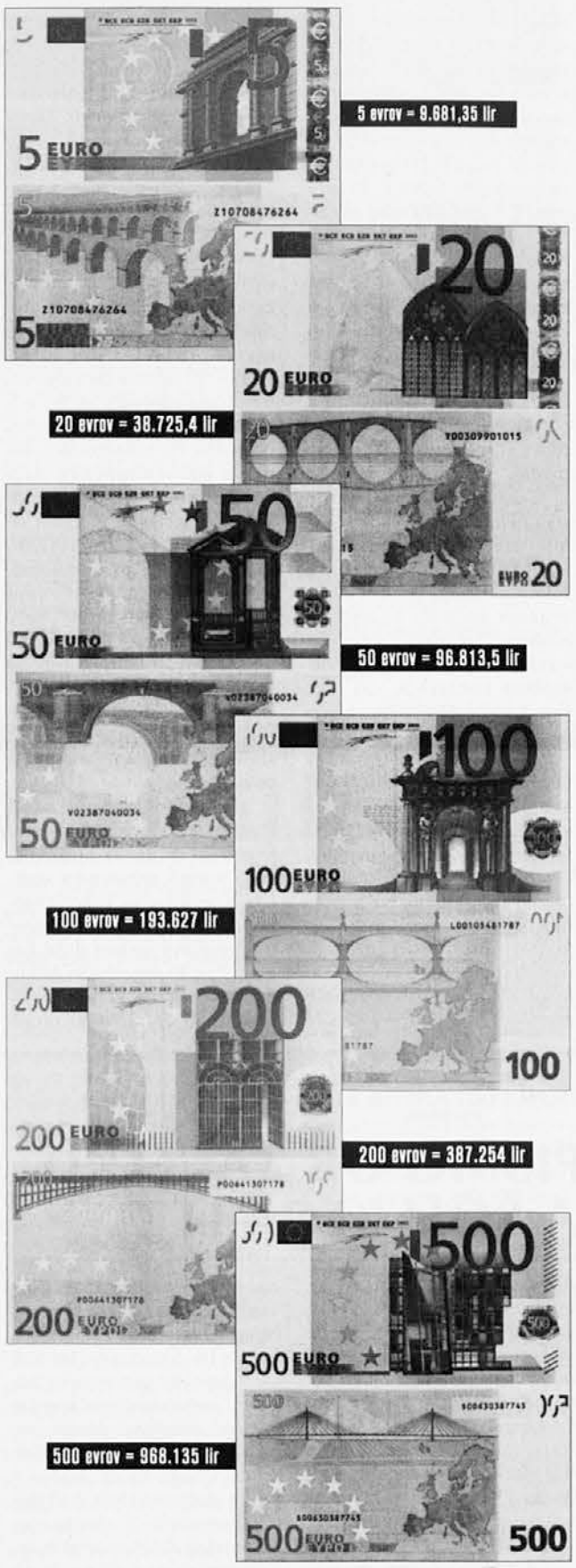

Popolna zamenjava gotovine pa prinaša nedvomno veliko tveganja in težav. Vsesplošna težava, s katero s trenutno spoprijemajo v glavnem ekonomisti, je predvsem potencialna rast inflacije zaradi spreminjanja cen iz trenutne nacionalne valute v novo skupno evropska valuto. Lahko bi se namreč zgodilo, da bi se zaradi zaokroževanja cen navzgor velika večina dobrin ali storitev podražila, kar bi lahko sprožilo ponovno rast inflacije. Danes stane npr. skodelica kave 1.500 lir, kar velja 77 stotink evra. Marsikateri gostinec bi lahko zaradi lažjega obračunavanja povišal ceno na 1 evro, to pa pomeni, da bi za isto dobrino plačali kar 1.936,27 lir, kar je za skoraj tretjino več. To bi se lahko ponovilo pri veliki večini proizvodov, ki imajo majhno unitarno vrednost. Ta pojav smo že občutili, ko je država sama določila novo ceno za stolpec stav Totocalcio, ki bo po novem stal 1 evro, kar bi veljalo v lirah 1.936,27 lir.

Da bi zaščitili potrošnike pred nenadzorovano rastjo posameznih cen, so osrednje banke posameznih držav, po priporočilih Evropske centralne banke, izdelale natančna navodila, kako naj poteka pretvarjanje iz ene valute v drugo. Zato menijo, da pri tem ne bo posebnih težav. Če pa bi se rast cen dejansko uresničila, naj bi to postal le kratkoročen ekonomski pojav, menijo pri Evropski centralni banki. Zaradi večje prozornosti cen in lažje primerljivosti se bodo potrošniki sami odločali za tistega prodajalca, ki bo nudil bolj ugodne cene in, po ekonomski teoriji ponudbe in povpraševanja, naj bi srednjeročno oziroma dolgoročno prodajalci postopoma prilagodili svoje prodajne cene nižjim vrednostim.

Pri prehajanju iz stare gotovine na novo pa lahko pride do drugih težav. Predvsem slabo informirani potrošniki bodo lahko postali žrtve nepoštenih in tatov, ki bodo neznanje izkoriščali v svojo korist. Ravno zaradi tega bomo lahko lire zamenjali v evro samo na banki ali na pošti, in to šele v drugi polovici meseca decembra. Nikakor pa tega ne moremo storiti kar doma, kot nam obljubljajo nekateri obiskovalci. V zadnjih dneh smo že lahko v časopisih brali, da so nekatere upokojenke nasedle "naključnim" obiskovalcem, ki so se predstavili kot nameščenci kake banke in trdili, da jim lahko zamenjajo lire v evro. To je bila seveda gola prevara. Druga težava, ki bo nedvomno nastala, pa je ugotavljanje vrednosti posameznih dobrin in storitev ter primerjanje prejšnjih cen v lirah z novimi v evrih.

Vsaj v prvem obdobju ne bo odveč, če bomo imeli med nakupovanjem pri sebi žepni računalnik, da bomo lahko preračunali ceno. Seveda se bomo morali na nove vrednosti še posebej naučiti. Če velja 50 lir zelo malo, se moramo zavedati, da velja petdeset evrov celih 96.813,5 lir, to je skoraj 100.000 lir. Prav zaradi večje unitarne vrednosti evra pa čaka vse potrošnike že s prvo plačo v novem letu pravi šok, ko se bo njihova plača nenadoma drastično zmanjšala, pa čeprav bo imela še vedno vsaj približno enako kupno moč.

GOSPODARSTVO

PO MNENJU ENOLOGOV

DOBRA TRGATEV, DOBRA VINA!

Trgatev 2001 bo prinesla visokokakovostna vina! To je mnenje tehnikov in enologov, ki v teh dneh, ob vse bližji glavni trgatvi, opravljajo potrebne analize v vinogradih. Pravzaprav se je letošnja trgatev že začela, saj so strokovne službe oziroma nekateri odjemalci grozdja že konec avgusta naročili trganje manjših količin sauvignona in chardonaya, ker so pač potrebovali grozdje z določeno stopnjo kislin in sladkorjev za izdelavo svežih vin, ki bodo kot taka kmalu tudi že na tržišču oziroma bodo ta mošt namenili za osnovo raznih penin. Analize minulih dni pa kažejo, da grozdje lepo dozoreva in da bo prav kmalu doseženo idealno razmerje med kislinami in sladkorno stopnjo, tako da bo tudi nastopil čas za glavno trgatev.

Letošnja vinska letina v Brdih, na Krasu in v Bregu se napoveduje dobro, a to velja le za tiste vinograde, ki jih ni preveč prizadela suša in ki so bili primerno oskrbovani med letom. Starejši vinogradi niso tako trpeli pomanjkanja vode. Suša je zlasti prizadela mlade nasade oziroma trte, ki so cepljene na bolj plitvih podlagah. Za dosego visoke kakovosti je seveda odločilnega pomena tudi obremenitev po trsu. V glavnem vinogradniki, ki stekleničijo svoja vina, tudi skrbijo, da so vinogradi primerno obremenjeni in da je zato na trti le toliko grozdja, da lahko doseže idelana razmerja sladkorja, kislin in drugih snovi, ki ustvarijo primerno kakovostno strukturo prihodnjega vina.

Topli in suhi avgustovski dnevi so omogočili zelo primerno dozorevanje, to pa bo dalo nekakšno hrbtenico vinu, potrebno strukturo in izrazito sortno cvetico ter intenzivnost vonja. Letošnja letina je bila precej zahtevna, celo težka. Marsikje je vinograde prizadela spomladanska pozeba. To je tudi precej znižalo količino pridelka. Po nekaterih ocenah naj bi letos v Furlaniji-Julijski krajini pridelali nekaj več kot enainpetdeset milijonov hektolitrov vina, kar je približno pet odstotkov manj kot lani. Manj vina so pridelali le leta 1997 oziroma leta 1957. Drugod je klestila toča. V Brdih je največ škode naredila toča, ki je padala konec julija, ko se je grozdje že pisalo. Precej težav sta povzročali tudi peronospora in oidij, tako da so zdravi le tisti vinogradi, ki so bili redno in s pozornostjo škropljeni s primernimi pripravki, drugod pa sta ti dve bolezni povzročali kar precej skrbi, obolelo grozje pa ne more biti namenjeno za visokokakovostna vina. V Brdih se je torej začela trgatev belih sort, glavna trgatev pa je tik pred vrati. Odvisno bo le od vremena, kdaj se bo začelo zares. Najprej bodo v mladih vinogradih pobirali chardonay in sivi pinot. Ostale sorte bodo še malo počakale, za trgatev črnih sort grozdja pa bodo v Brdih čakali vsaj še dvajset in več dni. V Bregu na Tržaškem se bo trgatev, ob primernem vremenu, začela ta konec tedna, na Krasu pa bodo še čakali, še zlati ker je grozdje zdravo in vsak dan pridobiva na sladkorni stopnji in vsebnosti ostalih snovi, ki dajejo prihodnjemu vinu značilnosti vonja, okusa in barve.

MESECA NOVEMBRA BO VRH INCE V TRSTU

Srednjeevropska pobuda, ki je znana s kratico INCE, bo v dneh od 22. do 24. novembra priredila svoj vrh v Trstu. Obenem bodo priredili tri medvladne konference, ki se jih bodo udeležili predstavniki 17 držav članic. Prvega dne, 22. novembra, se bodo sestali zunanji ministri držav članic, za naslednji dan je napovedan vrh predsednikov vlad in odgovornih 12 mednarodnih organizacij, čemur bo sledil sestanek gospodarskih ministrov. Hkrati pa bodo v Trstu organizirali tudi Gospodarski forum Srednjeevropske pobude, ki se ga bo po napovedih udeležilo skoraj tisoč mladih podjetnikov iz 17 držav članic, ter vrh Mladih INCE, ki bo namenjen srečanju zastopstev študentovskih organizacij.

EVROPSKO PRVENSTVO V KOŠARKI

SLOVENIJA IN ITALIJA DOMOV!

V Turčiji je te dni v polnem teku evropsko prvenstvo v košarki, ki sedaj prehaja v končnico, saj so najboljše ekipe že znane. Prav gotovo bodo privrženci slovenske in italijanske košarke zelo razočarani, saj sta tako slovenska vrsta kot italijanska reprezentanca že doma, kar je, milo rečeno, tako za ene kot za druge pravi polom. Italijani so na evropsko prvenstvo kot prvaki, a zelo okrnjeni, saj je moral trener italijanske vrste Bogdan Tanjević **(na sliki)** izbrati tako ekipo, v kateri ni bilo več nekaterih odličnih košarkarjev in je zato poklical mlajše, neizkušene igralce, kar vse je v igri še kako poznalo.

Najprej so v predtekmovanju Italijani nerodno izgubili proti Grkom za samo točko razlike, nakar jih je dotolkla še Hrvatska, kar je bilo dovolj, da so morali "azzurri" pripraviti kovčke in priti sklonjenih glav domov. Po zmagi nad Rusijo, ko je italijanska vrsta z Gregorjem Fučko na čelu prikazala odlično košarko, so proti Hrvatski italijanski košarkarji igrali povsem podrejeno vlogo, tako da končni izid tekme, ki je bil 65:57 za Hrvaško, ne dela krivice nikomur. Na tekmi proti hrvaški vrsti je sept dobro igral tržaški košarkar Pecile, ki je bil tudi najboljši strelec italijanske ekipe. Italijanska košarkarska zveza je sedaj ponovno pred težko nalogo, saj dosedanji trener Bogdan "Boša" Tanjević odhaja trenirat v Francijo; pogodba z italijansko reprezentanco mu je namreč potekla prav sedaj in tudi sam ni nameraval obnoviti pogodbe. Novega selektorja italijanske vrste bo čakalo naporno delo, saj bo moral na novo premisliti italijansko reprezentanco, prav tako pa se bodo morali "azzurri" v kvalifikacijah boriti za uvrstitev tako na svetovno kot na prihodnje evropsko prvenstvo. Medtem ko to pišemo, se še ne ve, kdo bo stopil na čelo italijanske košarkarske reprezentance. Na veliko pa lahko beremo o tem, kako slabo so bili italijanski košarkarji pripravljeni, in podobne ustrezne in neustrezne polemike. Dejstvo pa je, da so danes domala vsi italijanski košarkarski klubi reprezentančnim nastopom svojih igralcev izjemno nenaklonjeni, s tem pa bo morala računati tudi Italijanska košarkarska zveza.

Slovenski reprezentanti so prikazali spet eno svojih sramotnih iger, saj so tudi na tem prvenstvu spet katastrofalno slabo igrali, pa čeprav so s seboj peljali tudi "naturaliziranega" slovenskega državljana, temnopoltega "play-makerja" Ariela MacDonalda, kar pa ni zadostovalo za dostojno igro, kaj šele za napredovanje.

Slovenska košarkarska reprezentanca, ki jo je vodil selektor Boris Zrinski, je doživela enega najhujših polomov, odkar imamo Slovenci samostojno državo. Proti slabi, zares objektivno slabi košarkarski vrsti Španije, so slovenski igralci doživeli naravnost sramoten in visok poraz, a so se po tekmi vseeno zbrali in dobro pripravili tekmo z domačinom, s Turčijo. To tekmo so tudi zgledno dobro dobili in to kljub hudemu sodniškemu pritisku in predvsem pa pritisku s strani že pregovorno "glasne" turške publike, ki je navijala tako "vroče", da je bilo vse skupaj že na meji dovoljenega. Ta zmaga pa je slovenski vrsti prinesla ravno toliko lažnive samozavesti, da so proti objektivno slabšim nasprotnikom, proti Latviji, zaigrali ponovno zelo slabo in seveda tekmo tudi gladko izgubili, kar je pomenilo, da so morali oditi domov, tudi oni sklonjenih glav in v tišini. Še dobro, da letala pristajajo na hladnem Brniku, in še dobro, da na Gorenjskem ne rastejo paradižniki v izobilju...

Da pa bi lepše opisali, kaj se dogaja tistim, ki radi podcenjujejo druge, povejmo še to, da je Latvija v Turčiji na evropskem prvenstvu pometla tudi s favorizirano Litvo, kar govori o izenačenosti prvenstva...

Slovenska košarkarska vrsta je bila seveda po polomu zelo potrta, igralci sami so govorili, kako žal, da jim je, a si tudi neumnih in nepričakovanih porazov s slabšimi nasprotniki sami niso mogli razložiti. Strahovito nihanje zbranosti med eno tekmo in drugo, slaba psihološka pripravljenost, predvsem pa popolna odsotnost moštvenega duha, ki te edini pelje k zmagi, so bile značilnosti slovenske košarkarske reprezentance, ki se niti enkrat na petih evropskih prvenstvih ni uspela uvrstiti v zaključni del prvenstva, kar daje misliti, da nekaj ne gre tudi v Slovenski košarkarski zvezi, ki da je tudi tokrat zatajila.

Boris Gorenc je po zadnji tekmi v Turčiji povedal, da je v slovenski reprezentanci vladala čudna apatija, da ni bilo pravega vzdušja in da so se igralci čutili od vseh zapuščene, saj Slovenska košarkarska zveza do zadnjega ni vedela, koga naj bi poslala v pomoč Zrinskemu. Leta ne bo več selektor slovenske vrste, ker je tudi njemu že potekla pogodba in ne namerava sprejeti tretjega mandata niti v primeru, da bi mu ga ponudili, kar pa je skrajno neverjetno, saj bo morala sedaj tudi Slovenija v košarki začeti vse znova. Že to pozno jesen se namreč začnejo kvalifikacije za prihodnje prvenstvo, ki bo čez dve leti na Švedskem in sta nanj uvrščeni le ekipi gostiteljev, se pravi Švedi in tista ekipa, ki bo zmagala v nedeljo, 9. t.m., v Ankari.

Že večkrat smo se pri napovedih končnega zmagovalca za najboljšo košarkarsko vrsto v Evropi tako strokovnjaki kot tudi mi-laiki opekli, ker danes v Evropi vlada precejšne povprečje in enakost med vsemi reprezentancami. Kljub temu pa si upamo reči, da bo najbrž v nedeljo najvišje dvignil pokal za najboljšo košarkarsko reprezentanco kak jugoslovanski košarkar, morda bo to sloviti Stojaković, ki igra v NBA ligi. Jugoslovani so daleč najbolj privlačna reprezentanca, ki nadaljuje s staro tradicijo jugoslovanske košarkarske šole, saj prikazuje atraktivno, lepo in odprto igro, tako, kakršne smo od nje vajeni.

V košarki namreč še vedno velja le-to pravilo: Vse je namreč v tem, da nasprotnika premagaš, da daš vsaj en koš več kot tvoj nasprotnik. In kaj potem, če imaš strokovnjake in druge, ki trdijo, da Jugoslovani že pregovorno nimajo nikdar dobre obrambe...

Kakorkoli že, zmagovalec bo ena od državnih reprezentanc iz teh držav: Nemčija, Jugoslavija, Francija, Španija, Turčija, Hrvaška, Latvija in Rusija.

Ostali so že odšli domov in prav je tako, kot je. Za dosego evropskega vrha je potrebno garati, dati vse od sebe, "vdahniti dušo v igro", kot pravijo Jugoslovani.

ZUT

OB JUBILEJU PLESNEGA KLUBA SUNSHINE

POLETNO PRIZNANJE PLESNO RITMIČNI SKUPINI HIP HOP ŠZ OLYMPIA

Nedavno je društvu Olympia - točneje plesno ritmični skupini Hip Hop - prišlo iz Palmanove vabilo za udeležbo na prireditvi ob 20-letnici plesnega kluba Sunshine.

Naj omenimo, da je to športno plesni klub, ki poleg svojih raznovrstnih dejavnosti že veliko let zapored organizira mednarodni turnir Città di Palmanova. Turnir je namenjen plesnim skupinam, solistom, parom in nasploh društvom, ki gojijo raznorazne zvrsti plesa oz. gibanja ob glasbi – od družabnega standardnega plesa, prek latinskoameriških plesov, klasičnega baleta, jazz plesa, sodobnega baleta, hip hopa, funkyja do fantazije. Turnir je postal v teh letih eden izmed najbolj uglednih, obiskanih, s tehničnega vidika kakovostnih srečanj športnikov-plesalcev raznih narodnosti in starosti, vdanih tej vzbujajoči, težki, a zelo privlačni disciplini.

Kot smo 10. marca 2001 že poročali, so se tega letošnjega 19. turnirja (okrog 1000 nastopajočih s 130 točkami) udeležile tudi deklice športnega združenja Olympia pod vodstvom trenerke Damijane Češčut ter mentorke skupine Mije Ušaj Češčut. Številno občinstvo je takrat njihovo plesno točko večkrat nagradilo z zasluženim aplavzom. Turnir je kasneje predvajala tudi tržaška televizijska postaja Telequattro, istega dne pa smo si turnir lahko ogledali tudi po internetu.

V četrtek, 23. avgusta, je klub Sunshine organiziral praznik za svoje 20-letno neprekinjeno delovanje na športno plesnem področju. Na glavni trg mesta Palmanove so zato povabili vse sodelavce in prijatelje Furlanije-Julijske krajine, ki le eno leto (tako kot Olympia) ali že več let sodelujejo z njimi na tem plesnem področju. Za ta namen so priredili kar nekaj presenečenj: prvo je bilo koncert znane glasbene skupine Lucio Pavani band, drugo pa velik kolač za 2.000 ljudi, ki so se tega praznika udeležili. Največje presenečenje pa je bilo za tista prisotna društva F-Jk, ki so se najboljše odrezala na 19. turnirju Città di Palmanova. Trenerje oz. društva je predsednica kluba gospa Teresa del Mestre namreč nagradila s krasno stensko uro kluba Sunshine, ki nosi letnico ustanovitve (1981-2001) in ime društva Olympia.

Za športno združenje Olympia je nagrado prevzela tajnica in obenem trenerka plesno ritmične skupine Hip hop Damijana Češčut, ki je obenem prevzela nagrado kot trenerka tudi za plesno skupino "show dance D.D." društva Briški grič iz Števerjana, ki se je 19. turnirja prav tako udeležila in se kljub veliki konkurenci in strogi sodniški komisiji dobro odrezala.

Na večeru je bila prisotna tudi gospa Ana Merc, predsednica Novogoriškega bala, ki je prevzela nagrado kot reprezentantka Slovenije (os.š. M. Štrukelj, Urška Nova Gorica in Koper, Novogoriški bal,...). Nagrajevanje se je zaključilo s kozarcem penečega se vina, praznik pa se je nadaljeval pozno v noč.

DČ

FESTIVAL MLADIH

STIČNA 2001

Dne 15. septembra bo v Stični srečanje mladih, t.i. Festival vere in upanja. Glavni nameni shoda so doživeti lepoto in veselje v občestvu, omogočiti mladim medsebojna srečanja in spoznati možnosti za ustvarjalno krščansko življenje mladih v domačem okolju, omogočiti mladim, da se srečajo z osebnostmi, ki pričujejo o pomenu krščanstva v svojem življenju, doživeti povezanost mladih v Cerkvi na Slovenskem ter povezanost s slovenskimi škofi. Zjutraj bosta poleg svete maše začetna animacija in uvodni del srečanja; popoldne pa bodo potekale delavnice, ki jih bo sklenil koncert Tinkare Kovač ob 16. uri. V delavnicah bo možnost za molitev, češčenje, pogovor s škofi, koncert, športno-družabne in skavtske igre, ples in druga pričevanja ter srečanja. Omenimo, da bosta srečanje z naslovom *Kako preživeti s katoličanom?* vodila patra Družbe Jezusove p. Tomaž Mikuš in p. Mirko Pelicon, druge delavnice pa bodo animirali skavti, sestre, verske skupnosti, skupine mladih, romarji idr.

VABILO MLADIM ZAMEJCEM

Štandreška dekanija-mladinska pastorala vabi v na srečanje v Stično. Odhod ob 7. uri iz Kulturnega centra Bratuž v Gorici, vrnitev v večernih urah, hrana iz nahrbtnika, prispevek za avtobusni prevoz 15.000 lir. Podrobnejše informacije in vpis (do ponedeljka, 10. t.m.) pri Ani ali Tanji (tel. 0481-534004) v večernih urah. Vabljeni so tudi mladi s Tržaškega, ki naj se čimprej najavijo pri Bredi (040 211551).

V torek, 11. t.m., bo v ta namen ob 20. uri v župnijskih prostorih pri sv. Ivanu v Gorici predstavila spored srečanja v Stični s. Andreja Godnič, članica pripravljalnega odbora. Mladi, v čim večjem številu se udeležite srečanja, ne bo vam žal!

NASVETI KMEČKE ZVEZE IZ TRŽAŠKE

PRED TRGATVIJO

Strokovna služba Kmečke zveze bo v teh dneh začela z meritvami sladkorja in kislin v grozdju. Zaenkrat razpolaga le z manjšim številom tozadevnih analiz, ki jih je opravila družba 3A, kateri je tržaška pokrajinska uprava poverila nalogo, da sledi problematiki vinarstva in oljkarstva na Tržaškem. Na osnovi teh podatkov, ki zajemajo celotno pokrajinsko območje, je že možno imeti dokaj jasno sliko o poteku zorenja belih sort. Podatki nam namreč kažejo, da tako vsebnost sladkorja kot stopnja kislin zadovoljiva za to obdobje (meritve so bile izvršene v začetku tretje dekade avgusta), čeprav zaostaja za približno teden dni v primerjavi z lanskimi podatki.

Rezultati analiz potrjujejo, da je med Bregom in Krasom otipljiva razlika bodisi v vsebosti sladkorja kot stopnji kislin, ki so na Krasu znatno višje. Na osnovi projekcij teh podatkov je možno predvideti, da bo začela trgatev v Bregu že med prvim in drugim tednom septembra, na Krasu pa približno dva tedna kasneje. Upoštevati moramo seveda, da je proces zorenja odvisen tudi od lokacije vinogradov in sorte. Znano je, in to nam potrjujejo tudi letošnji podatki, da sorti chardonnay in sauvignon hitreje zorita kot naši domači sorti vitovska in malvazija.

Pri vsem tem ne gre pozabiti, da bo čas trgatve odvisen tudi od vremenskih razmer v naslednjih dneh. Posledice dolgotrajne suše so žal že močno opazne, in to predvsem pri mlajših trtah in plitvejših tleh. Še posebej v Bregu so posledice suše močno zaznavne zaradi povprečno višjih temperatur in manjših količin padavin. Preti torej resna nevarnost, če ne bodo napovedane padavine zalegle, da pride do sušenja grozdov in do ustavitve procesa zorenja.

Svetovalna služba KZ zato priporoča vinogradnikom, naj pozorno sledijo zorenju grozdja in naj z njeno pomočjo izvršijo meritve sladkorja in kislin. Točni podatki o zrelostni stopnji pridelka jim bodo tako omogočali izbiro najprimernejšega časa za trgatev.

"ODRINITI NA GLOBOKO" Z VESELJEM, UPANJEM IN MODROSTJO

NOTRANJE SE BOGATITI

Kot vsako leto so se dan pred šolskim poukom tudi letos na škofijski gimnaziji Vipava profesorji in vzgojitelji ter starši in 256 učencev, udeležili maše. Daroval jo je koprski škof msgr. Metod Pirih in nekateri vzgojitelji ter profesorji duhovniki. Razveseljiva je, da povečani dijaški dom omogoča sedaj bivanje 64 dijakom iz oddaljenih krajev. V razredih prvega letnika je lahko pričelo pouk prvič kar 91 novih učencev.

Po ogledu novega prizidka k zelo kvalitetnemu dijaškemu domu, ki bo letos lahko sprejel 64 oddaljenih dijakov, so se starši in dijaki namestili v svojih sobah, potem pa šli k sveti maši v vipavsko župnijsko cerkev. Skupaj s starši, profesorji, vzgojitelji in ne nazadnje s koprskim škofom Pirihom vsemogočnega Boga in Sv. Duha prosili, naj spremlja, usmerja in vodi njih delo v letu, ki ga začenjajo, ter za razumevanje med profesorji, vzgojitelji, dijaki in starši, da bi se ves ta čas v svojih prizadevanjih tudi med seboj notranje bogatili. Najprej je škof izrazil svoje veselje in iskrene čestitke letošnjim maturantom, njihovim profesorjem in vzgojiteljem, da so vsi dijaki in dijakinje v prvem roku in tako uspešno opravili maturo. Spomnil je, da je Jezus v shodnici v Nazaretu rekel: "Duh Gospodov je nad menoj" in nadaljeval, da je tudi življenje vsakega od nas povezano z duhom." Podčrtal pa je tudi, da je ta gimnazija škofijska gimnazija, v sklopu dijaškega doma pa obstaja še naprej malo semenišče, da sta ti dve ustanovi cerkveni, ker delujeta na moralnih in verskih načelih.

Dalje, je škof spodbudil k vedno globlji povezanosti s Cerkvijo, da bi imeli čut za njeno poslanstvo in potrebe. Poleg povezanosti z Gospodom in s Cerkvijo naj bodo povezani tudi med seboj, s profesorji in vzgojitelji, profesorji in vzgojitelji pa z dijaki. Treba je gojiti in ustvarjati medsebojno zaupanje. Zavestno je treba premagovati brezbrižnost in lenobo, češ to mi ne gre, to me ne briga; bežati pred nečistostjo in drugimi zasvojenostmi, biti zvesti dani besedi. Brez idealno vzgojene mladine ni pričakovati lepše prihodnosti. Staršem je položil na srce, naj naredijo za mlade čim več dobrega, saj staršev ne more nadomestiti nobena šola.

Novo šolsko leto se odpira kakor široko morje, na katerega se je treba podati pogumno, zato je prosil Marijo, Božjo in našo mater, mater Cerkve, naj pomaga vsem dijakom, profesorjem in vzgojiteljem, da bodo v novem šolskem letu odrinili na globoko."

Ravnatelj Vladimir Anžel pa je med drugim povedal, da je pri tej maši prosil, da bi na šoli vsi starši mladim in mladi drug drugemu znali in zmogli utrjevati upanje in smisel življenja, nasproti megli brezupa in nesmisla, da bi mladim in sebi znali in zmogli privzgojiti čut za dober okus, čut za lepo, za tisto lepo, ki duha krepi. Tega se ne da naučiti-lahko se samo privzgoji. Ob vseh začetnih pripravah za vse dni šolskega leta naj dijaki ne pozabijo na upanje in veselje v duhu prave modrosti.

MM

Z 10. STRANI

DR. KOMJANC

Leta 1953 se je začela njegova poklicna pot v Malcesinah, kjer so tedaj odprli edini center v Italiji za poliomelitične. Dve leti kasneje si je v Malcesinah ustvaril družino in z ženo prof. Mirjam Brumat dal življenje trem otrokom. Glavna skrb so mu vedno bili njegovi bolniki, ki jim je z iskrenim sočutjem znal nuditi tudi vedno potrebno človeško oporo. Kmalu je napredoval od asistenta do primarija, l. 1975 je postal zdravstveni ravnatelj, ob upokojitvi so ga zaradi zaslug in neutrudnega dela imenovali za častnega bolnišničnega primarija. Smrt 20-letne hčerke ga je močno strla in načela njegovo zdravje; umrl je konec avgusta 1991.

Drugi del knjige je v celoti posvečen dr. Ivu Komjancu. Vsebuje ganljiva pričevanja njegovih pacientov, spominske prispevke starih prijateljev in kolegov, ki so ga zelo cenili, članke iz časopisov, njegov govor ob upokojitvi, reprodukcije dokumentov in številne fotografske posnetke, ki na najlepši način prikazujejo življenje in delo tega velikega ljubitelja trpečega človeštva, izjemne osebnosti, ki je kot oče v marsikom zapustila neizbrisno sled. Kot piše njegov prijatelj prof. Albin Sirk: "... Ivo še živi in bo živel, dokler bodo živeli ljudje, ki jim je fizično in duševno pomagal, ter tisti, ki se ga bodo spominjali."

HVALEŽNI DOBROTNIKI DR. IVU V SPOMIN

Na pobudo odbora, ki je s spominsko ploščo na Mocverju v Števerjanu obeležil desetletnico smrti dr. Iva Komjanca, objavljamo seznam dobrotnikov, ki so omogočili to veliko vaško slavje v spomin na nepozabnega zdravnika.

Saverij Rožič (Podgora), Livjo Rožič (Gorica), Drago Maraž (Števerjan), Renzo Treu (Gorica), Nada Komjanc (Gorica), Marko, Sari, Manuela Kodermac (Gorica), Odv. Alberto Tofful in družina (Gorica), Angela Knez (Števerjan), Venceslav Tabaj (Gorica), Slavko Štekar (Števerjan), Emil Doktorič (Gorica), Antonio Andretti, Joška Doljak (Gorica), družina Gravner (Ščedno), Giuliana Leopoli (Gorica), Anton Figelj (Oslavje), Marija Klanjšček Humar (Števerjan), Ivica, Anka in Eda Simsič (Števerjan), Srečko Humar in družina (Nova Gorica), Doljak (Gorica), Alojz Komjanc in Marta Zuri (Gorica), Florjan Planinšček (Števerjan), Ada in Eugen Gravner (Števerjan), Snežica, Anka, Marinka, Marko in Kazimir Černic (Števerjan), Edi Bavcon (Gorica), Ivan Vogrič (Števerjan), Jožica in Pepič Pintar (Števerjan), Valdi Klanjšček (Oslavje), Marica Humar (Koper), Brunce Maraž (Gorica), Pavla Hlede (Ločnik), Marica Rožič (Števerjan), Andrej Kosič (Gorica), Ivan Terpin (Gorica), Edi Hlede (Gorica), Občina Brda (Slovenija), Veneranda Terpin (Števerjan), Marica Filipčič (Štmaver), Pepo Florenin (Rupa), Luciano in Veneranda Vogrič (Števerjan), David Terpin (Gorica), Štefan Vogrič (Podgora), Vojko Mužina (Vrtojba), Magda in Milan Maraž (Števerjan), Suzana Mizerit Dorni (Števerjan), Marja Magdalena Lampresht (Bocen), Sonja Maraž (Števerjan), Emil Devetak in družina (Gorica), Bruno Podveršič (Gradno), Milovan Lutman (Štandrež), Olga Peric (Sovodnje), Adrijan Hlede (Števerjan), Jožef Sfiligoj, Joško Marini, Vida Biteznik, Elisabetta Picech (Gorica), G. Bavcon, Dominik Humar (Števerjan), Roman, Pija, Rozana in Sonja Komjanc (Števerjan), Radovan in Jožica Kumer (Gornje Cerovo), Marčelo Humar (Števerjan), Rajka Stanič (Števerjan) Rezi in Boris Češčut (Sovodnje), Rinaldo Dorni (Števerjan), Olga in Lucjo Fajt (Sovodnje), Bruna Miklavčič Jakin (Gornje Cerovo), Hadrijan Corsi (Števerjan), Damijan Terpin (Števerjan).